

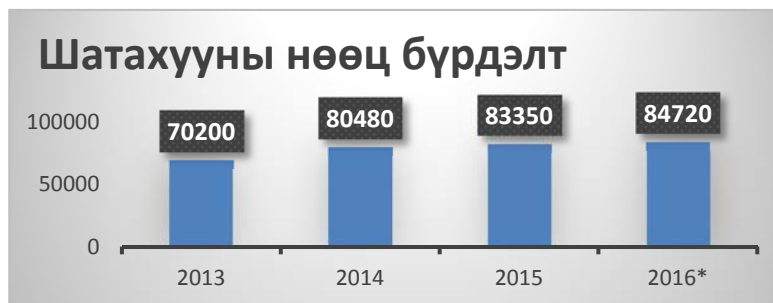
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТЭД ХИЙСЭН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН
/УУЛ УУРХАЙН ЯАМ/
2016/07/05

2016 оны хагас жил

№	Зорилт	Арга хэмжээ	Хэрэгжилт	Яамны үнэлгээ	ЗГХЭГ-ын үнэлгээ	Тайлбар
НЭГ. АЖИЛТАЙ, ОРЛОГОТОЙ МОНГОЛ ХҮН.						
5.1.	Инфляцид хөтлөгдөх бус зохицуулдаг тогтолцоонд шилжих	Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах зорилтын хүрээнд бусад орны сайн туршлагыг импортлогч компаниудтай хамтран судалж, компаниудад боломжит дэмжлэг үзүүлнэ.	Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийн түвшинг ОХУ-аас бусад улс орнуудад нийлүүлж буй үнийн дундажтай харьцуулсан судалгаа хийсэн. Судалгааны үр дүнд Монгол Улс тонн тутамд 300-400 ам доллараар илүү үнэтэй авч байгаа нь тогтоогдсон. Энэ асуудлаар ОХУ-ын талд асуудал тавьж, 2013 оны 1 дүгээр сард Дэд сайдаар ахлуулсан ажлын хэсэг, мөн оны 3 дугаар сард ОХУ-ын Роснефть компаниас газрын тосны бүтээгдэхүүнийг нийлүүлж буй одоогийн гэрээнд өөрчлөлт оруулах, улмаар бүтээгдэхүүний үнийг томъёогоор тооцож хүлээн авахаар болсон. Энэхүү үнийн томъёоллоор тооцоход, 2013 оны 6 дугаар сарын байдлаар 2013 оны 1 дүгээр сарын үнийн дундажтай харьцуулахад даруй 300 ам доллараар тонн тутмын үнийг буулгаад байна. Уул уурхайн Сайдын 2012 оны 65 дугаар тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсгийн хүрээнд Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч 19 улс орны судалгааг хийж удирдлагад танилцуулсан. Өнөөдрийн байдлаар газрын тосны бүтээгдэхүүнийг хэд хэдэн эх үүсвэрээс худалдан авч байгаа тул нийлүүлэлтэнд өрсөлдөөн бий болж зах зээлийн зарчмаар хямд чанартай бүтээгдэхүүн нийлүүлэх нөхцөл бүрдсэн болно. 2013 онд Роснефть компанийн эзлэх хувь 25 хувь хүртэл буурсан. Дотоодод олборлосон газрын тосоо экспортолж оронд нь Хятад улсаас газрын тосны бүтээгдэхүүн авч байна. Энэ хэмжээг сарын нийт хэрэглээний 40 хувь хүргэх зорилт тавин ажиллаж байна.	100		
5.2.		Газрын тосны бүтээгдэхүүний үндэсний үйлдвэр байгуулна.	Дархан газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төслийг Япон улсын JBIC банкны зээлийн санхүүжилтээр шийдвэрлэхээр ажиллаж, Засгийн газрын 2013 оны 30 дугаар тогтоол гаргуулсан. "Дархан-Газрын тос боловсруулах үйлдвэр" /ДГТБҮ/-ийн Техникийн зураг төслийн ажил (ТЗТА)-ыг гүйцэтгэх болон уг ажлын төлбөрийн тухай гэрээг Монголын талаас Уул уурхайн яам, "Д-ГТБҮ" компани, Японы талаас Тоёо инженеринг корпорацийн хооронд 2013 оны 5 дугаар	90		

			<p>сард байгуулж гэрээний дагуу Японы Тоёо инженеринг корпораци Техникийн зураг төслийг 2014 оны 2 дугаар сард “Д-ГТБҮ” ХХК-д ирүүлсэн. Техникийн зураг төслөөр үйлдвэрийн барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэхэд гарах зардал нь төсөвлөж байснаас 2 дахин нэмэгдсэн учир үйлдвэрийн барилгын ажлыг гүйцэтгэх боломжгүй гэдгээ төслийн ерөнхий зохицуулагч Марубени корпорацид мэдэгдсэн. Ингээд Марубени корпораци үйлдвэр барих асуудлыг Японы Чиёда компанид тавьж үйлдвэр барих асуудлаар тохиролцоонд хүрсэн байна. Чиёда компани нь Тоёо инженеринг корпорацийн хийсэн ТЗТА-ыг дахин боловсруулах, өөрсдийн тооцоо судалгаанд үндэслэн шинэчлэх шаардлагатай гэж үзсэн бөгөөд үүнд шаардагдах 2,3 сая ам.долларыг Монголын Засгийн газраас гаргуулах хүсэлтийг тавьсан. УУЯ-ны зүгээс үйлдвэр байгуулах төслийг ҮАБЗ-өөр хэлэлцүүлж зөвлөлөөс “<i>Стратегийн чухал ач холбогдолтой газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дотоодын түүхий эдийг түшиглэн байгуулах</i>” зөвлөмж /2014 оны 3-р сарын 17 өдөр/ гарсан. Иймд дээрх зөвлөмж болон Монгол улсын Засгийн газрын 2012-2016 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр, "Төрөөс газрын тосны салбарт 2017 он хүртэл баримтлах бодлого", "Газрын тосны тухай хууль"-ийн шинэчилсэн найруулга зэрэг хууль, бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдуулан, хэтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан аж үйлдвэрийн шинэ төвүүд болон газрын тосны ирээдүй бүхий ордуудтай аль болох ойр байршуулах боломжийг судалж байж шийдвэрлэхээр тогтсон. Яамдын үйл ажиллагааны стратеги, бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр батлах тухай ЗГ-ын 2014 оны 402-р тогтоолын дагуу газрын тос боловсруулах үйлдвэр байгуулах асуудал чиг үүргийн дагуу Аж үйлдвэрийн яаманд шилжсэн. АҮС-ын тушаалаар байгуулагдсан, зүүн бүсэд боловсруулах үйлдвэр барьж байгуулах, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах талаар санал дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Ажлын хэсэгт УУЯ-ны ТБЗГ-ын төлөөллийг оролцуулан ажиллав.</p>			
5.3.		Газрын тос, газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлох урт хугацааны худалдааны гэрээг ОХУ болон холбогдох бусад улстай байгуулна.	<p>БНХАУ-ын “Чайна-Ойл” компанитай хэлэлцээр хийж, гэрээ байгуулах асуудлыг зохион байгуулснаар сар бүр 4000-10000 тонн газрын тосны бүтээгдэхүүн авахаар болсон бөгөөд Монгол Улс шатахууны хэрэгцээний 90 орчим хувийг ОХУ-ын нэг компаниас буюу Роснефть компаниас импортолдог байсан бол шатахууны эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх бодлогын үр дүнд эх үүсвэр олон болсон. 2015 оны 3 дугаар сард ОХУ-ын Москва хотноо Роснефть компанийн удирдлагатай уулзалт</p>	100		

			<p>зохион байгуулж, тус компаниас нийлүүлэх үнэ болон хэмжээг тохиролцон 2015 оны гэрээг шинэчлэн байгуулсан. БНХАУ-ын UNIPES-тэй хамтран ажиллах асуудлаар санамж бичгийн төсөл боловсруулсан ба драфтыг UNIPES группт хүргүүлсэн. Одоогоор хариу ирүүлээгүй байна.</p>			
5.4.		<p>Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч компаниудтай хамтран 60-90 хоногийн нөөц бүрдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.</p>	<p>ЗГ-ын 2012 оны 126 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортоор оруулж бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхэлж байгаа компанийн нөөц бүрдүүлэх журам"-ын дагуу жил бүр улсын болон компанийн нөөцийг тогтмол бүрдүүлэн ажиллаж байна. 2015 оны Газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөц бүрдүүлэх талаар авах арга хэмжээний тухай Засгийн газрын тогтоолын төслийг боловсруулж, Засгийн газрын 2015 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн 412 тоот тогтоолоор батлуулсан.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2012 оны 11 дүгээр тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 70200 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоног; ▪ 2013 оны 352 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 80480 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоног; ▪ 2014 оны 303 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 83350 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоног; ▪ 2015 оны 412 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 84720 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоногийн хэрэглээтэй тэнцэх хэмжээнд хүргэхээр тогтоож, тогтоолын биелэлтийг тухай бүр хангуулан хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллаж байна. 	100		



2012 онтой харьцуулахад компанийн нөөц

			бүрдүүлэлтийн хэмжээ нийт 20.6 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Хэрэгжилт 100%			
6.3.	Барилгын материалыг эх орондоо үйлдвэрлэдэг болох	Барилгын түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын үнийг болон тэдгээрийг ашиглах хураамж, төлбөрийн хэмжээг зохистой түвшинд тогтооно.	"Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай" хуулийн төслийг боловсруулж УИХ-ын чуулганы 2014 оны 1 дүгээр сарын 09-ний өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж батлуулсан. Энэхүү хуульд барилгын түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой тусгасан. Хууль батлагдсантай холбогдуулан холбогдох журмуудыг боловсруулахаар ХЗЯ-тай хамтран ажлын хэсэг байгуулан ажилласан. Зам тээврийн яам замын элс, хайрга, дайрга бэлтгэхтэй холбоотой журмыг ЗГ-аар батлуулсан. Уг журмыг боловсруулахад мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч хамтран ажилласан. Барилгын түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын үнэ, ашигт малтмал ашиглах хураамж, төлбөрийн хэмжээг зохистой түвшинд тогтоох талаар УУЯ-аас хамаарах асуудал бүрэн шийдэгдсэн. Барилгын материалын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх асуудал БХБЯ-нд харъяалагдаж байна.	100		
7.1.	Экспортын нэг цонхны бодлого хэрэгжүүлэх	Эрдэс түүхий эдийн биржийн эрх зүйн орчныг бүрдүүлж хэрэгжүүлнэ.	Австрали, Индонези, Япон, БНСУ, БНХАУ зэрэг Ази, Номхон далайн бүс нутгийн орнуудтай уул уурхайн бүтээгдэхүүний чиглэлээр бүс нутгийн интеграцийг бий болгох, экспортын бодлогын зохицуулалтын загвар төсөл боловсруулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулж ажилласан. Төмөр, жонш зэрэг бүтээгдэхүүний экспортын талаар холбогдох судалгааг хийж, Засгийн газрын 2013 оны 131 дүгээр тогтоолоор "Ангилал, стандарт, зах зээлийн үнийн эх сурвалжийг батлуулсан. СЯ, ҮХААЯ болон ТатЕГ, ГЕГ, АМГ-уудын төлөөллийг багтаасан Нүүрс, төмөр, жонш зэрэг уул уурхайн бүтээгдэхүүний шинж чанар, боловсруулалтын түвшингээр нарийвчилсан судалгааг хийж, олон улсын жишигт нийцсэн ангилал, стандартыг тогтоох санал боловсруулах, үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг УУС-ын 73 дугаар тушаалаар байгуулж Ажлын хэсгийн хүрээнд голлох түүхий эдийн дэлхийн зах зээлийн үнийг судалж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний жишиг үнийг тогтоох ажлын хэсгийг сар бүр хуралдуулсан. Нүүрс, алт, төмөр болон бусад ашигт малтмалын баримтлах жишиг үнийг нэгтгэсэн. Жишиг үнийг тогтоож Уул уурхайн яамны вэб сайтад байршуулж олон нийтэд мэдээлж байна. УУС-ын 2013 оны 240 дүгээр тушаалаар экспортын нэг цонхны зарчмаар үйл ажиллагаа явуулах, эрдсийн бүтээгдэхүүнд баримтлах жишиг үнийг тогтоож буй байдалд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх үүрэг бүхий Ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. Төрөөс эрдэс баялгийн	90		

			<p>салбарт баримтлах бодлогын баримт бичигт эрдэс түүхий эдийн бирж байгуулах асуудлыг мөн тусгасан. Эрдэс баялгийн биржийг байгуулах талаар Германы Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Нийгэмлэг /GIZ/-ийн Эрдэс баялаг, түүхий эдийн иж бүрэн санаачлага хөтөлбөрийн хүрээнд 2013 онд Хамтран ажиллах санамж бичиг байгуулан судалгаа, шинжилгээг хийсэн. Түүнчлэн УУС-ын 2013 оны 153 тоот тушаалаар дэд сайдаар ахлуулсан Ажлын хэсэг байгуулагдсан. Тус ажлын хэсгийн зарим гишүүд туршлага судлах ажлын хүрээнд зарим орны биржийн үйл ажиллагаатай танилцаж, хууль зүйн орчны тогтолцоо, арилжааны төрөл хэлбэр зэргийг харьцуулан судалж, хамтын ажиллагааг эхлүүлж, харилцан мэдээлэл солилцсон. Тус биржийг 100 хувь хувийн хэвшлийн хөрөнгөөр гадаад, дотоодын аж ахуйн нэгжүүдийн түншлэлд тулгуурлан үйл ажиллагаа явуулахаар тусгасан. Засгийн газрын 2014 оны 211 дүгээр тогтоолоор Эрдэс баялгийн бирж байгуулахтай холбогдуулж түүний үйл ажиллагааны журам, сонгон шалгаруулалтын баримт бичгийн төслийг 9 дүгээр сард багтаан Засгийн газарт танилцуулах шийдвэр гарсан. Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлогын баримт бичигт тусгасан эрдэс баялгийн бирж байгуулах зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлэх, үйл ажиллагааг зохицуулах журмын төсөл боловсруулах ажлын хэсгийг Уул уурхайн сайдын 2014 оны 177 дугаар тушаалаар байгуулсан бөгөөд журам, сонгон шалгаруулалтын баримт бичгийн төслийг боловсруулж Сангийн яам, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголын Хөрөнгийн биржид санал авахаар хүргүүлж зарчмын хувьд дэмжигдсэн. Дээрх баримт бичгийн төслүүдийг холбогдох байгууллагуудын саналыг тусган Монгол Улсын Засгийн Газрын хуралдаанаас гарах шийдвэрийн төсөл, холбогдох танилцуулгыг 2014 оны 10 дугаар сарын 2-ны өдрийн 1/2306 тоотой ЗГХЭГ-т хүргүүлсэн. Эрдэс баялагийн биржийн тухай хуулийн төсөл, хуулийн үзэл баримтлалыг боловсруулсан.</p>			
8.5.	Хилийн боомтын шинэчлэлийг хийх	Гадаад худалдааг хөнгөвчлөх цахим нэг цонхны систем, тээвэр ложистикийг хэрэгжүүлэхэд олон улсын хууль эрх зүйн хүрээнд хөрш орнуудтай хэлэлцэн тохиролцох	<p>Гадаад худалдааг хөнгөвчлөх цахим нэг цонхны систем, тээвэр ложистикийг хэрэгжүүлэхэд олон улсын хууль эрх зүйн хүрээнд хөрш орнуудтай хэлэлцэн тохиролцох зарчмаар шийдвэрлэж байна. Тухайлбал, Хятадын талтай тохиролцсоноор Эрдэнэс Тавантолгойн уурхайгаас тээвэрлэх нүүрсийг Цагаан хаданд буулгаж дахин ачдаг байсныг Тавантолгойн уурхайн талбайд гаалийн хяналтын бүс байгуулж шууд экспортод гаргах болсон. Ингэснээр гаалийн</p>	90		

		зарчмаар шийдвэрлэнэ.	бүрдүүлэлтийг хөнгөвчилж, тээвэр ложистикийн өртөг зардал буурч, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл багасах юм. Хилийн боомтын тухай хуулийн төсөлд санал өгсөн. Энэ хууль батлагдсанаар хилийн боомтын нэгдсэн захиргаатай болсон. Экспортын нэг цонхны бодлогын асуудал нь ЭЗХЯ /хуучин нэрээр/, ЗГХЭГ-т харьяалагдаж байна.			
15.2.	Хөрөнгө оруулалтыг тав хүртэл жилээр төлөвлөх зарчимд шилжих	Засгийн газрын бүрэн эрхийн хугацаанд хэрэгжүүлэх барилга байгууламж, объектыг улс, салбарын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлттэй уялдуулан тухайн нутаг дэвсгэрийн иргэдийн оролцоотой хэлэлцүүлэг явуулсны үндсэн дээр тогтоож байх нөхцөл бүрдүүлнэ.	Барилга байгууламж, объектыг улс, салбарын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлттэй уялдуулан тухайн нутаг дэвсгэрийн иргэдийн оролцоотой шийдвэрлэх чиглэл баримталж байна. Зам, тээврийн яам, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яам, Эдийн засгийн хөгжлийн яам болон холбогдох бусад байгууллагатай уул уурхайг түшиглэсэн дэд бүтэц, зам харилцаа, гаалийн хяналтын бүс, барилга байгууламж, тэдгээрийн төлөвлөлтийн талаар хамтран ажилласан. “Стратегийн ач холбогдол бүхий салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуй нэгжид гадаадын хөрөнгө оруулалтыг зохицуулах тухай хууль”-ийн дагуу боловсруулсан журмын төсөлд санал өгсөн. “Хөрөнгө оруулалтын тухай хууль”-ийн дагуу байгуулах Хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулах журмын төсөлд санал өгсөн. Уг журмын дагуу татварын орчныг тодорхой хэмжээнд тогтвортой байх асуудлыг шийдвэрлэсэн. Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд уг асуудал тусгагдсан. Энэ асуудлыг АҮЯ хариуцан ажиллаж байна.	70		

22.2.	Түлш, шатахуун, цахилгаан эрчим хүч зэрэг бусад бараа, бүтээгдэхүүний үнэд нөлөөлдөг суурь бүтээгдэхүүний үнийг төрөөс зохицуулдаг болгох бодлого явуулах	Өрсөлдөөний тухай хуулийн 13.3-т заасан зохицуулалтад хамаарах бараа, бүтээгдэхүүний жагсаалт, хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллагыг Засгийн газраас тогтоож, хэрэгжилтийг хангуулна.	<p>Өрсөлдөөний тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13,3 дахь хэсэгт заасны дагуу Засгийн Газар Монголбанкны хооронд 2012 оны 10 дугаар сард байгуулсан “Гол бараа, бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах дунд хугацааны хөтөлбөрийг хамтран хэрэгжүүлэх харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-ийн хүрээнд Уул уурхайн яам, Монгол банктай хамтран “Шатахууны жижиглэнгийн үнийг тогтворжуулах “SIFS” дэд хөтөлбөрийг 2012 оноос эхлэн амжилттай хэрэгжүүлсэн. Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч компаниудад жижиглэнгийн худалдааны шатахууны үнийг тогтвортой байлгах, газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөц бүрдүүлэхэд зориулан 192,0 тэрбум төгрөгийн зээлийг 3 жилийн хугацаатай олгосон. Энэхүү дэд хөтөлбөрт шатахууны худалдаа эрхлэгч 13 компани хамрагдаж, 2014 онд 222,8 тэрбум төгрөгийн зээлийг жилийн 3,8 хувийн хүүтэй авсан. Тогтмол ханштай валютын форвард хэлцлийг 2, 4, 6 сарын хугацаатай хийж, гадаад үнийн бууралтыг харгалзан 2014 онд 1441, 1525, 1575, 1715 гэсэн үе шаттайгаар форвард хэлцлийн ханшийг зах зээлийн үнэ ханшинд дөхүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. Хөтөлбөрийн үр дүнд аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн чадвар сайжирч, худалдан авалтын хэмжээ өссөн ба газрын тосны бүтээгдэхүүний бэлэн үлдэгдлийн хэмжээ нэмэгдсэн. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөц дэд хөтөлбөр хэрэгжиж эхэлсэн үетэй харьцуулахад 3.6 дахин нэмэгдэж нийлүүлэлтийн тасралтгүй байдал хангагдсан.</p> <p style="text-align: center;"><i>Дэд хөтөлбөрийн санхүүжилт</i></p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th></th> <th colspan="4" style="text-align: center;">/тэрбум төгрөгөөр/</th> </tr> <tr> <th></th> <th>2012</th> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Олгосон</td> <td>93.7</td> <td>98.3</td> <td>34.4</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Эргэн төлсөн</td> <td>-</td> <td>18.7</td> <td>31.6</td> <td>176.1</td> </tr> <tr> <td>Үлдэгдэл</td> <td>93.7</td> <td>173.3</td> <td>176.1</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;"><i>Эх сурвалж: Монголбанк</i></p> <p>2012–2015 оны хооронд давхардсан дүнгээр нийт 226.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг УУЯ-наас ирүүлсэн хуваарилалтад үндэслэн оролцогч банкуудад олгосон нь 2015 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдөр бүрэн төлөгдөж дуусаад байна. Хөтөлбөр хэрэгжүүлэх хугацаанд ханшийн өөрчлөлтөөс сэргийлэх зорилгоор хэрэгжүүлэгч компаниудтай 6 хүртэл</p>		/тэрбум төгрөгөөр/					2012	2013	2014	2015	Олгосон	93.7	98.3	34.4	-	Эргэн төлсөн	-	18.7	31.6	176.1	Үлдэгдэл	93.7	173.3	176.1	0	100		
	/тэрбум төгрөгөөр/																														
	2012	2013	2014	2015																											
Олгосон	93.7	98.3	34.4	-																											
Эргэн төлсөн	-	18.7	31.6	176.1																											
Үлдэгдэл	93.7	173.3	176.1	0																											

			сарын хугацаатай ам.долларын форвард хэлцэл хийсэн нь тухайн хугацааны жижиглэнгээр борлуулах зориулалттай шатахууны импортын хэрэгцээний 96%-ийг хангалаа. Дээрх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсний үр дүнд шатахуун импортлогч компаниудын эргэлтийн хөрөнгийн дутагдал, валютын ханшийн өөрчлөлтөөс шалтгаалсан шатахууны жижиглэнгийн худалдааны үнэ өсөх эрсдлийг бууруулж, түлш шатахууны үнийн тогтвортой байдлыг хангахад дэмжлэг үзүүллээ. Тухайлбал, хөтөлбөр эхлэхээс өмнө буюу 2010-2012 онд шатахууны жижиглэнгийн үнэ литр тутамдаа дунджаар 100 төгрөгөөр нэмэгдэж байсан бол дэд хөтөлбөр хэрэгжих хугацаанд харьцангуй тогтвортой байв.			
24.3	Төсөв, санхүү, боловсон хүчний томилгоотой холбоотой орон нутгийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлж, төвлөрлийг сааруулах	Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Төсвийн ерөнхийлөн захирагчтай байгуулах гэрээнд орон нутгийн төсвийн байгууллагын урсгал зардлыг зарцуулах эрх олгох, хөрөнгө оруулалтын эрх мэдлийг нэмэгдүүлэх асуудлыг тусгаж хэрэгжүүлнэ.	Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нартай хамтран ажиллах гэрээг жил бүр байгуулан гэрээний хэрэгжилтийг тухайн жил бүрийн эцэст дүгнэж ажиллав. Уг гэрээнд Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын орон нутгийн төсвийн байгууллагын урсгал зардлыг зарцуулах эрх олгох, хөрөнгө оруулалтын эрх мэдлийг нэмэгдүүлэх талаар холбогдох заалтыг тусган ажиллав.	100		
25.1.	Бусад улстай хийсэн давхар татварын гэрээг Монгол Улсын эрх ашигт нийцүүлэн шинэчлэх, эсхүл хүчингүй болгох	Монгол Улсаас бусад улстай байгуулсан давхар татварын гэрээний хэрэгжилтийг хянан үзсэний дагуу Нидерландын Вант Улс, Люксембургийн Их Гүнт Улс, Арабын Нэгдсэн Эмират Улс, Кувейт улстай байгуулсан давхар татварын гэрээнүүдийг цуцлахаар холбогдох саналыг УИХ-д өргөн мэдүүлнэ.	Орлогын татварыг давхардуулж ногдуулахгүй байх, татвар төлөхөөс зайлсхийх явдлаас урьдчилан сэргийлэх тухай Монгол Улсын Засгийн Газар Люксембургийн Вант Улсын Засгийн газар, Нидерландын Вант Улсын хоорондын хэлэлцээрийн үйлчлэл 2014 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс, Монгол Улс Кувейт Улсын хоорондын хэлэлцээр, Монгол Улс Арабын Нэгдсэн Эмират Улсын хоорондын хэлэлцээрийн үйлчлэл 2015 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс тус тус хүчингүй болсон.	100		
25.2.		БНХАУ, Канад Улс болон Бүгд Найрамдах Сингапур Улстай байгуулсан давхар	Толгойлон хэрэгжүүлэгч яамнаас холбогдох гэрээнд өөрчлөлт оруулах талаар санал ирүүлээгүй.	/-/		

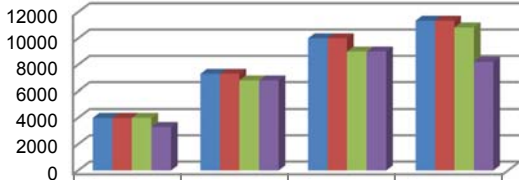
		татварын гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар хэлэлцэн тохирогч улсуудтай хэлэлцээр хийж, саналаа холбогдох төслийг УИХ-д өргөн мэдүүлнэ.				
37.1.	Нутаг дэвсгэрийн геологийн зураглал, эрэл, хайгуулын ажилд зарцуулж байгаа улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг жил бүр нэмэгдүүлж, геомэдээллийн санг баяжуулах, эрдэс баялгийн нөөцийг өсгөн нэмэгдүүлэх замаар уул уурхайн салбарыг тогтвортой хөгжүүлэх бодлогыг дэмжих	Ашигт малтмалын хайгуулын ажлын хөрөнгө оруулалтыг өсгөн нэмэгдүүлж, хайгуулын ажлыг ерөнхий болон нарийвчилсан үе шаттайгаар хийж, улсын эрдэс баялгийн сан хөмрөгийг өсгөн нэмэгдүүлнэ.	Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулан УИХ-ын 2014 оны 7-р сарын 1-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж батлуулсан. Хуулийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицлыг тогтоон Засгийн газрын 2014 оны 239 дүгээр тогтоолыг батлуулан хэрэгжүүлж байна. Төсвийн тухай хууль, Хүний хөгжил сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулан УИХ-ын 2015 оны 5-р сарын 21-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж батлуулсан. Дээрх өөрчлөлтөөр ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос томоохон төсөл хэрэгжүүлэгчдийн орлогыг хассан дүнгийн 30%, ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн орлогын 50%-ийг тус тус орон нутагт нь хуваарилдаг болсноор хайгуулын ажилд зарцуулах хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж улсын эрдэс баялийн сан нэмэгдэх нөхцөл бүрдэж байна. 2015 онд Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх геологийн судалгааны ажлын 40 төслийн төсвийн тодотгол, 8 үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн салбар зөвлөлөөр хэлэлцүүлсэн. ЭБМЗ-өөр хайгуулын ажлын тайланг 12 удаагийн хуралдаанаар 100 орчим тайланг хэлэлцэн 14 төрлийн ашигт малтмалын нөөцийг Улсын нөөцийн нэгдсэн санд тогтмол бүртгэж ажилласан. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуулын ажил хийх төслийн саналыг 2016 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд (1 тэрбум төгрөг) тусгуулах саналыг СЯ-д хүргүүлсэн. Ашигт малтмалын нөөцийн ангилалыг шинэчлэн боловсруулж УУС-ын 2015 оны 109 дүгээр тушаалаар батлуулсан. Захиргааны хэм хэмжээ тогтоосон эрх зүйн баримт бичгийн Улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн. Эдийн засгийн хүндрэлээс шалтгаалан улсын төсөвт тусгагдаагүй. Төсвийн хөрөнгөөр ашигт малтмалын хайгуулын ажил хэрэгжээгүй. Ашигт малтмалын тухай хуульд заасны дагуу хатуу ашигт малтмалын хайгуулын ажилд чухал шаардлагатай ашигт малтмалын нөөцийн ангиллыг шинэчлэн боловсруулж	100		

			УУС-ын 2015 оны 109 дүгээр тушаалаар батлуулан захиргааны хэм хэмжээ тогтоосон эрх зүйн баримт бичгийн Улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн.			
37.2.		1:200 000 масштабын геологийн иж бүрдэл зураг төслийг Монгол Улсын хэмжээнд үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, нийт нутаг дэвсгэрийг 100 хувь хамруулна. Үүнд: 2012-2014 онд Баруун Монгол-V, Төв Монгол-IV, Өмнөд Монгол-VI, Дорнод Монгол-V төсөл, 2013-2016 онд Төв Монгол-V, Дорнод Монгол-VI, VII төсөл, 2014-2016 онд Төв Монгол-VI, VII төсөл.	Монгол орны хэмжээнд өмнө хийгдсэн геологийн судалгааны материалуудыг нэгтгэн зохиох Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын иж бүрдэл зургийг нутаг дэвсгэрийн 82%-д хийж гүйцэтгээд байна. 2013-2016 онд хэрэгжүүлэх Төв Монгол-VI, VII, Дорнод Монгол-VI, VII төслүүдийн төлөвлөгөө, төсвийг тухайн жил бүр УУС-ын тушаалаар батлуулан төслүүдийн төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-өр хэлэлцүүлж ажиллав. Төслүүд үргэлжлэн хэрэгжиж байна.	100		
37.3.		Монгол орны баруун бүсэд цул сульфидын хүдэржилтийн тархалтыг судалж, 1:1 000 000 масштабын хэтийн төлөвийн зураг зохиох, үнэлгээ өгөх, цаашдын судалгааны объектыг тодруулах төсөл хэрэгжүүлнэ.	Монгол орны баруун бүсэд цул сульфидын хүдэржилтийн тархалтыг 1:1000000-ын масштабын хэтийн төлөвийн зураг зохиох, үнэлгээ өгөх, цаашдын судалгааны объектыг тодруулах төслийн 2015 оны төсөв, төлөвлөгөөг УУС-ын 2015 оны 33-р тушаалаар батлуулсан. Төслийн 2014 оны ажилд хяналт хийж, хээрийн судалгааны ахндагч материалыг хүлээн авсан. Төслийн 2015 оны хээрийн судалгааны ажлын хэмжээ, аргачлал, төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлсэн. Төслийн ажлын 2015 оны хээрийн судалгааны ажлын материалыг хүлээн авсан.	90		
37.4.		Баян-Өлгий, Ховд аймгийн нутгийг хамарсан М-45-XXXVI, М-46-XXXI, L-46-I, II, L-46-VII, VIII хавтгайд 1:200000-ны масштабтай агаарын геофизикийн цогцолбор судалгааны ажлыг Ховд-I талбайд шинээр хийнэ.	Баян-Өлгий, Ховд аймгийн нутгийг хамарсан М-45-XXXVI, М-46-XXXI, L-46-I, II, L-46-VII, VIII хавтгайд 1:200000-ны масштабтай агаарын геофизикийн цогцолбор судалгааны ажлыг Ховд-I талбайд шинээр хийх ажлын хэмжээ, үр дүн, судалгааны түвшинг ЭБМЗ-ийн 2013 оны 12-р сарын хуралдаанаар хэлэлцээд Баян-Өлгий, Ховд, Говь-Алтай, Баянхонгор аймгуудын нутгийг хамарсан Алтай-1, Алтай-2 талбайд уг судалгааг хэрэгжүүлэхээр геологийн даалгаврыг боловсруулан батлуулсан. Төслийн ажлыг 2014 онд хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд тухайн онд гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжийг шалгаруулан гэрээ байгуулсан. Төслийн 2015 оны ажлын төсөв, төлөвлөгөөг УУС-ын 2015 оны 33-р тушаалаар	90		

			батлуулсан. Төслийн 2015 онд гүйцэтгэсэн хээрийн судалгааны ажлын анхдагч баримт материалыг хүлээн авсан. Төслүүд үргэлжлэн хэрэгжиж байна.			
37.5.		Эрдэс, чулуулгийн лабораторийн шинжилгээ, судалгааг боловсронгуй болгож, олон улсын түвшинд хүрсэн чанарын болон тоон шинжилгээг иж бүрэн хийдэг болно.	Монгол Улсад эрдэс чулуулгийн лабораториор дээж материал судлах ажилд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор эрх зүйн орчинг сайжруулах санал боловсруулах ажлын хүрээнд Монгол улсад үйл ажиллагаа, судалгаа шинжилгээ хийдэг итгэмжлэл бүхий лабораториудын судалгааг гаргасан. Төрийн өмчит болон хувийн хэвшлийн лабораториудын нэгдсэн судалгаан дээр үндэслэн хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төсөл боловсруулсан. УУЯ-ны ТНБД-ын 2014 оны 144 тушаалаар Монгол улсын эрдсийн түүхий эдийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа лабораториудын зөвлөлдөх уулзалтыг зохион байгуулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулан 2014 оны 9-р сарын 30-ны өдөр Төрийн байгууллага, төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлийн дунд “Эрдэс баялгийн салбарт лабораториудын оролцоо” сэдэвт зөвлөлдөх уулзалтыг Геологийн Төв лаборатори дээр зохион байгуулж салбарын лабораториудын байдлын судалгаа, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх талаар тулгамдсан асуудлыг хэлэлцэж зөвлөмж дүгнэлтийг гаргаж УУС-д танилцуулсан. “Ашигт малтмалын тухай хууль”-д эрдсийн лабораторийн судалгааны эрхийг төрийн захиргааны төв байгууллага олгох заалт оруулж батлуулсан. Олон улсын түвшинд хүрсэн чанарын болон тоон шинжилгээг иж бүрэн хийдэг болох зорилтын хүрээнд “Геологийн төв лаборатори” ТӨҮГ-аас улсын төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгэх ажлын 2015, 2016 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд чулуулгийн үнэмлэхүй насны дээж тодорхойлох багаж худалдан авах саналыг тусгаж СЯ-нд хүргүүлсэн хэдий ч УУС-ын төсвийн багцад батлагдаагүй тул 2017-2018 оны төсвийн төсөөлөлд тусгуулахаар СЯ-нд хүргүүлээд байна. Энэхүү багажыг худалдан авах төсөв батлагдаж, худалдан авалт хийснээр чулуулгийн үнэмлэхүй нас тодорхойлуулахаар гадаад орон руу явуулж байгаа мөнгө урсгал зогсож, Геологийн төв лабораторийн өрсөлдөх чадвар дээшлэх боломж бүрдэх юм.	90		
37.6.		Монгол орны бүс нутгийн металлогени, ашигт малтмалын ордын төрлүүдийн тархан байршлын зүй тогтлын 1:1000000 масштабын зураг	Газрын ховор элементийн металлогени, хэтийн төлөвийн судалгааг хийх ажлын хүрээнд 2015 оны ажлын төлөвлөгөө, төсвийг УУС-ын 33-р тушаалаар батлуулсан. Монгол орны бүс нутгийн металлогений 1:1000000-ны масштабын зураг зохиох төслийн геологийн даалгаврыг УУ-н дэд сайдаар батлуулсан. Монгол орны бүс нутгийн металлогений 1:1000000-ны масштабын зураг зохиох төслийн зөвлөх үйлчилгээний сонгон	90		

		зохионо.	шалгаруулалтыг зохион байгуулж гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулан ажлыг эхлүүлсэн. Төслийн 2015 онд гүйцэтгэсэн судалгааны ажлын үр дүн болон анхдагч баримт материалыг 11-р сарын 23-нд хүлээн авсан. Төслийн ажил үргэлжлэн хэрэгжиж байна.			
37.7.		Монгол орны геологийн тогтоц, ашигт малтмалын ерөнхий тархалтыг сансрын зураг ашиглан нэгдсэн боловсруулалт, тайлалт хийнэ.	Монгол орны геологийн тогтоц, ашигт малтмалын ерөнхий тархалтыг сансрын зураг ашиглан нэгдсэн боловсруулалт, тайлалт хийх ажлын хүрээнд: -Монгол орны геологийн тогтоц, ашигт малтмалын ерөнхий тархалтыг сансрын зураг ашиглан нэгдсэн боловсруулалт, тайлалт хийх төслийн 2015 оны ажлын төлөвлөгөө, төсөвийг УУС-ын 2015 оны 33-р тушаалаар батлуулсан. Төслийн 2015 оны ажлын хэмжээ, арга аргачлал, төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлсэн. -Төслийн ажлын хүрээнд Япон Улсын сансар судлалын хүрээлэн (JSS)-ээс ASTER төрлийн сансрын L1B төрлийн тоон мэдээллийг худалдан авсан. Төслийн ажил үргэлжлэн хийгдэж байна. Төслийн ажлын 2015 оны хээрийн материалыг 11-р сарын 17-нд хүлээн авсан.	70		
37.8.		Олон талын зориулалттай тандан судалгааны хиймэл дагуулын мэдээ хүлээн авах газрын станц байгуулна.	-“Сансрын үндэсний зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрэм батлах тухай” захирамжийн дагуу бүрэлдэхүүнд ажилласан. Сансар судлал, сансрын технологийн салбарыг хөгжүүлэх асуудлаар олон улсын байгууллага, гадаад улстай хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх талаар санал боловсруулан ажиллаж байна. Ази, номхон далайн сансрын хамтын ажиллагааны байгууллага APSCO-ийн хэрэгжүүлж буй төслүүд ихэвчлэн зайнаас тандан судлал, газарзүйн мэдээллийн системийн технологи хөгжүүлэх, хэрэглээг дэмжих зориултын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг манай улсын холбогдох байгууллагууд хамтран ажиллах, мэдээлэл солилцох боломжийг олгох үүднээс тус байгууллагын холбогдох хүмүүстэй хамтран МТШХХГ-аас мэдээлэл авч уулзалт зохион байгуулж, санал солилцон ажиллаж байна.	30		
38.1.	Нутаг дэвсгэрийн геологийн тогтоц, ашигт малтмалын тархалтын зүй тогтол, хэтийн төлөвийг судлах зорилгоор улсын	1:50000-ны масштабээр геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажлыг эдийн засгийн бүсчлэл, дэд бүтцийг харгалзан тодорхой тектоник, металлогенийн бүсүүдийн хэмжээнд үргэлжлүүлэн	-Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан геологийн зураглалын ерөнхий эрлийн ажлаар нийт нутаг дэвсгэрийн 40%-ийг хамруулах зорилтын хүрээнд 2015 оны хагас жилийн байдлаар нийт нутаг дэвсгэрийн 32% нь бүрэн хамрагдсан. -2015 онд шинээр 14 төсөл, 3 бүлэгчилсэн төсөл хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Эдгээр ажлыг эхлүүлснээр нийт нутаг дэвсгэрийн 36% хамрагдсан. 2015 онд эдийн засгийн хүндрэлээс шалтгаалан шинээр төсөл хэрэгжүүлэх боломжгүй	100		

	<p>төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгэж байгаа 1:50 000 масштабын геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажилд 2016 онд нийт нутаг дэвсгэрийн 40 хувийг хамруулах</p>	<p>хэрэгжүүлнэ.</p>	<p>болсон. Эдгээр ажлын үр дүнг авч үзвэл: -2010-2012 онд хэрэгжиж дууссан Баянмөнх-50, Донгой гол-50, Намалзах-50, Дуулгат уул-50, Дадал-50, Хутаг-Өндөр-50, Баянзүрх-50, Дайргат-50 төслийн үр дүнгийн тайланг хүлээн авах тухай УУС-ын 2014 оны 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27-р тушаалыг гаргуулан шийдвэрлүүлсэн. -2011-2014 онд хэрэгжүүлж дууссан Манлай-50, Мандалговь-50 төслүүдийн үр дүнгийн тайланг хүлээн авах тухай УУС-ын 103, 104-р тушаалыг гаргуулан хүлээн авсан. -2012-2014 онд хэрэгжүүлж дууссан Сэрвэн уул-50, Замлин богд-50, Өнгөтийн нуруу-50, Рашаант уул-50, Хавирга уул-50, Хавтгай уул-50, Бардам уул-50, Ихэрийн хяр-50 төслийн үр дүнгийн тайланг хүлээн авах тухай УУС-ын 2015 оны 13, 38-42, 86, 87-р тушаалыг гаргуулан хүлээн авсан. -2014 оноос шинээр хэрэгжүүлэх 17 төслийн ажлын төлөвлөгөө, төсөвийг УУС-ын 48-р тушаалаар батлуулсан. Төсөл хэрэгжүүлэх зөвлөх үйлчилгээний сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулж гүйцэтгэгч нартай гэрээ байгуулан ажлыг эхлүүлсэн. 2013-2015, 2013-2016, 2014-2016, 2014-2018 онд хэрэгжих 28 төслийн 2015 оны ажлын төлөвлөгөө, төсөвийг УУС-ын 2015 оны 33-р тушаалаар батлуулсан. 2011-2014 онд хэрэгжиж дууссан 8 төслийн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн салбар хуралдаанаар хэлэлцүүлж, УУС-ын 2015 оны 13, 38-42, 86, 87, 121, 173, 174 дүгээр тушаалаар хүлээн авч шийдвэрлэсэн. Төслүүдийн 2015 оны төсөл, төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэн шийдвэрлэсэн. Төслүүдийн 2015 оны хээрийн судалгааны ажлын материалыг хүлээн авсан. Мөн төслүүдийн 2015 оны хээрийн судалгааны ажилд шуурхай хяналтыг хийж зөвлөмж өгсөн.</p>			
--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	--	--

			<p style="text-align: center;">Санхүүжилт /сая төгрөгөөр/</p>  <table border="1" data-bbox="882 381 1512 527"> <thead> <tr> <th></th> <th>2012</th> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>УИХ-аар батлагдсан</td> <td>4000</td> <td>7300</td> <td>10000</td> <td>11341.1</td> </tr> <tr> <td>Төлөвлөгөө</td> <td>4000</td> <td>7300</td> <td>10000</td> <td>11341.1</td> </tr> <tr> <td>Гүйцэтгэл</td> <td>4003.4</td> <td>6800</td> <td>9000</td> <td>10828.4</td> </tr> <tr> <td>Санхүүжилт</td> <td>3304.1</td> <td>6800</td> <td>9000</td> <td>8212.6</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: right;">Биелэлт 100 хувь</p>		2012	2013	2014	2015	УИХ-аар батлагдсан	4000	7300	10000	11341.1	Төлөвлөгөө	4000	7300	10000	11341.1	Гүйцэтгэл	4003.4	6800	9000	10828.4	Санхүүжилт	3304.1	6800	9000	8212.6			
	2012	2013	2014	2015																											
УИХ-аар батлагдсан	4000	7300	10000	11341.1																											
Төлөвлөгөө	4000	7300	10000	11341.1																											
Гүйцэтгэл	4003.4	6800	9000	10828.4																											
Санхүүжилт	3304.1	6800	9000	8212.6																											
38.2.		Өндөр нарийвчлал бүхий тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөх төслийг хэрэгжүүлнэ.	<p>-Ази, номхон далайн сансрын хамтын ажиллагааны байгууллага (APSCO)-аас хэрэгжүүлж буй төслүүдийг судалж, холбогдох чиглэлээр буюу ихэвчлэн зайнаас тандан судлал, газарзүйн мэдээллийн системийн технологи хөгжүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллах, мэдээлэл солилцох боломжийн талаар санал боловсруулж МТШХХГ-т хүргүүлэн ажилласан.</p> <p>-Хиймэл дагуулын мэдээлэл хамтран ашиглах төслийг хэрэгжүүлж эхэлсэнтэй холбогдуулан хиймэл дагуулаас сансрын зургийг МТШХХГ-ын Сансар, радио холбооны хэлтсээр дамжуулан захиалж ашиглах боломж (2014.06.10) бүрдсэн.</p>	50																											
39.1.	Геологийн салбарын бүтэц, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгох ажлын хүрээнд Монголын Үндэсний геологийн албыг шинээр байгуулах	Монголын Үндэсний геологийн албыг шинээр байгуулах асуудлыг судалж шийдвэрлэнэ.	Монголын Геологийн Албыг байгуулах, чиг үүргийн талаар Эрдэс баялгийн салбарт төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичгийн 3.7.8-д, АМТХ-ийн 9.1.9, 11 ¹ заалтаар нэмэлт оруулсан. Уул уурхайн сайдын 2012 оны 78 дугаар тушаалаар байгуулагдсан “Үндэсний геологийн алба байгуулах” Ажлын хэсгийн хүрээнд МГА-ны бүтэц, зохион байгуулалтын талаар боловсруулсан төсөл, ЗГ-ын тогтоолын төслийг Уул уурхайн яамны удирдлагын зөвлөл, Уул уурайн сайдын зөвлөл, Эрдэс баялгийн бодлогын зөвлөлөөр хэлэлцүүлж хэлэлцүүлгээс гарсан санал, зөвлөмжийг төсөлд тусган яамдаас санал авч Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр ЗГХЭГ-т 2015 оны 6-р сарын 17-ны өдрийн 1/1460 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн. Үндэсний геологийн алба байгуулах төслийг Бодлогын зөвлөлд танилцуулсан. Австрали Улсын Геологийн албаны төлөөлөгч Aki Nakamura, Bridget Ayling нартай уулзаж хоёр улсын геологийн салбарын үйл ажиллагааны талаар	90																											

			<p>танилцуулга хийж, хамтран ажиллах талаар санал солилцов. Мөн төлөвлөгөөт уулзалтуудыг АМГ, ГМТ, Газрын тосны газар, Геологийн судалгааны төв, Геологийн төв лаборатори, ШУА-ын геологийн хүрээлэнд тус тус зохион байгуулсан болно. Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлогын баримт бичгийн 3.7.8-д “Ашигт малтмалын төрлөөс үл хамааран геологийн судалгааны ажлыг цогцоор нь иж бүрэн хийж гүйцэтгэх Үндэсний геологийн албыг олон улсын жишгээр байгуулж, удирдлага, бүтэц, зохион байгуулалтыг нэгдмэл, оновчтой болгож тогтвортой ажиллуулах” гэж заасний дагуу ҮГА байгуулах асуудлаар яамдаас санал авач нэгтгэн ЗГ-ын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр төсөл бэлтгэн удирдлагад танилцуулж ЗГХЭГ-т хүргүүлсэн. Сангийн яамнаас “...Шинээр УТҮГ байгуулах шаардлагагүй. ЗГ-ын тогтоолын төслийг дэмжих боломжгүй” гэсэн санал ирүүлсэнг яамдын удирдлагын түвшинд дахин зөвшилцөх нь зүйтэй гэсэн үндэслэлээр буцаагдсан. ҮГА-ыг санхүүжилтийн эх үүсвэрийн талаар СЯ-ны холбогдох газар, хэлтсүүдтэй уулзаж санал солилцож ЗГ-ын хурлаар хэлэлцүүлэхээр материалыг бэлтгэн хүргүүлсэн.</p>			
40.1.	Эрдэс баялгийн салбарын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгоход орон нутгийн иргэдийн оролцоог хангах талаар Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусган боловсруулна.	<p>Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгоход орон нутгийн иргэдийн оролцоог хангах талаар Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж батлуулсан. Эрдэс баялгийн салбарт төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичигт мөн уг асуудлыг тусган Засгийн газрын хуралдаанаар 2013 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдөр хэлэлцүүлж, 26 дугаар тэмдэглэл гаргуулав. УИХ-д 5-р сарын 31-нд өргөн барьсан. Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлогын баримт бичиг УИХ-ын 2014 оны 1-р сарын 16-ны өдрийн хуралдаанаар батлагдсан. Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсан. Хуулийн дагуу орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний загварыг боловсруулсан. Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг орон нутгийн саналд тулгуурлан зөвхөн төрөөс тогтоосон газарт олгох, хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг олгож болох талбайг солбицлоор тогтоох үүрэг бүхий ажлын хэсэг үр дүнгээ Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж сонгон шалгаруулалтын журмыг шинэчлэн найруулсан. Уг хуульд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь орон нутагтай Засгийн газраас баталсан хамтран ажиллах гэрээ байгуулсны үндсэн дээр үйл ажиллагаа явуулах заалт орсон. Ингэснээр орон нутаг, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн хооронд зерчил гарахгүй байх эрх</p>	100		

			зүйн орчин бүрдсэн.			
40.2.		Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгох саналыг шийдвэрлэхэд тухайн баг, сумын иргэдийн оролцоог хангах асуудлыг хэрэгжүүлнэ.	"Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгох саналыг шийдвэрлэхэд тухайн баг, сумын иргэдийн оролцоог хангах ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд оруулсан. Ингэснээр аймаг, нийслэлийн Засаг дарга түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуул, ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг олгох эрх зүйн орчин бүрдэж төвлөрөл саарч орон нутгийн иргэдийн оролцоо хангагдах нөхцөл бүрдсэн. Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдлийн дугаарыг цахим хэлбэрээр олгож эхэлснээс хойш 864 тусгай зөвшөөрөл шинээр олгоод байна. Аймгуудын Засаг дарга нараас санал авахаар хүлээгдэж байгаа 31, Засаг дарга дэмжгүйгээс шийдвэрлэгдээгүй 627 өргөдөл байна. 2015 оны жилийн эцсийн байдлаар хүчин төгөлдөр 3436 тусгай зөвшөөрөл байгаагаас хайгуулын 1939, ашиглалтын 1497 тусгай зөвшөөрөл байна.	100		
40.3.		Ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг салбарын төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газрын шийдвэрээр олгодог болгох талаар судалж, Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусган боловсруулна.	Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг салбарын төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газрын шийдвэрээр олгох, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой газрын талаарх мэдээллийг Засгийн газраас жил бүр зарлаж, газрын нэгдсэн сангийн мэдээлэлд оруулдаг байхаар тус тус тусгасан. УИХ-ын 2014 оны 7-р сарын 1-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар "Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль"-ийн төсөл батлагдсан. Уг хуулийн 9.1.11-д заасны дагуу хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой талбайг солбицлоор тогтоож Засгийн газрын 2014 оны 239 дүгээр тогтоолоор батлуулсан. Үүний дагуу Засгийн газрын 2015 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдрийн 511 дүгээр тогтоолоор Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой 9.67 сая гектар талбайг солбицлоор шинээр тогтоож, мөн Засгийн газрын 2014 оны 239 дүгээр тогтоолоор батлагдсан 31 сая гектар талбай бүхий солбицлоос экологийн ач холбогдолтой, байгалийн нөөцийн үндэсний парк, тусгай хамгаалалтад авахаар төлөвлөсөн зэрэг 8 сая гектар талбайн солбицлыг хасаж тогтоосон. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.	100		
40.4.		Аж ахуйн нэгж, хуулийн этгээдэд олгох ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн тоонд	Аж ахуйн нэгж, хуулийн этгээдэд олгох ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн тоонд хязгаарлалт тавих тухай заалтыг "Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хууль"-ийн төсөлд оруулсан бөгөөд нэг хайгуулын тусгай	100		

		хязгаарлалт тавих эрх зүйн орчныг судалгаанд үндэслэн бүрдүүлнэ.	зөвшөөрлөөр олгох талбайн хэмжээ хуучин хуулиар 400 мянган га байсныг 150 мянган га болгож багасгасан. Харин тусгай зөвшөөрлийн тоонд хязгаарлалт тавих шаардлагагүй гэж үзэн өөрчлөлт оруулаагүй. Аймгуудын Засаг дарга нараас санал авахаар хүлээгдэж байгаа 31, Засаг дарга дэмжгүйгээс шийдвэрлэгдээгүй 627 хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн өргөдөл байна. 2015 оны жилийн эцсийн байдлаар ашигт малтмалын нийт 3436 тусгай зөвшөөрөл хүчин төгөлдөр байгаагаас хайгуулын 1939, ашиглалтын 1497 тусгай зөвшөөрөл байна. Эдгээр нь Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийн 8.6 хувийг эзэлж байна.			
40.5.		Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгож болохгүй газар нутгийг судалж, хил хязгаарыг тогтооно.	Энэ асуудлаар БОНХЯ /хуучин нэрээр/-аас боловсруулсан, Монгол орны зүүн болон говийн бүсийн экологийн чухал ач холбогдол бүхий газрыг тодорхойлсон судалгааны ажлын үр дүнгийн талаар Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэлийн төсөлд санал өгч, Ашигт малтмалын кадастрын зураг зүйн санд бүртгэн ажилласан. Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгож болохгүй газар нутгийг судалж, хил хязгаарыг тогтоосон.	100		
40.6.		Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг орон нутгийн саналд тулгуурлан зөвхөн төрөөс тогтоосон нутаг дэвсгэрт олгодог болгох чиглэлээр эрх зүйн орчин бүрдүүлнэ.	Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг орон нутгийн саналд тулгуурлан төрөөс тогтоосон газарт олгох журмын төсөл, санал боловсруулах ажлын хэсгийг УУС-ын 2013 оын 238 дугаар тушаалаар байгуулан ажилласан. Ажлын хэсгээс дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд: -Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгогдоогүй, улсын нөөц, орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд аваагүй газрын кадастрын зураг, танилцуулгыг бэлтгэсэн. -Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусган Ажлын хэсэгт хүргүүлсэн. -Эрдэс баялгийн салбарт төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичигт хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг төрөөс тогтоосон талбайд сонгон шалгаруулалтын журмаар олгох талаар санал тусгуулсан. -Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг орон нутгийн саналд тулгуурлан зөвхөн төрөөс тогтоосон нутаг дэвсгэрт олгодог болгох чиглэлээр эрх зүйн орчин бүрдүүлэх чиглэлээр ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрөл, улсын болон орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авсан талбай, нөөцөд авсан талбай, "Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх ... тухай хууль"-ийн хүрээнд орсон талбай, эрдсийн хуримтлал бүхий талбайг давхцуулан тусгай зөвшөөрөл шинээр олгох талбайг ялгасан.	100		

		<p>-МУ-ын хэмжээнд хууль, тогтоолын дагуу улсын тусгай хэрэгцээнд авсан, хуулиар хориглосон, хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрөл, хэтийн төлөвтэй талбайн мэдээллийг нэгтгэсэн.</p> <p>-Ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг орон нутгийн саналд тулгуурлан зөвхөн төрөөс тогтоосон газарт олгох, хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг олгож болох талбайг солбицлоор тогтоох үүрэг бүхий ажлын хэсэг үр дүнгээ Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн. Эхний ээлжинд Монгол улсын нийт нутаг дэвсгэрийн 19 орчим хувьд нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой байхаар талбайн солбицлыг баталгаажуулсан. ЗГ-ын 2014 оны 329-р тогтоолоор батлагдсан, “Хайгуул тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой талбайн солбицол батлах” тогтоолын хавсралт нэмэлтээр хийж зурвас болон эрдсийн хуримтлал бүхий хэтийн төлөвтэй талбайг нэмж боловсруулан ЗГ-ын 2015 оны 511-р тогтоолыг гаргуулсан.</p> <p>Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.</p>			
40.7.	Татварын зохицуулалтыг хийх замаар түүхийгээр гаргаж байгаа уул уурхайн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлнэ.	<p>Түүхийгээр гаргаж байгаа уул уурхайн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг дээшлүүлэх зорилтын хүрээнд экспортод гаргаж байгаа төмрийн хүдрийг хуурай баяжмал, нойтон баяжмал болгон боловсруулалтын түвшинг дээшлүүлэх чиглэлээр ажлын даалгаврыг боловсруулж ажлыг эхлүүлээд байна. “Зарим бараанд ногдуулах экспортын гаалийн татварын хэмжээ тогтоох тухай хууль”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар экспортод гарч буй төмрийн хүдэрт экспортын татвар ногдуулах хуулийн төсөл, үзэл баримтлал, танилцуулгын төслийг боловсруулсан. Төмрийн баяжмалын үйлдвэрлэл болон барилгын арматур үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилгоор төмрийн хүдрийг нойтон аргаар боловсруулах үйлдвэр барьж байгуулах “Монгол ган” төсөл, “Монголросцвемет” ХХК-ийн Баргилтын уурхайг түшиглэн төмрийн хүдрийг нойтон аргаар баяжуулах үйлдвэр барьж байгуулах төсөл, “Бэрэнгрүпп” ХХК-ийн барилгын арматурын үйлдвэр байгуулах төсөлд тус тус дэмжлэг үзүүлж нийт 50 сая ам.долларыг “Чингис бонд”-ны хөрөнгөнөөс гаргахаар Засгийн газрын 2013 оны 256 дугаар тогтоол батлуулсан. “Алтны худалдаанд ил тод байдлыг бүрдүүлэх тухай хууль”-ийн төслийг боловсруулж УИХ-аар батлуулсан. Ашигт малтмалыг боловсруулах, уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн үндсэн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, тоноглолыг Гаалийн болон Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг</p>	100		

		<p>боловсруулсан. Засгийн газрын бүтэц зохион байгуулалт өөрчлөгдсөнтэй холбоотойгоор ашигт малтмалыг гүн боловсруулах, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх асуудлыг шинээр байгуулагдсан Аж үйлдвэрийн яам хариуцан ажиллаж байна. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2.3-т заасны дагуу тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн мэдүүлсэн борлуулалтын орлогыг үндэслэн ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг ногдуулах нь зүйтэй гэж үзэж Засгийн газрын 2015 оны “Аргачлал баталж, тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” 103 дугаар тогтоол батлуулсан. Мөн уг тогтоолын хавсралтаар “Төмрийн хүдэр, төмрийн хүдрийн баяжмал экспортлоход ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр тооцох аргачлал”-ыг баталсан. Мөн төмрийн хүдэр, баяжмал, жоншны хүдэр, баяжмалд тавигдах ангиллыг Засгийн газрын 2015 оны 488 дугаар тогтоол, төмрийн хүдэр, манганы олон улсын зах зээлийн үгийн эх сурвалжийг 489 дүгээр тогтоолоор тус тус батлуулсан. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.</p>			
40.8.	Уул уурхайн олборлох үйлдвэрийн бүтээгдэхүүнийг зах зээлийн үнээр тэргүүн ээлжинд дотоодын боловсруулах үйлдвэрүүдэд нийлүүлдэг болно.	<p>Стратегийн ач холбогдол бүхий салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуй нэгжид гадаадын хөрөнгө оруулалтыг зохицуулах тухай” хуульд заасны дагуу ЭЗХЯ /хуучин нэрээр/-наас боловсруулж ирүүлсэн журмын төсөлд уул уурхайн салбарт хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үндэсний аж ахуйн нэгжүүд давуу эрхээр бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр ажиллах саналыг тусгуулсан. "Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуульд холбогдох заалтуудыг нэмж оруулсан. Мөн төрөөс эрдэс баялгийн талаар баримтлах бодлогын баримт бичигт тусгасан. УИХ-ын 2014 оны 7-р сарын 1-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл батлагдан хэрэгжиж байна. Эрдэнэт, Оюутолгой, Тавантолгой, Багануур зэрэг томоохон уурхай, уулын үйлдвэрийг түшиглэсэн дагалдах салбаруудын үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж байна. Тухайлбал, Эрдэнэт үйлдвэрийн хүдэр баяжуулах хүчин чадлыг 6 сая тонноор нэмэгдүүлж, жилд 32 сая тонн хүдэр боловсруулах хүчин чадлыг эзэмшсэнээр үйлдвэрийн хэвийн, найдвартай үйл ажиллагаа хангагдаж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, борлуулалт нэмэгдэх боломж бүрдсэн.</p>	100		
40.9.	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийгдсэн стратегийн	- “Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хууль”-ийн төсөлд улсын төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи судалгааны ажлын үр дүнд хэтийн төлөв бүхий талбай	100		

	<p>ордууд дээр байгуулагдах компанийн 51-ээс доошгүй хувийг Монголын тал эзэмших талаар Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусгана.</p>	<p>илэрсэн тохиолдолд тухай талбайд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн зарчмын дагуу нэмэлт эрэл үнэлгээний ажлыг хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжээр гүйцэтгүүлэх тухай заалт тусгасан.</p> <p>- Мөн хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөөр “5.3. Энэ зүйлийн 5.4, 5.5–д заасан ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг тухайн ордыг ашиглах гэрээгээр тодорхойлох бөгөөд уг гэрээ нь ордыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлд тусгасан орд ашиглах хугацаанд хүчин төгөлдөр байна.</p> <p>5.4. Улсын төсвийн хөрөнгөөр эрэл, хайгуул хийж нөөцийг нь тогтоосон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг хуулийн этгээдтэй хамтран ашиглавал төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг ордын эдийн засгийн үр өгөөж болон ашгийн түвшинг харгалзан 50 хүртэл хувиар тогтоож болно.</p> <p>5.5. Улсын төсвийн оролцоогүйгээр хайгуул хийж нөөцийг нь тогтоосон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг геологи, уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагад хандаж хүсэлт гаргасан хуулийн этгээдтэй хамтран ашиглавал төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг ордын эдийн засгийн үр өгөөж болон ашгийн түвшинг харгалзан 34 хүртэл хувиар тогтоох зэрэг өөрчлөлтүүдийг тусгасан боловч УИХ-ын чуулганаар хуулийн төслийг хэлэлцүүлэх явцад төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээний талаарх одоогийн мөрдөж байгаа зүйл заалтыг өөрчлөх шаардлагагүй гэж үзэн “стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд” гэсэн нэр томъёог “үндэсний аюулгүй байдал, улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд нөлөөлөх хэмжээний, эсхүл жилд Монгол Улсын дотоодын нийт бүтээгдэхүүний таван хувиас дээш хэмжээний бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байгаа буюу үйлдвэрлэх боломжтой ордыг” хэлнэ гэж өөрчилсөн. Өөрөөр хэлбэл стратегийн ач холбогдол бүхий ордын тодорхойлолтоос бүс нутгийн нийгэм, эдийн засагт нөлөөлөх хэмжээний ордыг хассан.</p> <p>Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.</p>			
40.10.	<p>Байгаль орчны аудитаар дамжуулж уул уурхайн үйлдвэрлэлд байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл ихтэй технологийг ашиглуулахгүй байх арга хэмжээг авна.</p>	<p>Ашигт малтмалын олборлолт явуулах үед байгаль орчныг хамгаалах болон олборлолт явуулсны дараа байгаль орчныг нөхөн сэргээх зардлыг БОНХЯ /хуучин нэрээр/-ны Байгаль хамгаалах санд төвлөрүүлж байгааг төрийн санд урьдчилан төвлөрүүлдэг болгох талаар санал өгсөн. Тогтвортой байдлын гэрээний үндсэн дээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа уурхайнуудын үйл ажиллагаанд Аудитын шалгалт хийж, дүнг урьдчилсан байдлаар танилцуулсан. БОНБНУ-ний тухай</p>	90		

			хуулийн дагуу аж ахуйн нэгжүүд үйл ажиллагаандаа байгаль орчны аудитыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх нөхцлийг бүрдүүлсэн. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.			
40.11.		Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээнд тавигдах шаардлагыг өндөржүүлж, нөлөөллийн үнэлгээгээр олборлолт, ашиглалтын технологи нь байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл ихтэй уурхайн технологи, стандартын мөрдөлтөд аудит хийж тодорхой арга хэмжээ авна.	Нэгдмэл тогтоцтой ордыг иж бүрнээр ашиглах болон Уул уурхайн салбарт ашиглагдаж байгаа байгаль орчинд ээлтэй техник, технологийг нэвтрүүлэх талаар “Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого”-ын баримт бичигт тусгасан. Уул уурхайн төсөл судалгааны “Чинцэнлүүр” ХХК-ийн Цагаансуваргын зэс, молибдений ордыг ашиглахад бага агуулгатай зэсийн хүдрийг өндөр агуулгатай зэсийн хүдэртэй дундажлан кондецийн захын агуулгыг нэмэгдүүлэх талаар хийсэн тооцоо, судалгааг боловсруулахад бодлогын дэмжлэг үзүүлсэн. “Саусгоби Сэндс” ХХК-ийн хуурай баяжуулах үйлдвэрийн технологи, Оюутолгойн ордын далд уурхайн блоклон олборлох технологи, Тавантолгойн ордын нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн технологийг Уул уурхайн яам, Эдийн засгийн хөгжлийн яам /хуучин нэрээр/, Ашигт малтмалын газрын бүрэлдэхүүнд танилцуулах ажлыг зохион байгуулсан. Мөн “Эрдэс баялгийн салбар 2025” чуулга уулзалтаар алт, зэс, төмөр, нүүрс, жонш зэрэг голлох ашигт малтмалаар салбар хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан. БОНБНҮ-ний тухай хуулийн дагуу аж ахуйн нэгжүүд үйл ажиллагаандаа байгаль аудитыг мэргэжлийн байгууллагуудаар хийлгэж байна. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.	90		
40.12.		Ашигт малтмалын төрөл, олборлох, боловсруулах технологийн онцлогийг тусгасан байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх Европын Холбооны стандартыг нутагшуулж мөрдүүлнэ.	Монгол Улс, Европын холбооны хооронд байгуулсан “Түншлэл, хамтын ажиллагааны хэлэлцээр”-ийн хүрээнд “Түүхий эдийн салбар дахь хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх чиглэлээр хамтарсан видео хурал зохион байгуулж (2014.01.22-нд ГХЯ-нд болсон), холбогдох асуудлаар санал солилцов. Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх чиглэлээр европын орнуудын туршлага судлах, урт дунд хугацааны сургалт зохион байгуулах, Европын Холбооны стандартыг нутагшуулах зэрэг асуудлаар Work Shop зохион байгуулсан. БОНХЯ-аас боловсруулж ирүүлсэн, уул уурхайн техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн стандартын төсөлд санал боловсруулж хүргүүлсэн. Стандартчилал хэмжилзүйн газарт уул уурхайн стандартуудыг судалж Евростандартад нийцүүлэх саналыг явуулсан. Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, оруулах тухай хуулиар уурхайн нөхөн сэргээлт, хаалтын журмыг Уул уурхайн сайд, БОНХС хамтран батлах шинэ эрх зүйн орчин бүрдсэн. “Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт	90		

		баримтлах бодлого"-ын баримт бичигт заасны дагуу Австрали, Канад зэрэг эрдэс баялаг ихтэй 8 орныг эгнээндээ нэгтгэсэн КРИСКО олон улсын байгууллагад Монгол Улс 9 дэх гишүүн болж элсэн олон улсад мөрддөг стандартын дагуу Монгол мэргэжилтнүүд нөөц баялагаа тайлагнаж олон улсын биржид хөрөнгө босгох боломжтой болсон. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.			
40.13.	Ашигт малтмалын олборлолт явуулах үед байгаль орчныг хамгаалах болон олборлолт явуулсны дараа байгаль орчныг нөхөн сэргээх зардлыг төрийн санд урьдчилан төвлөрүүлдэг болгоно.	Ашигт малтмалын олборлолт явуулах үед байгаль орчныг хамгаалах болон олборлолт явуулсны дараа байгаль орчныг нөхөн сэргээх зардлыг Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны Байгаль хамгаалах санд төвлөрүүлж байгааг төрийн санд урьдчилан төвлөрүүлдэг болох талаар Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд санал боловсруулж Ажлын хэсэгт хүргүүлсэн боловч дээрх санал тусгагдаагүй. Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн дагуу БОНХЯ-наас уг асуудлыг хэрэгжүүлж ажиллаж байна. Байгаль орчныг нөхөн сэргээх зардлыг төрийн санд урьдчилан төвлөрүүлэх асуудлыг БОАЖНХЯ-нд хамаарч байна. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.	90		
40.14.	Ашигт малтмалын тухай хуульд заасан стратегийн ач холбогдол бүхий ордын тодорхойлолтыг судалгаанд үндэслэн боловсронгуй болгож, эрчим хүчний болон коксжих нүүрс, зэс, төмрийн хүдэр, газрын ховор элемент зэргийг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ангилалд оруулна.	-Стратегийн ач холбогдолтой ордын хил заагийг тогтоох үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг УУС-ын 2015 оны 180-р тушаалаар байгуулсан. Стратегийн ач холбогдол бүхий ордын тодорхойлолтыг судалгаанд үндэслэн боловсронгуй болгож, эрчим хүчний болон коксжих нүүрс, зэс, төмрийн хүдэр, газрын ховор элемент зэргийг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ангилалд оруулах тухай саналыг Ерөнхийлөгчийн тамгын газарт хүргүүлсэн. -Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах төсөлд уг агуулгаар заалт тусгасан. -Стратегийн ач холбогдол бүхий орд, стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ангилалын ОХУ, БНХАУ, Канад, АНУ, Австрали, Шинэ Зеланд зэрэг улсын туршлагыг судалж Эрдэс баялгийн салбарт төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичигт тусгасан. -Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын жагсаалтад шинээр Хөшөөтийн чулуун нүүрс, Цайдам нуурын нүүрс, Гацууртын алт, Хотгор, Мушгиа худаг, Лугийн гол, Халзан бүргэдтэйн газрын ховор металлын ордуудыг оруулах талаарх судалгааг боловсруулсан. Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгасан боловч ашигт малтмалын төрлөөр нь стратегийн ач	90		

			холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордод хамааруулах шаардлагагүй гэж үзсэн. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.			
40.15.		Геологийн хувьд нэгдмэл тогтоцтой ордуудын тусгай зөвшөөрлийг хэсэгчилж олгохгүй байх асуудлыг шийдвэрлэнэ.	-УИХ-ын 27-р тогтоолоор батлагдсан стратегийн ач холбогдол бүхий ордуудын хил заагийг тогтоох асуудлаар санал дүгнэлт боловсруулж Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн. Стратегийн 15 ордод 2007 онд нөөц, баялгийн хил заагийг тогтоосон маркшейдерийн хэмжилтийн үндсэн материалыг судалж, санал боловсруулсан. -Уг асуудлыг Эрдэс баялгийн салбарт төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг, Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгасан. -Геологийн хувьд нэгдмэл тогтоцтой ордуудын хэсэгчилж олгосон тусгай зөвшөөрлийн хэмжээнд нэгдсэн нөөцийг бүртгэх талаар хайгуул хийсэн хувийн хэвшлүүдтэй хэлцэл хийх ажлыг эхлээд байна. -Геологийн хувьд нэгдмэл тогтоцтой ордуудын тусгай зөвшөөрлийг хэсэгчилж олгосон Багануур, Шивээ овоо, Хүрэн гол, Цайдам нуур, Нарийн сухайт зэрэг ордуудын судалгааг гаргасан. УИХ-ын 2014 оны 7-р сарын 1-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл батлагдсан. Уг хуулийн 9.1.12-т “стратегийн ач холбогдол бүхий ордын талбайн хил заагийг тогтоох” гэсэн зохицуулалт орсон. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.	90		
40.16.		Нэгдмэл тогтоцтой ордыг иж бүрэн ашиглах байгальд ээлтэй технологийг судалж нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.	Геологийн хувьд нэгдмэл тогтоцтой ордуудын тусгай зөвшөөрлийг хэсэгчилж олгохгүй байх зарчим баримталж, нэгдмэл тогтоцтой ордыг иж бүрэн ашиглах байгальд ээлтэй технологийг судалж нэвтрүүлэх бодлогын хүрээнд Тавантолгойн ордын ашиглалтыг иж бүрнээр нэгдсэн байдлаар ашиглахаар төлөвлөж байна. Нэгдмэл тогтоцтой ордыг иж бүрнээр ашиглах болон Уул уурхайн салбарт ашиглагдаж байгаа байгаль орчинд ээлтэй техник, технологийг нэвтрүүлэх талаар “Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого”-ын баримт бичигт тодорхой тусган оруулсан.	90		
41.1.	Эрдэс баялгийн экспортыг нэгдсэн “Нэг цонх”-ны	Ашигт малтмалыг экспортод гаргахтай холбоотой эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, эрдэс	Зорилтыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Уул уурхайн сайдын 2013 оны 153, 240, 2014 оны 177 дугаар тушаалаар тушаалаар экспортын нэг цонхны зарчмаар үйл ажиллагаа явуулах, эрдсийн бүтээгдэхүүнд баримтлах жишиг үнийг	90		

	бодлогоор хэрэгжүүлэх	баялгийн экспортыг нэгдсэн “Нэг цонх”-ны бодлогоор хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авна.	тогтоож буй байдалд үнэлэлт, дүгнэлт өгөх, эрдэс баялгийн бүтээгдэхүүний бирж байгуулах, түүнчлэн экспортын нэг цонхны зарчмаар үйл ажиллагаа явуулах, хууль зүйн орчин бүрдүүлэх тулаар санал, дүгнэлт гаргах, шийдвэрийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг ажиллуулав. Ажлын хэсэг байгуулан ажиллуулсан. Мөн 2013 оны Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан, Ажлын хэсэг санал дүгнэлтийн эхний хувилбарыг боловсруулсан. Стратегийн ач холбогдол бүхий ордын 10 хувьд ноогдох хувьцааг дотоодын хөрөнгийн биржээр борлуулах асуудлыг судлаж байна. Эдгээр Ажлын хэсгийн хүрээнд эрдэс баялгийн биржийн тухай хуулийн төсөл, Эрдэс баялгийн биржийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг боловсруулж, журам, сонгон шалгаруулалтын баримт бичгийн төслийг боловсруулж Сангийн яам, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголын Хөрөнгийн биржийн саналыг тусгасан. Ажлын хэсгийн шийдвэрийн дагуу тусгай зөвшөөрөл олгох, үйл ажиллагаа зохицуулах журам батлах, гэрээ байгуулах ажлыг Санхүүгийн зохицуулах хороо, түлхүүр гардуулах нөхцлөөр эрдэс баялгийн бирж байгуулах олон улсад нээлттэй сонгон шалгаруулалт зарлах ажлыг Сангийн яам хариуцахаар болсон. Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.			
42.1.	Уул уурхайн салбарт хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үндэсний аж ахуйн нэгжүүд давуу эрхээр бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр ажиллах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх	Уул уурхайн салбарт хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үндэсний аж ахуйн нэгжүүд давуу эрхээр бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр оролцох, үндэсний хэмжээний нийлүүлэлтийн тогтолцоог бүрдүүлэхтэй холбогдсон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.	Уул уурхайн салбарт хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үндэсний аж ахуйн нэгжүүд давуу эрхээр бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр ажиллах талаар ЭЗХЯ /хуучин нэрээр/-аас боловсруулсан журмын төсөлд санал хүргүүлсэн. Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид нь өөрийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр ажиллах үндэсний аж ахуйн нэгжүүдэд давуу эрх олгох заалтыг оруулсан. Эрдэс баялаг, уул уурхайн биржтэй хамтран “Miner & Supplier 2013” уул уурхайн ханган нийлүүлэлтийн олон улсын форумыг зохион байгуулсан. Оюутолгой, Тавантолгой зэрэг томоохон төслүүдийн хүрээнд дагалдах салбаруудын үйл ажиллагааг дэмжих бодлого баримталж байна. Мөн Эрдэнэт, Багануур, Шивээ-Овоо зэрэг томоохон уурхай, уулын үйлдвэрийг түшиглэн байгуулагдсан дагалдах үйлдвэрлэлийг дэмжлэг үзүүлж ажиллав. Тухайлбал, Эрдэнэт үйлдвэрийн хүдэр баяжуулах хүчин чадлыг 6 сая тонноор нэмэгдүүлж, жилд 32 сая тонн хүдэр боловсруулах хүчин чадлыг эзэмшсэнээр	100		

			<p>үйлдвэрийн хэвийн, найдвартай үйл ажиллагаа хангагдаж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, борлуулалт нэмэгдэх боломж бүрдэж байна.</p> <p>Улсын төсвөөс санхүүжилт хийгдээгүй.</p>			
43.1.	<p>Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын жагсаалтыг шинэчлэн, томоохон орд газруудыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулахыг эрчимжүүлэх.</p> <p>Стратегийн ач холбогдол бүхий ордын төрийн эзэмшлийг нэгтгэн, корпорацийн зохион байгуулалтад оруулж, Хүний хөгжил сангийн тухай хуулийн дагуу иргэдэд давуу эрхийн хувьцаа олгоно.</p>	<p>Ашигт малтмалын тухай хуулийн стратегийн ач холбогдол бүхий ордын тодорхойлолтыг судалгаанд үндэслэн боловсронгуй болгосны үндсэн дээр стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын жагсаалтыг шинэчлэн батлуулна.</p>	<p>- Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын жагсаалтанд шинээр Хөшөөтийн чулуун нүүрс, Цайдам нуурын нүүрс, Гацууртын алт, Хотгор, Мушгиа худаг, Лугийн гол, Халзан бүргэдэйн газрын ховор металлын ордуудыг оруулах талаар судалгаа хийж тогтоолын төсөл боловсруулан Засгийн газрын 2013 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж, Улсын Их Хуралд өргөн барьсан. Гэвч УИХ-ын Эдийн засгийн байнгын хорооны 2014 оны 5-р сарын 6-ны өдрийн хуралдааны шийдвэрээр эгүүлэн татаж авсан. 2014 оны УИХ-ын 18-р тогтоолоор батлагдсан Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлогод нийцүүлэн Гацуурт, Цайдамнуурын ордыг стратегийн ач холбогдол бүхий ордод хамааруулахаар дахин төсөл боловсруулж, асуудлыг Засгийн газрын 2014 оны 5 дугаар сарын 21-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж, Улсын Их Хуралд өргөн барьсан. УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар хэлэлцэж, 2015 оны 01 сарын 23-ны өдрийн 11 тоот “Тодорхой ордыг стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордод хамааруулах тухай” УИХ-ын тогтоол гарч Гацууртын алтны ордыг стратегийн ордод нэмж оруулсан. Мөн зарим орд дахь төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг ашигт малтмалын нөөц ашигласны тусгай төлбөрөөр орлуулж тооцох тухай асуудлыг шийдүүлсэн. “Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг тогтоох” УИХ-ын тогтоолын төслийг УИХ-ын чуулганаар хэлэлцүүлэн шийдвэрлүүлээ. ЗГХЭГ-аас тодорхой (ураны) ордуудыг стратегийн ач холбогдолтой ордод хамааруулах тухай УИХ-ын тогтоолын төсөлд Цөмийн энергийн тухай хуульд заасны дагуу стратегийн ордод оруулах ураны ордуудын жагсаалтыг батлах эсэх талаар ирүүлсэн албан бичигт дэмжсэн саналыг хүргүүлсэн. Дорнод аймгийн Дашбалбар, Гурванзагал сумдын нутагт орших Мардайн гол, Нэмэрийн ураны ордын хайгуулын ажлын тайлангийн тодотголыг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлж нөөцийг хүлээн авсан. Уул уурхайн сайдын 2014 оны 3-р сарын 19-ний өдрийн 63 дугаар тушаалаар шинжээчдийн хэсэг томилогдон 5-р сарын 31-нд нэгдсэн дүгнэлтээ гарган тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид хүргүүлсэн. Нөөцийг бүртгэснээр стратегийн ач холбогдол бүхий ордын тоо нэмэгдэх боломж нээгдсэн.</p>	100		
43.2.		Стратегийн ач	Цагаансуварга, Бороо, Төмөртэйн овооны ордын тусгай	90		

		<p>холбогдол бүхий ордын төрийн эзэмшлийг нэгтгэн, корпорацийн зохион байгуулалтад оруулна.</p>	<p>зөвшөөрөл эзэмшигчидтэй төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээний талаар яриа хэлэлцээ хийж, энэ талаар холбогдох санал дүгнэлт боловсруулах Ажлын хэсгийг Уул уурхайн сайдын 2013 оны 96, 107 дугаар тушаалаар байгуулан ажилласан. Стратегийн ач холбогдол бүхий ордын төрийн эзэмшлийг нэгтгэж, корпорацийн зохион байгуулалтад оруулах зорилтын хүрээнд холбогдох асуудлыг боловсруулж, стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордуудын талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Засгийн газрын 2013 оны 100 дугаар тогтоол гаргуулсан. Уг тогтоолын дагуу “Багануур” ХК, “Шивээ-Овоо” ХК-ийн төрийн мэдлийн хувьцаа, “Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК-ийн Монголын талын хувийг “Эрдэнэс МГЛ” ХХК-д шилжүүлсэн. Уул уурхайн сайд, Эдийн засгийн хөгжлийн сайд, Үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн сайдын хамтарсан тушаалаар 2013 оны 10 дугаар сарын 16-ны өдөр төрийн өмчит зарим компаниудыг корпорацийн хэлбэрт оруулах, хараат бус бие даасан байдлыг хангах, компанийн засаглалыг сайжруулах, компанийн удирдлагын чадавхийг бэхжүүлэх, хөрөнгийн зах зээл болон бусад хэлбэрээр санхүүжилт босгох боломжийг судлах, хөрөнгө оруулалтын сан байгуулах, тэдгээрийн эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох зэрэгтэй холбогдсон санал, дүгнэлт, шийдвэрийн төсөл боловсруулах, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө гаргах, тэдгээрийнхээ биелэлтийг хангах хамтарсан ажлын хэсгийг байгуулж, удирдамжийг баталсан. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийж нөөцийг нь тогтоосон стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордуудыг түшиглэн байгуулагдах компаниудад Монголын талын оролцоог 51 хувиас багагүй байлгах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж УИХ-д өргөн мэдүүлсэн. Гэвч УИХ-ын 2014 оны 7 дугаар сарын 01-ний өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар хуулийн төслийг хэлэлцүүлэх явцад Төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээний талаарх одоогийн мөрдөж байгаа хуулийн зүйл заалт /5.4 ба 5.5/-ыг өөрчлөх шаардлагагүй гэж үзсэн.</p>			
43.3.		<p>Стратегийн орд газарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдтэй төрийн эзэмшлийн хувийг тогтоох хэлэлцээ хийж, улмаар ордыг ашиглах</p>	<p>Цагаансуварга, Төмөртийн овоо, Бороогийн ордын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчидтэй төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээний талаар яриа хэлэлцээ хийх, санал солилцсон. Орд ашиглах гэрээний төсөл боловсруулах Ажлын хэсгийг Уул уурхайн сайдын 2013 оны 96, 107 дугаар тушаалаар байгуулж, холбогдох газруудтай хамтран ажиллаж, холбогдох шийдвэр гаргуулсан. Цагаан суваргын ордын төрийн эзэмшлийн хувь,</p>	100		

	<p>гэрээний төслийг хууль тогтоомжид заасны дагуу бэлтгэх арга хэмжээ авна.</p>	<p>хэмжээг тогтоох УИХ-ын тогтоолын төслийг 2014.05.30-ны өдрийн УИХ-ын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцэх эсэх талаар хэлэлцүүлэн, хэлэлцэхээр тогтов. Мөн 2014.06.10-ны өдрийн ЭЗБХорооны хуралдаанаар УИХ-ын чуулганы 1 дүгээр хэлэлцүүлэгт хэлэлцүүлсэн бөгөөд өргөн барьсан хуулийн дагуу 34 хувийг төр эзэмшиж, хөрөнгө оруулалт 1,031 сая ам.долларын 34 хувь буюу 350,54 сая ам.долларыг төрөөс гаргахаар төсөл боловсруулж хэлэлцүүлсэн хэдий ч төр хувь эзэмших шаардлагагүй гэж УИХ шийдвэрлэсэн. Стратегийн ач холбогдол бүхий “Сентерра гоулд” ХХК-ийн Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг тогтоох тухай УИХ-ын тогтоолын төслийг 2015.02.17, 2015.06.18-ны УИХ-д өргөн мэдүүлсэн хэдий ч “Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь тогтоох тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх хэлэлцэх шаардлагагүй гэж үзсэн. Стратегийн ач холбогдол бүхий “Сентерра гоулд” ХХК-ийн Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг тогтоох тухай УИХ-ын тогтоолын төслийг УИХ-д дахин өргөн барьсан.</p>			
43.4.	<p>"Эрдэнэс МГЛ" ХХК-ийг өөрчлөн байгуулж, хувьцаат компанийн хэлбэрт шилжүүлнэ. Стратегийн ач холбогдол бүхий ордод үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийн төрийн эзэмшлийг шийдвэрлэх арга хэмжээ авна.</p>	<p>"Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордуудын талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Засгийн газрын 2013 оны 100 дугаар тогтоолоор “Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК-ийн Монголын талын хувь, “Багануур” ХК, “Шивээ-Овоо” ХК-ийн төрийн мэдлийн хувьцааг “Эрдэнэс МГЛ” ХХК-д шилжүүлэх шийдвэр гаргуулсан. Үүний дагуу “Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК-ийн Монголын талын хувь, “Багануур” ХК-ийн төрийн мэдлийн 75 хувь, “Шивээ-Овоо” ХК-ийн төрийн мэдлийн 90 хувийн хувьцааг тус тус “Эрдэнэс МГЛ” ХХК-д шилжүүлсэн. “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн дүрэмд өөрчлөлт оруулж, Засгийн газрын 2013 оны 10 дугаар сарын 12-ны өдрийн 347 дугаар тогтоолоор батлуулсан. Уул уурхайн сайд, Эдийн засгийн хөгжлийн сайд, Үйлдвэр, хөдөө аж ахуй сайдын хамтарсан тушаалаар 2013 оны 10 дугаар сарын 16-ны өдөр төрийн өмчит зарим компаниудыг корпорацийн хэлбэрт оруулах, хараат бус бие даасан байдлыг хангах зэрэг асуудлаар санал, дүгнэлт, шийдвэрийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий хамтарсан Ажлын хэсгийг байгуулж, удирдамжийг баталсан. Ажлын хэсгийн гишүүдийн зүгээс шаардлагатай баримт бичгийн төслийг боловсруулах, судалгааны ажлыг хийж зэргээр ажлын хэсгийн төлөвлөгөөнд заасан ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Стратегийн ач холбогдол бүхий “Сентерра гоулд” ХХК-ийн Гацууртын ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг</p>	90		

43.6.		Гурванбулаг, Дорнод, Хараат, Хайрхан, Гурвансайхан, Өлзийт, Дулаан-Уул, Зөөвч овоо ордуудыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулна.	<p>тогтоох ажилд хамтран ажилласан.</p> <p>-Дорнод аймгийн Дашбалбар, Гурванзагал сумдын нутагт орших Мардайн гол, Нэмэрийн ураны ордын хайгуулын ажлын тайлангийн тодотголыг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажил хийгдэж байна. Уул уурхайн сайдын 2014 оны 3-р сарын 19-ний өдрийн 63 дугаар тушаалаар шинжээчдийн хэсэг томилогдон 5-р сарын 31-нд нэгдсэн дүгнэлтээ гарган тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид хүргүүлээд байна. ЭБМЗ-ийн өргөтгөсөн хуралдаан зохион байгуулж “Гурвансайхан” ХХК-ын эзэмшиж байгаа ураны ордуудыг ашиглах, боловсруулах үйлдвэрийн техник ТЭЗҮ, “Эмээлт майнз” ХХК-ийн Дорнод аймгийн Дашбалбар, Баяндун, Сэргэлэн сумдын нутагт орших Гурванбулаг ураны ордыг ашиглах, баяжуулах үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг гүйцэтгэснийг 2014 оны 6 сарын 24-нд хэлэлцэж шийдвэрлэсэн. Дулаан-Уул, Зөөвч овоо ордуудыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийг эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлөөр хэлэлцэж шийдвэрлэсэн. Францын хөрөнгө оруулалттай Арева компаний Монгол дахь охин компани болох Кожеговь ХХК-д Дулаан-Уул, Зөөвч овоо ордуудын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг олгосон. Дулаан-Уул, Зөөвч овоо ордуудын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг эзэмшигч Арева Монгол компанитай орд ашиглах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна.</p>	70		
43.7.		Цацраг идэвхт ашигт малтмалын орд газруудыг түшиглэн Дорноговь, Дундговь, Дорнод аймгуудад боловсруулах үйлдвэр барьж байгуулах ажлыг зохион байгуулна.	<p>Цацраг идэвхт ашигт малтмалын ордуудын төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээг тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн орчинд өөрчлөлт оруулах, холбогдох хуулийн хэрэгжилтийн талаар санал боловсруулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг Уул уурхайн сайдын 2013 оны 05 дугаар тушаалаар байгуулсан. Ажлын хэсгийн хүрээнд өнөөгийн байдлаар Монгол орны хэмжээнд тогтоогдсон ураны ордын нөөцийн талаар судалгаа, мэдээллийг нэгтгэсэн. Өнөөдрийн байдлаар ураны 12 ордын (Дорнод, Гурванбулаг, Мардай, Улаан, Нэмэр, Хараат, Хайрхан, Дулаан-Уул, Гурвансайхан, Өлзийт, Нарст, Зөөвч овоо) хэмжээнд бодогдсон 70 орчим мян.тн нөөцөөс 7 ордын 65 орчим мян.тн нөөц эдийн засгийн хувьд ашигтай, үйлдвэрлэлийн нөөцөд тооцогдож байна. Монгол Улсын Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлөөр шинээр буюу шинэчилсэн тооцоог хэлэлцэн 35,6 мян.тн ураны нөөц хүлээн авсан. Францын хөрөнгө оруулалттай Арева компаний Монгол дахь охин компани болох “Кожеговь” ХХК-д Дулаан-Уул, Зөөвч овоо ордуудын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг олгосон. Ингэснээр ураны хүдрийг газрын гүнд уусгах төсөл хэрэгжүүлэх нөхцөл</p>	70		

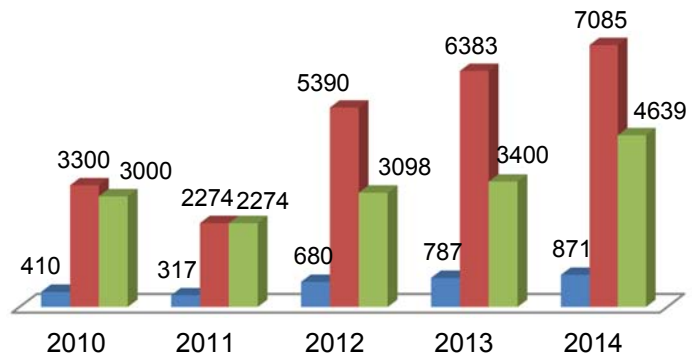
		бүрдэж байна. Дулаан-Уул, Зөөвч овоо ордуудын ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг эзэмшигч Арева Монгол компанитай орд ашиглах гэрээ байгуулахаар ажиллаж байна.			
43.8.		Цацраг идэвхт ашигт малтмалын чиглэлээр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд гүйцэтгэж байгаа бүх төрлийн геологийн судалгааны ажлуудын үр дүнг нэгтгэж, олон улсын жишигт хүрсэн, стандартын шаардлагад нийцсэн, үндэсний мэдээллийн санг бүрдүүлнэ.	Геологи мэдээллийн сан байгуулах ажлыг АМГ-ын Геологийн албаны Геологи мэдээллийн төвд хийж гүйцэтгэж байна. Үндэсний геологийн албыг байгуулах ажлын хүрээнд мэдээллийн сангийн эрхлэлтийн асуудлыг боловсронгуй болгох талаар Австрали-монголын эрдэс баялгийн хамтын ажиллагааны төслийн багийнхантай хамтран ажиллаж байна.	50	
44.1.	Алтны олборлолт, хадгалалт, борлуулалтыг ил тод болгох	Алтны олборлолт, хадгалалт, борлуулалтыг ил тод болгох механизмыг бүрдүүлэх асуудлыг алт олборлогч аж ахуйн нэгж, байгууллага, Монголбанктай хамтран зохион байгуулж хэрэгжүүлнэ.	Монголбанкинд тушаагдсан алтны хэмжээ 2010 онд 2.1 тн, 2011 онд 3.3 тн, 2012 онд 3.34 тн болж огцом буурсан байсан. Энэ асуудлыг шийдэж, Алтны худалдааг ил тод болгох зорилгоор 2014 онд өндөр татвартай (суурь АМНАТ 5 хувь, үнийн өсөлтөөс хамаарч 5 хувь) байсныг бууруулах бодлогын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. Алт олборлогчид алтаа Монголбанкинд худалдсан тохиолдолд нөөц ашигласны төлбөрийг 2.5 хувь болгон хөрш зэргэлдээ орнуудын түвшинд хүргэж бууруулснаар Монгол банкинд тушаах алтны хэмжээ огцом өссөн.	100	



			<p>2015 онд “Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай” хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар хуулиар тодорхойгүй нөхцөл байдалд орсон байсан алт олборлогчдийн үйл ажиллагаагаа тодорхой болсон.</p> <p>“Алт олборлолтыг эрчимжүүлж, эдийн засгийг эрчимжүүлэх тухай” Засгийн газрын 94 дүгээр тогтоолыг батлуулж хэрэгжүүлсэн.</p> <p>Алт худалдан авах урьдчилсан санхүүжилтийн тогтолцооны тухай 311 дүгээр тогтоол батлагдан 256 тэрбум хүртэлх төгрөгийн санхүүжилтыг олборлогч аж ахуйн нэгжийн эргэлтийн хөрөнгөд хөнгөлөлттэйгөөр олгох болсон зэрэг бодлогын алхамуудыг хийлээ. Монголбанкинд алт тушаалт 2015 онд 15 тн болж нэмэгдсэн ба 2016 онд 18 тн, Гацууртын ордыг ашиглалтанд оруулсанаар 20-22 тн болж өсөх төсөөлөлтэй байна.</p> <p>Уул уурхайн яамнаас “Алт” хөтөлбөр боловсруулж, Засгийн газраар хэлэлцүүлэхэд бэлэн болгоод байна. Монголбанкинд тушаагдах алтны хэмжээ нэмэгдэх тусам гадаад валютын нөөц өсч валютын ханш тогтворжих улмаар эдийн засгийн өсөлт урт хугацаанд тогтвортой байх боломж нэмэгдэнэ.</p>			
45.1.	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журмыг боловсронгуй болгож, хэрэгжилтэд тавих хяналтыг сайжруулах	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журамд орон нутгийн удирдлагын хүлээх хариуцлагыг тодорхой тусгаж, хэрэгжилтэд нь тавих хяналтыг сайжруулах чиглэлээр холбогдох нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулна.	Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журамд орон нутгийн удирдлагын хүлээх хариуцлагыг тодорхой тусгаж, хэрэгжилтэд нь тавих хяналтыг сайжруулах чиглэлээр холбогдох газруудтай хамтран ажиллаж байна. Хувиараа ашигт малтмал олборлогч иргэдийг хууль ёсны бүтцээр хоршиж ажиллах чиглэлийг бодлогоор дэмжиж, холбогдох хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох асуудлыг “Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого” /2013-2025 он/-ын баримт бичиг, Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуульд зохих өөрчлөлтүүдийг оруулсан. Ашигт малтмалын тухай хуульд заасны дагуу Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журам, түүний хавсралтуудын төслийг боловсруулаад байна.	90		
Улсын бүртгэл, статистикийн ерөнхий газрын мэдээлэл						

Зохион байгуулалтад орсон нөхөрлөл,
нөхөрлөлд бүртгэгдсэн бичил уурхайчид,
газартай бичил уурхайчдын тоо

- нөхөрлөл
- бичил уурхайчид
- газар бүхий бичил уурхайчид



Бичил уурхайгаар ашиглах боломжтой гэж гарсан
талбайн мэдээлэл (АМГ)
/2016 оны 1 дүгээр сарын 1-ны байдлаар/

АЙМАГ	СУМ	Талбайн нэр		Талбайн хэмжээ /га/	
		Өвөр сайр	4,06 га	алт	
Ганц хайлааст жалга	4,34 га	алт			
ТӨВ	ЗААМАР	Туулын баруун дэнж	10,62 га		
		Баян гол		алт	
		Баян гол	5,66 га	алт	
		Баян гол адаг	1,35 га	алт	
		Баян голын адаг	4,71 га	алт	
		Баян гол адаг	11,25 га	алт	
		Хэцүүгийн ам	11,84 га	алт	
ДУНДГОВЬ	ЛУУС	Шаргал	10,01 га	жонш	
ХЭНТИЙ	БАТНОРОВ	2-р жили	1,9 га	жонш	
УВС	ТАРИАЛАН	Өндөр ухаагийн хажуу	2,33 га	жонш	
		Бор хавцал	35,01 га		
ДОРНОГОВЬ	АЙРАГ	Их хонгорын уул	166,9 га	жонш	
		Бороодой	1,39 га	жонш	
		Тагт	25,15 га	жонш	
		Алтад	28,35 га	жонш	
ХОВД	МҮСТ	Яшиг	238,01 га	жонш	
ХЭНТИЙ	ДАРХАН	Нарийн давын ам	25,79 га	вольфрам	
БАЯНХОНГОР	ЗАГ	Хажуу улаан	26,31 га	жонш	
ЗАВХАН	УРГАМАЛ	Цагаан индэрт	0,02 га	алт	
		Дух	1,75 га	алт	
ДОРНОД	БАЯНДУН	Цагаан толгой	4,02 га	алт	
		Нүхт	10,14 га	жонш	
9	9	22	631.1 га		

Засгийн газрын 2010 оны 308 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бичил уурхайгаар ашигт малтмал олборлох журам”-ын төслийг шинэчлэн боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг ажиллаж байгаа бөгөөд шинэчилсэн журмын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр бэлтгэж байна.

46.1. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга болон хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх санаачилга, тэдгээрийн зарчмууд болон стандартыг нэвтрүүлэх

“Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга”-ын зарчим болон шалгуурыг хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлж, ил тод байдлыг хангана.

Олборлох үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн 2012 оны тайлангийн нэгтгэлийг аудитын байгууллагаар хянуулж, дүгнэлт гаргуулсан. “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга” зарчим болон шалгуурыг тус санаачилгын Ажлын албатай хамтран хэрэгжүүлж байна. Европын сэргээн босголт хөгжлийн банкны санхүүжилтээр Адам Смит Интернэйшнл байгууллагатай хамтран ажиллаж хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох талаар ажлын төлөвлөгөө боловсруулж, бага хурлыг зохион байгуулсан. Норвеги Улсын Осло хотноо 2013 оны 2 дугаар сард болсон “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга”-ын 22 дугаар хуралдаанд Уул уурхайн дэд сайд ажиглагчаар оролцсон. “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын тайлангаа чанартай гаргацгаая” сургалтыг 3 удаа

90

			<p>зохион байгуулж 300 орчим компанийн төлөөллийг оролцуулсан. Уул уурхайн яамны ТНБД-ын 2013 оны 55 дугаар тушаалаар “Олборлох үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн тайлан нэгтгэлд тайлбарлагдаагүй зөрүүг нягтлан, тулгалт хийж, санал, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Ажлын хэсэг”-ийг байгуулж ажилласан. Мөн Дэлхийн байгаль орчны өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлыг зохион байгуулах хорооны даргын баталсан хөтөлбөрийн хүрээнд “Хариуцлагатай уул уурхай” сэдвийн хүрээнд “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хууль”-ийн төслийг олон нийтээр хэлэлцүүлж, гарсан саналыг тусган ажиллах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг ТНБД-ын 2013 оны 59 дүгээр тушаалаар байгуулсан. Уг ажлын хүрээнд 2013 оны 06 дугаар сарын 04-ний өдөр “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хууль”-ийн төслийг олон нийтийн хэлэлцүүлгийг амжилттай зохион байгуулсан. Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачлагын ажлын хэсгийн хуралдаанд тогтмол оролцож яамны байр суурийг илэрхийлж ажилласан. Ажлын хэсэг Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хууль”-ийн төсөл, үзэл баримтлалын төслийг боловсруулж Уул уурхайн сайд, Хууль зүйн сайд, Сангийн сайдаар батлуулан хуулийн төсөлд яамдын саналыг авч нэгтгэн Засгийн газарт хүргүүлэн Засгийн газрын 2014 оны 9-р сарын 18-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж УИХ-д өргөн мэдүүлсэн. УИХ-ын ЭЗБХ уг хуулийн төслийн талаар 1 удаа хэлэлцэж яамны дэргэд байгуулагдсан Эрдэс баялгийн бодлогын зөвлөлөөр хэлэлцүүлж ирүүлэхийг даалгасны дагуу ЭББЗ-өөр хэлэлцүүлж дэмжүүлээд байна. Эрдэс баялгийн салбарын ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн дэмжүүлж УИХ-д өргөн бариад байна. УИХ-ын ЭЗБХ-оос байгуулагдсан Ажлын хэсэг уг хуулийн төсөл дээр ажиллаж байна.</p>			
46.2.		<p>“Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх санаачилга”-ын зарчим, стандартыг төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ.</p>	<p>Олборлох үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн 2012 оны тайлангийн нэгтгэлийг аудитын байгууллагаар хянуулж, дүгнэлт гаргуулсан. “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга” зарчим болон шалгуурыг тус санаачилгын Ажлын албатай хамтран хэрэгжүүлж байна. Европын сэргээн босголт хөгжлийн банкны санхүүжилтээр Адам Смит Интернэйшнл байгууллагатай хамтран ажиллаж хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох талаар ажлын төлөвлөгөө боловсруулж, бага хурлыг зохион байгуулсан. Норвеги Улсын Осло хотноо 2013 оны 2 дугаар сард болсон “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга”-ын 22 дугаар хуралдаанд Уул</p>	90		

			уурхайн дэд сайд ажиглагчаар оролцсон. Австралийн Сидней хотноо 2013 оны 5 дугаар сард болох Олон улсын хуралдаанд Уул уурхайн сайд уригдаж, зөвхөн төлбөрийн мэдээ бус бусад нэмэлт мэдээллүүдийг (бүтээгдэхүүн, төслүүд, төрийн оролцоо, лиценз) өгөх; орж байгаа орлогыг хэрхэн хуваарилаж байгааг тайланд тусгах; санаачлагыг Засгийн газрын мэдээллийн системд хэрхэн суулгаж байгаа байдал; орон нутгийн төсөвт мөнгө нь хэрхэн хуваарилагдаж байгаа талаар; аудитын тайлан олон улсын стандартад нийцэж байгаа эсэх талаар хэлэлцсэн. Монголын уул уурхайн үндэсний ассоциацитай хамтран ажиллах санамж бичиг байгуулж, “Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх санаачилга”-ын зарчим, стандартыг нэвтрүүлэх талаар хамтран ажиллах төлөвлөгөө гаргаж ажиллахын зэрэгцээ “Хариуцлагатай уул уурхайн санаачлага” ТББ-тай хамтран уул уурхайн үйлдвэрлэлд хариуцлагатай уул уурхайн зарчмыг нэвтрүүлэх талаар судалгаа хийж байна.			
47.1.	Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, олборлох, ашиглахыг хориглох тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, байгальд ээлтэй уул уурхайг хөгжүүлэх	Засгийн газраас баталсан хил хязгаарын дагуу хуулийн хэрэгжилтийг хангуулж ажиллана.	“Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усан сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай” хуульд 2015.02.18-ны өдөр УИХ-ын чуулганаар өөрчлөлт оруулсанаар усны сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүсийг 200м-ээр тогтоогдсон. Энэхүү хуулиар тогтоосон хил заагийг баталгаажуулахаар УУЯ, БОНХАЖЯ-тай хамтран ажиллаж “Хилийн заагийг тогтоох тухай” Засгийн газрын 2011 оны 174 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болгон, 2012 оны 194 дүгээр тогтоолоор баталсан хилийн заагийн цэг, солбицлын алдаа ихтэй, кадастрын дүрс зургийн мэдээллийн санд оруулах боломжгүй байсныг хавсралтад өөрчлөлт оруулан, Засгийн газрын 289, 302 дугаар тогтоолууд гаргаж, хилийн заагийг шинээр тогтоож энэ хилийн заагийн дагуу тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчтэй гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Хуулийг дагалдан гарах “Журам, гэрээний загвар батлах тухай” Засгийн газрын 2015 оны 120, 235 дугаар тогтоол гарч үйл ажиллагааны зохицуулалт, шат дарааллыг тодорхой зааж өгсөн. Уг журмаар аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэн, технологийн дагуу нөөцийг олборлож, барьцаа хөрөнгийг 100% урьдчилан байршуулж, нөхөн сэргээлт хийлгэн улсад хүлээн авах тогтолцоог бүрдүүлсэн. Хуулийн хориглох бүсэд 656 ашиглалтын, 845 хайгуулын тусгай зөвшөөрөл хамрагдсан байсан. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлүүдээс өргөдөл ирүүлээгүй-230, өргөдөл ирүүлсэн-426 тусгай зөвшөөрөл байна. эдгээрээс БОНХАЖЯ-	100		

			аас давхцалгүй тухай тодорхойлолт ирүүлсэн 164 тусгай зөвшөөрөл шийдвэрлэгдсэн. Ойн тухай хуулиар зохицуулагдах-42, усны тухай хуулиар гэрээ байгуулж буй шатанд-137 ба 10 тусгай зөвшөөрөлд 4 талт гэрээ байгуулсан. 45 тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хилийн заагийн асуудлаар БОНХАЖЯ-д гомдол гаргасан ба маргааныг шийдвэрлэхээр газар дээр нь ажлын хэсэг ажиллаж байна.			
47.2.		Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, олборлох үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулсан хохирлын үнэлгээг хийж, олон улсын стандартын дагуу нөхөн сэргээлт хийх зардлын тооцоог тусгай зөвшөөрөл бүрт тооцож хэрэгжүүлнэ.	БОАЖЯ /хуучин нэрээр/ Засгийн газрын 2011 оны 174 дүгээр тогтоолоор баталсан хилийн заагт хамаарах алтны шороон ордын уурхайнуудын байгаль орчинд учруулсан хохирлын хэмжээг тусгай зөвшөөрөл тус бүрээр тооцсон. Энэ тооцоог аж ахуйн нэгжүүдээс нэхэмжилсэн нөхөх олговрын хэмжээтэй харьцуулан тооцох судалгааг АМГ-аар хийлгэсэн. “Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай” хуулийн дагаж мөрдөх тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийг УИХ-аар хэлэлцүүлэн 2015.02.18-ны өдөр батлуулсан. Энэхүү хуулиар нөхөн сэргээлтийн барьцаа хөрөнгийг 100% байршуулах, нөхөн сэргээлгүй орхисон тохиолдолд олсон орлогоос нөхөн гаргуулах зэрэг зохицуулалт орсон. Үүний дагуу хилийн зааг өөрчлөгдсөн талбайнуудын нөөц, ТЭЗҮ, БОНБНҮ-ний тодотголууд хийгдэж байна. Улсын хэмжээнд хуульд хамрагдсан талбайг хасаж, үлдсэн талбай дахь алтны нөөцийн тодотголын тайланг ЭБМЗ-өөр хэлэлцэж байна. Аж ахуйн нэгжүүдийн 2015 оны уулын ажлын болон нөхөн сэргээлтийн тайланг АМТХ-иар 2016.02.15-ны дотор ирүүлдэг тул энэ тайлангаар нөхөн сэргээлтийн мэдээ, тайлан эцэслэн гарах юм.	100		
49.1.	Эдийн засгийн өсөлтийн тогтвортой байдлыг хангахын тулд ашигт малтмалыг түүхий эд хэлбэрээр гаргахыг үе шаттай багасгах, түүнчлэн экспортолж	Экспортод гаргаж байгаа уул уурхайн бүтээгдэхүүний стандартыг олон улсын жишигт нийцүүлэх талаар судалгаа хийж хэрэгжүүлнэ.	Уул уурхайн сайдын 2013 оны 203 дугаар тушаалаар Нүүрсний ангилал, Нүүрс-нүүрсэн бүтээгдэхүүний ангилалын стандартууд боловсруулж батлуулах Ажлын хэсгийг байгуулж боловсруулсан стандартуудын төслийг 2014 оны 5 дугаар сарын 09-ний өдөр Стандартын техникийн хорооны хурлаар хэлэлцүүлж дэмжигдэн, Стандартчиллын Үндэсний Зөвлөлийн 2014 оны 05 дугаар сарын 29-ний өдрийн 19 дүгээр тогтоолоор батлуулсан. Нүүрсний ангилал MNS 6456:2014, Нүүрс, нүүрсэн бүтээгдэхүүний ангилал MNS 6457:2014 Монгол Улсын стандартуудыг 2014 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна. Уул уурхайн яам, Ашигт малтмалын газар болон бусад холбогдох байгууллагын төлөөллөөс багтсан ажлын хэсгээс боловсруулсан “MNS	100		

	байгаа бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг олон улсын стандартад нийцүүлэн шат дараатай ахиулж, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтлах		6249:2013 Төмрийн хүдэр, түүний баяжмал болон металлургид хэрэглэх төмрийн хүдэр, түүний баяжмалд тавих ерөнхий шаардлага ба ангилал” болон “MNS ISO 11323 : 2013 Төмрийн хүдэр, баяжмал ба боловсруулсан шууд ангижруулсан төмөр-Тайлбар толь” стандартын төслийг боловсруулсан. Төмөрлөг бүтээгдэхүүний шинж чанар, боловсруулалтын түвшингээр нарийвчилсан судалгааг хийж, бүтээгдэхүүний ангилал тогтоох үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг СЯ, УУЯ, АҮЯ болон АМГ-ын төлөөлөл оролцуулан байгуулсан. Гадаад зэх зээлд борлуулсан нүүрнээс Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр тооцож авах арга аргачлалыг боловсронгуй болгох зорилгоор Нүүрс нүүрсэн бүтээгдэхүүний ангилаллын дагуу Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг авах Засгийн газрын тогтоолын төсөл боловсруулж 2015 оны 03 дугаар сарын 16-ны өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулсан. ЗГ-ын хуралдаанаар 102 тоот тогтоол гарсан бөгөөд тогтоолыг 2015 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж байна. Мөн Төмрийн хүдэр, баяжмал, жоншны хүдэр, баяжмалд тавигдах ангиллыг Засгийн газрын 2015 оны 12 сарын 14-ны өдрийн 488 дугаар тогтоолоор, төмрийн хүдэр, манганы олон улсын зах зээлийн үнийн эх сурвалжийг Засгийн газрын 2015 оны 12 сарын 14-ны өдрийн 489 дүгээр тогтоолоор тус тус батлуулсан.			
49.2.		Уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмжийг гаалийн болон НӨАТ-аас чөлөөлөх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.	Уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмжийг гаалийн болон НӨАТ-аас чөлөөлөх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхэд холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажилласан. ЗГ-ын 2014.06.14-ний өдрийн 191 дүгээр тогтоол батлагдсан. Ашигт малтмалыг боловсруулах, уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн үндсэн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, тоноглолыг Гаалийн болон Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг боловсруулсан. Уг хууль батлагдсан тохиолдолд татварын зохицуулалт хийх замаар түүхийгээр гаргаж байгаа уул уурхайн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчин бүрдэх юм. Эрдсийн гаралтай бүтээгдэхүүнийг гүн боловсруулах асуудлыг Аж үйлдвэрийн яам хариуцаж ажилласан.	90		
49.5.		Экспортод гаргаж байгаа бүрэн боловсруулаагүй хүдэр болон баяжмалыг	Зарим бараанд ногдуулах экспортын гаалийн татварын хэмжээ тогтоох тухай хууль”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар экспортод гарч буй төмрийн хүдэрт экспортын татвар ногдуулах хуулийн төслийг боловсруулсан. Төмөр, жонш зэрэг	90		

		боловсруулалтын түвшинг нь харгалзан экспортын татвар ногдуулах эрх зүйн орчинг бүрдүүлнэ.	бүтээгдэхүүний олон улсын стандартыг Монгол улсад нэвтрүүлэх талаар олон улсын болон дотоодын зөвлөх шалгаруулах ажлын даалгаврыг боловсруулж, Дэлхийн Банкаар батлуулсан. Түүхийгээр гаргаж байгаа уул уурхайн бүтээгдэхүүний судалгааг гаргаж “Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай” хууль, “Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай” хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулж, уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх шилдэг технологийг дэмжих санал боловсруулсан. Ашигт малтмалыг боловсруулах, уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн үндсэн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, тоноглолыг “Гаалийн болон Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай” хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг боловсруулсан.			
50.1.	Дархан-Сэлэнгийн бүсийн төмрийн хүдрийн ордуудыг түшиглэн орчин үеийн техник, технологи бүхий төмөрлөгийн цогцолбор үйлдвэр барих	Дархан-Сэлэнгийн бүс нутгийн төмрийн хүдрийн ордуудыг түшиглэн төмөрлөгийн цогцолборыг дэд бүтцийн хамт барьж байгуулах төслийн ТЭЗҮ, санхүүжилтийн асуудлыг шийдвэрлэж, байгуулж эхэлнэ.	“Төрийн өмчийн концессын зүйлийн жагсаалт батлах тухай” Засгийн газрын 2013 оны 317 дугаар тогтоолоор Дархан-Сэлэнгийн бүсэд орших төрийн эзэмшлийн төмрийн хүдрийн орд газруудыг ашиглаж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зорилгоор “Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр” ТӨХК-ийн үйл ажиллагааг өргөтгөн техник, технологийн шинэчлэл хийж, үйлдвэрийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, төмөрлөгийн цогцолбор байгуулах, холбогдох дэд бүтцийг барьж байгуулах замаар уг зорилтыг хэрэгжүүлэх шийдвэр гарсан. Дээрх ажлын хүрээнд “Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр” ТӨХК-ийн Төмөртэйн төмрийн хүдрийн ордын Зүүн хэсгийн баруун хүдрийн биетийг ил уурхайгаар ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголийг ЭБМЗ-ийн хуралдаанаар хэлэлцэж баталсан. 2015 онд үйлдвэрлэлийг өргөтгөн хар төмөрлөгийн цогцолбор байгуулахаар “Кью Эс Си” ХХК-тай хамтран ажиллаж, одоогоор 81,3 тэрбумын хөрөнгө оруулалт хийгдэж энэ ажлын хүрээнд Төмөртолгой, Төмөртэй, Хуст уулын төмрийн хүдрийн ордуудыг түшиглэн шинээр уурхай нээх, үйлдвэрлэлийг өргөтгөн шинэчлэх, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх ажлууд хийгдсэн. “Дарханы Төмөрлөгийн Үйлдвэр” ТӨХК нь Уул уурхай-металлургийн цогцолбор байгуулах ажлын хүрээнд 1.0 сая тонн хүчин чадал бүхий төмрийн хүдрийн нойтон баяжуулах үйлдвэрт Улсын комисс ажиллаж байнгын ашиглалтанд хүлээлгэж өгсөн. Мөн Төмөртолгойн ордыг түшиглүүлэн барьсан 1.0 сая тонн/жил хүчин чадалтай хуурай соронзон баяжуулах үйлдвэрт Улсын комисс ажиллаж байнгын ашигтад хүлээн аваад байна.	100		
51.1.	Гадаадын шууд	Оюутолгой ордыг	Оюутолгой ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээ	100		

	хөрөнгө оруулагчидтай харилцан ашигтай байх зарчмыг баримтлан ажиллах. уул, уурхай, эрчим хүч, газрын тосны салбарт өмнө нь байгуулсан тогтвортой байдлын, хөрөнгө оруулалтын, бүтээгдэхүүн хуваах гэрээнүүдэд өөрчлөлт оруулах асуудлыг судалж, холбогдох өөрчлөлтүүдийг хөрөнгө оруулагч талтай харилцан тохиролцож хийх	ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээ байгуулахтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын шийдвэрүүд, тус төслийн хэрэгжилтийн явцад гарч байгаа зарим тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор уг ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээнд өөрчлөлт оруулах талаар хөрөнгө оруулагч талтай өмнө нь хийсэн яриа хэлэлцээг үргэлжлүүлэх үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулан ажиллана.	байгуулахтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын шийдвэрүүд, тус төслийн хэрэгжилтийн явцад гарч байгаа зарим тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор уг ордыг ашиглах хөрөнгө оруулалтын гэрээнд өөрчлөлт оруулах талаар хөрөнгө оруулагч талтай өмнө нь хийсэн яриа хэлэлцээг үргэлжлүүлэх үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулан ажиллана.			
51.2.	орлуулах асуудлыг судалж, холбогдох өөрчлөлтүүдийг хөрөнгө оруулагч талтай харилцан тохиролцож хийх	Газрын тосны холбогдолтой хууль эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгосны үндсэн дээр өмнө нь байгуулсан бүтээгдэхүүн хуваах гэрээнүүдийг шинээр батлагдсан хууль тогтоомжтой нийцүүлэн өөрчлөх арга хэмжээ авна.	Газрын тосны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2014 оны 7-р сарын 01-ний өдрийн УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар хэлэлцүүлэн батлуулсан. Тус хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.12 дахь хэсэгт бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний загварыг Засгийн газар батлахаар заасны дагуу Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний загварын төслийг газрын боловсруулж, 2015.03.16-ны өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэн Засгийн газрын 104 дүгээр тогтоолоор батлуулсан. БХГ-ний загварыг Уул уурхайн яамны цахим хуудсанд www.mmm.gov.mn/ байршуулсан. Увс-I, Хэрлэн тохой-XXVIII, Хар-Ус-II талбайд байгуулсан БХГ-г дээрх шинэ загварт нийцүүлэн боловсруулж байгуулсан.	100		
51.3.		Тодорхой зарим ордыг ашиглах талаар хөрөнгө оруулагчтай өмнө нь байгуулсан тогтвортой байдлын гэрээний хэрэгжилтэд үнэлэлт дүгнэлт өгсний үндсэн дээр хөрөнгө оруулагч талтай яриа хэлэлцээ	Нарийнсухайтын нүүрс, Төмөртэйн овооны хар тугалга, цайрын ордын Тогтвортой байдлын гэрээ хүчинтэй үргэлжилж байгаа бөгөөд Бороогийн алтны ордыг ашиглаж байсан “Бороо гоулд” ХХК-ийн тогтвортой байдлын гэрээний хугацаа 2014 онд дууссан. Гэрээний хугацаанд Монгол Улсын Засгийн газраас тус компанид 68.9 тэрбум төгрөгийн татварын хөнгөлөлт үзүүлсэн байна. Одоогоор ордын ашиглах боломжтой нөөцийн үлдэгдэл 4.03 тн бөгөөд “Бороо гоулд” ХХК татварын ямар нэг хөнгөлөлтгүй үйл ажиллагаа явуулж	100		

		хийх ажлын хэсэг байгуулан холбогдох өөрчлөлтийг оруулах асуудлыг зохих журмын дагуу шийдвэрлэнэ.	байна. Төмөртэйн овооны хар тугалга, цайрын ордыг ашиглаж байгаа “Цайрт минерал” ХХК-ийн Монгол Улсын Засгийн газартай байгуулсан Тогтвортой байдлын гэрээний хугацаа гэрээний заалтын дагуу 2 жилээр сунгагдсан. Засгийн газраас “Бороо гоулд” ХХК-тай байгуулсан Тогтвортой байдлын гэрээг дүгнэсэн. “Цайрт минерал” ХХК, “Бороо гоулд” ХХК-тай байгуулсан Тогтвортой байдлын гэрээ байгуулах ажлыг Сангийн яам зохион байгуулан ажиллаж байна.			
54.1.	Байгаль орчинд ээлтэй, шилдэг техник, технологийг уул уурхайн үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж, эвдрэлд орсон талбайн тооллого хийж буруутай этгээдээр нөхөн сэргээлгэж, цаашид нөхөн сэргээлтийн зардлыг улсын төсвийн тусгай санд байршуулдаг болгох	Уурхайн нөхөн сэргээлтийн зардлын барьцааны хөрөнгө тооцох эрх зүйн орчинг шинэчлэн, тусгай санд урьдчилан байршуулах журмыг боловсронгуй болгоно.	Ашигт малтмалын олборлолт явуулах үед байгаль орчныг хамгаалах болон олборлолт явуулсны дараа байгаль орчныг нөхөн сэргээх зардлыг БОНХЯ /хуучин нэрээр/-ны Байгаль хамгаалах санд төвлөрүүлж байна. “Ашигт малтмалын тухай” хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд холбогдох заалт тусгагдсан.	100		
54.2.	Эвдрэлд орсон талбайн тооллого хийж буруутай этгээдээр нөхөн сэргээлгэж, цаашид нөхөн сэргээлтийн зардлыг улсын төсвийн тусгай санд байршуулдаг болгох	Эвдрэлд орж эзэнгүй орхигдсон газрыг нөхөн сэргээх санхүүжилтийн асуудлын эрх зүйн орчныг бий болгож, нөхөн сэргээлт хийсэн газрын мэдээллийн нэгдсэн санг бий болгоно.	Өмнө ашиглагдаад нөхөн сэргээгдэлгүй орхигдсон төрийн өмчийн зарим уурхайнуудын нөхөн сэргээлтэд шаардлагатай зардлыг тооцоолж гаргасан. Шаардлагатай санхүүгийн эх үүсвэрийн талаар ХБНГУ-аас Монголд хэрэгжүүлж байгаа “Уул уурхайн салбар дахь байгаль орчны хяналтыг сайжруулах” төсөлд санал тавьсан. Мөн Монросцветмет нэгдэлд шаардлага хүргүүлсэн. Налайх, Толгойт, Дөвөнтийн уурхайнуудын ашигласан талбайд судалгаа хийж, нөхөн сэргээлт хийх шаардлагатай талбайн хэмжээ, байршлыг тодорхойлж бэлэн болгосон. БНСУ-ын “Миреко” байгууллагатай байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд уул уурхайн компаниудын өмнө нь ашиглаж байгаад орхигдсон талбайнуудыг нөхөн сэргээх талаар тохиролцож, зарим ажлыг эхлүүлсэн. Эвдрэлд орж эзэнгүй орхигдсон газрын нөхөн сэргээлтийн санг БОНХЯ /хуучин нэрээр/ болон АМГ-т байгуулан ажиллаж байна. Нөхөн сэргээх ажлын санхүүжилтэд зориулж 1,0 тэрбум төгрөгийг 2013 оны Төсвийн тухай хууль, 2014 оны Төсвийн төсөлд тус тус тусгуулсан боловч шийдэгдээгүй. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар “Эзэнгүй эвдрэлтэй талбайн нөхөн сэргээлт”-ийн ажлын төслийг хэрэгжүүлэхээр Уул уурхайн сайдын багцын 2015 оны төсвийн хязгаарын саналд 1,0 тэрбум төгрөгийг тусган Сангийн яаманд хүргүүлсэн. Мөн АНУ-ын Азийн сан, Швейцарийн хөгжлийн агентлаг, Уул уурхайн яам хамтран хэрэгжүүлж буй “Байгаль орчинд талуудын оролцоог нэмэгдүүлэх нь-II” төслийн хүрээнд бичил уурхай	100		

			<p>эрхлэгчдийн улмаас эвдрэлд орж эзэнгүй орхигдсон талбайд нөхөн сэргээлт хийх, аргачлал боловсруулах ажлын хүрээнд жишиг нөхөн сэргээлт хийх талбай сонгох зорилгоор орон нутагт Ажлын хэсэн томилон ажиллуулсан. УИХ-ын гишүүн С.Оюун нараас санаачилан боловсруулсан “Газрын тос болон ашигт малтмалын нөөц ашигласны болон байгаль орчныг бохирдуулсан төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөхөн сэргээх арга хэмээнд зарцуулах хөрөнгийн хувь хэмжээний тухай” хуулийн төсөлд санал өгсөн. Улсын хэмжээнд 2015 оны байдлаар уул уурхайн хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас 29783 га талбай эвдрэлд орсон байгаагаас үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийн эвдрэлд оруулсан талбай 26123 га, техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбай 12163 га, биологийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбайн хэмжээ 7856 га байна. Уул уурхайн олборлолтын улмаас эвдрэлд орсон талбайг нөхөн сэргээх ажил сүүлийн жилүүдэд эрчимтэй хийгдэж байна. Тухайлбал, 2014 онд 960 га талбайд нөхөн сэргээлтийн ажил /үүний 322 га-д биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн/ хийгдэж, түүнд 11.7 тэрбум төгрөг зарцуулсан. 2016 оны байдлаар Монгол Улсын хэмжээнд уул уурхайн хайгуул олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас 29783,5 га талбай эвдрэлд орж Үүнээс үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн аж ахуйн нэгжүүдийн эвдрэлд оруулсан талбай 26123 га, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай нь 12163,2 га, биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ-7856,5 байна. 2015 онд уул уурхайн олборлолтын улмаас шинээр эвдрэлд орсон 570.8 газрын хэмжээ га байсан бол техникийн нөхөн сэргээлт 459.7 га-д, шимт хөрсөөр хучилт хийсэн талбай-215.3 га, 270.6 га-д биологийн нөхөн сэргээлт тус тус хийгдсэн дүнтэй байна.</p>			
54.3.		<p>Байгаль орчны бохирдол, доройтол, байгалийн нөөцийн ашиглалтад тавих хяналтыг эрчимжүүлж, уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн хэмжээг 70-аас доошгүй хувьд хүргэнэ.</p>	<p>БОНХЯ /хуучин нэрээр/, МХЕГ, холбогдох байгуулагуудтай хамтран байгаль орчны бохирдол, доройтол, байгалийн нөөцийн ашиглалтад тавих хяналтыг эрчимжүүлэх, уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн хэмжээг нэмэгдүүлэх талаар хамтарсан ажлын хэсгүүдийг байгуулан ажиллав. Улсын хэмжээнд аж ахуйн нэгжүүдээс байгаль орчны нөхөн сэргээлтэд 2011 онд 6.8 тэрбум, 2012 онд 12.4 тэрбум төгрөг тус тус зарцуулсан байна. Уулын ажилд өртөгдсөн талбайтай харьцуулахад техникийн нөхөн сэргээлт 80%, биологийн нөхөн сэргээлт 50%-тай тэнцэх хэмжээний талбайд хийгдсэн байна. Уул уурхайн сайдын 2014 оны 75 дугаар тушаалаар</p>	100		

			батлагдсан “Уул уурхайн олборлолтоос бохирдож, эвдрэлд орсон газруудын байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн өнөөгийн байдалд үнэлгээ өгөх, нөхөн сэргээгдээгүй талбайг аж ахуйн нэгжийн өмчийн хэлбэрээр, аж ахуйн нэгж бүрээр гаргах, уг асуудлыг шийдвэрлэх арга хэмжээний төсөл, санал дүгнэлт боловсруулах” Ажлын хэсгийг байгуулан ажилласан. 2016 оны 3 дугаар сарын 15-ны байдлаар 3706 ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч 14768233.39 га талбайд үйл ажиллагаа явуулахаар зөвшөөрөл авсан байгаа нь нийт нутаг дэвсгэрийн 9.4 хувийг эзэлж байна. Үүнээс ашиглалтын 1509 тусгай зөвшөөрөл бүхий 1330416.93 га, нийт нутаг дэвсгэрийн 0,9 хувь хайгуулын 2196 тусгай зөвшөөрөл бүхий 13437816.46 га, нийт нутаг дэвсгэрийн 8.6 хувийг эзлэж байгаа бөгөөд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буй нь 258 орчим аж ахуйн нэгж байгууллага байна.			
55.1.	Уул уурхайн салбарын түүхий эдэд нэмүү өртөг шингээх бодлого хэрэгжүүлэн хагас болон эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн, экспортлож, нэмүү өртөг шингэсэн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийг татварын бодлогоор хөхиүлэн дэмжих	Уул уурхайн түүхий эд ашиглан нэмүү өртөг шингэсэн хагас болон эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн гадаад, дотоод зах зээлд нийлүүлж байгаа үйлдвэрлэгчдийг татварын бодлогоор дэмжих эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.	Энэхүү бодлогын хүрээнд Засгийн газрын 2007 оны “Биржийн нэр зарлах тухай” 88 дугаар тогтоол, 2014 оны 220 дугаар тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулан, төмрийн хүдэр экспортлогч аж ахуйн нэгжийн мэдүүлсэн борлуулалтын орлогоос үнийн дүнг үндэслэн ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг ногдуулахаар засгийн газрын тогтоолын төслийг батлуулсан. Зарим бараанд ногдуулах экспортын гаалийн татварын хэмжээ тогтоох тухай хууль”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар Экспортод гарч буй төмрийн хүдэрт экспортын татвар ногдуулах хуулийн төслийг боловсруулсан. Хөрөнгө оруулагчдын олборлож байгаа ашигт малтмалыг дотоодын үйлдвэрт эхний ээлжинд нийлүүлэх тухай асуудлыг Ашигт малтмалын тухай хуулийн төсөлд тусгасан. Мөн “Стратегийн ач холбогдол бүхий салбарт гадаадын хөрөнгө оруулалтыг зохицуулах тухай” хуулийн дагуу боловсруулсан журмын төсөлд “уул уурхайн салбарт хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үндэсний аж ахуйн нэгжүүд давуу эрхээр бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр ажиллах” тухай санал өгч, ЭЗХЯ /хуучин нэрээр/-нд хүргүүлсэн. Ашигт малтмалыг боловсруулах, уул уурхайн эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн үндсэн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл, тоноглолыг Гаалийн болон Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөл, танилцуулгыг бэлтгэж гаргасан. Засгийн газрын хуралдаанаар “Биржийн нэр зарлах тухай” Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 193 дугаар тогтоолын хавсралтуудад тус тус өөрчлөлт оруулав. Ингэснээр төмрийн хүдэр, баяжмал,	100		

			хайлуур жоншны хүдэр, баяжмалын ангилал батлах аргачлалыг оновчтой болгож, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний ангиллыг өсгөж боловсруулсан бүтээгдэхүүний ангилалд орууллаа. Мөн шинээр экспортод гаргаж байгаа Манганий хүдрийн борлуулалтаас ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр тооцох боломжтой боллоо. Алтны салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих зорилгоор ашигт малтмалын тухай хуулинд 2014 оны 01 дүгээр сарын 24-ны өдөр нэмэлт өөрчлөлт оруулж ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг Монгол банканд алтаа тушаасан тохиолдолд 2,5 хувь болгон бууруулсан. Үүний үр дүнд 2014 оны жилийн эцэст Монгол банкинд 13,4 тонн алт тушаагдаж өмнөх оны мөн үеэс 3 дахин илүү алт тушаагдсан байна. 2015 онд 15 тонн алт тушаасан байна.			
1. Үйлдвэржүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлэх бодлого						
56.1.	Уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг боловсруулах зорилгоор аж	Чойрын 220 кВ-ын дэд станцыг өргөтгөнө.	Уг ажлыг төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд концессын гэрээгээр гүйцэтгэхээр төлөвлөж байгаа. ЭЗХЯ /хуучин нэрээр/-наас тендерийн баримт бичгийг боловсруулсан. ЭХЯ хариуцан ажиллаж байна.	50		
56.2.	Үйлдвэрийн анхны паркийг Дорноговь аймгийн Сайншанд хотод байгуулах	Чойр-Сайншандын 2 хэлхээт 220 кВ-ын 220 км шугам, дэд станцыг барина.	Ажлыг төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд концессын гэрээгээр гүйцэтгэхээр төлөвлөж байгаа. ЭЗХЯ /хуучин нэрээр/-наас тендерийн баримт бичгийг боловсруулсан. Тендерийг шалгаруулж, 2014 оноос ажлыг эхлүүлэхээр бэлтгэж байна. Энэ асуудлыг ЭХЯ хариуцна	50		
56.4.		“Сайншанд” аж үйлдвэрийн цогцолборын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж батална.	“Сайншанд” аж үйлдвэрийн цогцолбор төслийн мастер төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх, өдөр тутмын үйл ажиллагааг зохион байгуулах төрийн өмчит үйлдвэрийн газрыг байгуулна” гэсэн заалтын хэрэгжилтийг “Засгийн газрын 2013 оны 3-р сарын 2-ны өдрийн “Сайншанд” аж үйлдвэрийн цогцолборын бүтээн байгуулалтыг эхлүүлэх тухай” 76 дугаар тогтоолд санал өгч хамтран ажилласан. Төрийн өмчийн хорооны 2013 оны 4-р сарын 25-ны өдрийн хуралдаанаар “Сайншанд” аж үйлдвэрийн цогцолбор ХК-ийн 2013 оны эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшинг баталсан. Уг асуудал Аж үйлдвэрийн яаманд харъяалагдаж байна.	100		
57.1.	Дархан хотын төмөрлөгийн үйлдвэрийг шинэчилж, хүдэр	Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэрт технологийн шинэчлэл хийж, хүдэр баяжуулдаг болно.	Төмөртэйн төмрийн хүдрийн уурхай 229,3 сая тоннын нөөцтэй. АНУ-ын Trigo фирмийн 750 тн/цаг хүдэр боловсруулах хүчин чадал бүхий “Хуурай соронзон аргаар баяжуулах үйлдвэр”-ийн угсралтын ажил дуусч ашиглалтад оруулсан. “Дарханы Төмөрлөгийн Үйлдвэр” ТӨХК нь Уул уурхай-металлургийн	100		

	баяжуулдаг болох		цогцолбор байгуулах ажлын хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн Хүдэр сумын нутагт орших Төмөртэй төмрийн хүдрийн ордыг түшиглүүлэн 1.0 сая тонн хүчин чадал бүхий төмрийн хүдрийн нойтон баяжуулах үйлдвэрт Улсын комисс ажиллаж байнгын ашиглалтанд хүлээлгэж өгөөд байна. Мөн Төмөртолгойн ордыг түшиглүүлэн барьсан 1.0 сая тонн/жил хүчин чадалтай хуурай соронзон баяжуулах үйлдвэрт Улсын комисс ажиллаж байнгын ашигтад хүлээн аваад байна.			
57.2.		Төмөртэй, Хуст уулын төмрийн хүдрийн ордыг түшиглэн нойтон баяжуулах үйлдвэр барьж эхэлнэ.	2015 онд үйлдвэрлэлийг өргөтгөн хар төмөрлөгийн цогцолбор байгуулахаар “Кью Эс Си” ХХК-тай хамтран ажиллаж, одоогоор 81,3 тэрбумын хөрөнгө оруулалт хийгдээд байна. Тус үйлдвэр Төмөртолгой, Төмөртэй, Хуст уулын төмрийн хүдрийн ордуудаа түшиглэн шинээр уурхай нээх, үйлдвэрлэлээ өргөтгөн шинэчлэх, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх ажлыг эхлүүлээд байна. Энэ хүрээнд Төмөртэйн уурхайд Хуурай соронзон баяжуулах үйлдвэр Төмөртолгойн уурхайд хуурай аргаар баяжуулах шинэ шугам барих, Дарханы Төмөрлөгийн үйлдвэр дээр нойтон аргаар баяжуулах үйлдвэр, Гангийн үйлдвэрийн өргөтгөл барихаар төлөвлөн ажилласан. “Дарханы Төмөрлөгийн Үйлдвэр” ТӨХК нь Уул уурхай-металлургийн цогцолбор байгуулах ажлын хүрээнд 1.0 сая тонн хүчин чадал бүхий төмрийн хүдрийн нойтон баяжуулах үйлдвэр, Төмөртолгойн ордыг түшиглүүлэн барьсан 1.0 сая тонн/жил хүчин чадалтай хуурай соронзон баяжуулах үйлдвэрийг Улсын комисс ажиллуулж байнгын ашиглалтанд оруулаад байна.	100		
60.1.	Уул уурхайн бус экспортыг дэмжих, хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрийг хувийн хэвшлийн оролцоо, манлайлалтай боловсруулан хэрэгжүүлэх. Уул уурхайн салбарын экспортын орлогын	Уул уурхайн салбарын экспортын орлогоос хуримтлал үүсгэн, уул уурхайн бус экспортын хөгжлийг дэмжих Инновацийн сан байгуулж, өндөр болон ногоон технологи, сэргээгдэх эрчим хүч зэрэг чиглэлээр дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, экспортлох компаниудад санхүүгийн дэмжлэг	Уул уурхайн салбарын экспортын орлогоос хуримтлал үүсгэн, уул уурхайн бус экспортын хөгжлийг дэмжих Инновацийн сан байгуулж, өндөр болон ногоон технологи, сэргээгдэх эрчим хүч зэрэг чиглэлээр дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, экспортлох компаниудад бодлогын дэмжлэг үзүүлж ажиллав.	50		

	тодорхой хэсгээс уурхайн экспортын хөгжлийн байгуулах уул бус сан	үзүүлнэ.			
6. Импортыг орлох экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих бодлого					
98.1.	Боловсруулах үйлдвэр байгуулан Монгол Улсад олборлож байгаа ашигт малтмал, газрын тосны бүтээгдэхүүнийг дотоодын үйлдвэрт эхний ээлжинд нийлүүлдэг болох	Хөрөнгө оруулагчидтай хэлэлцээ хийж олборлож байгаа ашигт малтмал, газрын тосыг дотоодын үйлдвэрт эхний ээлжинд нийлүүлэх арга хэмжээ авна.	“Стратегийн ач холбогдол бүхий салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуй нэгжид гадаадын хөрөнгө оруулалтыг зохицуулах тухай” хуульд заасны дагуу Эдийн засгийн хөгжлийн яамнаас боловсруулж ирүүлсэн журмын төсөлд: “уул уурхайн салбарт хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үндэсний аж ахуйн нэгжүүд давуу эрхээр бараа, ажил, үйлчилгээ нийлүүлэх, туслан гүйцэтгэгчээр ажиллах” тухай саналыг тусгасан. Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлогын баримт бичигт энэ талаар холбогдох заалтыг оруулан УИХ-аар батлуулсан. Мөн "Ашигт малтмалын тухай" хууль, "Газрын тосны тухай" хуулийн шинэчилсэн найруулгад холбогдох заалтуудыг нэмж оруулсан.	100	
99.1.	Төрөөс газрын тосны салбарт 2017 он хүртэл баримтлах бодлогын баримт бичигт тусгасны дагуу газрын тос боловсруулах үйлдвэр барьж, боловсруулах үйлдвэрийн төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээ болон үйлдвэрийн байршлыг оновчтой тогтоох	Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн техник-засгийн үндэслэлийг боловсруулан, үйлдвэрийг байгуулж эхэлнэ.	Дархан газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төслийг Япон улсын JBIC банкны зээлийн санхүүжилтээр шийдвэрлэхээр ажиллаж, хэд хэдэн удаа Засгийн газрын хуралдаанаар асуудал хэлэлцүүлсэн бөгөөд хамгийн сүүлд 2013 оны 1 дүгээр сарын 12-ны өдөр 30 тоот тогтоол гаргуулсан. Дархан-Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн Техникийн зураг төслийн ажил (ТЗТА)-ыг гүйцэтгэх болон уг ажлын төлбөрийн тухай гэрээг Монголын талаас Уул уурхайн яам, “Дархан-Газрын тос боловсруулах үйлдвэр” компани, Японы талаас Тоёо инженеринг корпорацийн хооронд 2013 оны 5 дугаар сард байгуулж гэрээний дагуу Японы Тоёо инженеринг корпораци Техникийн зураг төслийг 2014 оны 2 дугаар сард “Дархан-газрын тос боловсруулах үйлдвэр” ХХК-д ирүүлсэн. Техникийн зураг төслөөр тус Корпораци уг үйлдвэрийн барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэхэд гарах зардал нь төсөвлөж байснаас 2 дахин нэмэгдсэн үйлдвэрийн барилгын ажлыг гүйцэтгэх боломжгүй гэдгээ төслийн ерөнхий зохицуулагч Марубени корпорацид мэдэгдсэн. Ингээд Марубени корпораци үйлдвэр барих асуудлыг Японы Чиеда компанид тавьж үйлдвэр барих асуудлаар тохиролцоонд	90	

			<p>хүрсэн байна. Чиёда компани нь Тоёо инженеринг корпорацийн хийсэн ТЗТА-ыг дахин боловсруулах, өөрсдийн тооцоо судалгаанд үндэслэсэн шинэчлэх шаардлагатай гэж үзсэн бөгөөд үүнд шаардагдах 2,3 сая ам.долларыг Монголын Засгийн газраас гаргуулах хүсэлтийг тавьсан. Мөн үйлдвэр байгуулах төслийг ҮАБЗ-өөр хэлэлцүүлж 2014 оны 3-р сарын 17-нд ҮАБЗ-өөс “Стратегийн чухал ач холбогдолтой газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дотоодын түүхий эдийг түшиглэн байгуулах” Зөвлөмжийг гаргасан. Д-ГТБҮ-ийн төслийг Монгол улсын төр засгаас гаргасан бодлогын баримт бичгүүдтэй (ҮАБГ-ын Зөвлөмж, "Монгол улсын Засгийн газрын 2012-2016 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр", "Төрөөс газрын тосны салбарт 2017 он хүртэл баримтлах бодлого", "Газрын тосны тухай хууль"-ийн шинэчилсэн найруулга) уялдуулан, хэтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан аж үйлдвэрийн шинэ төвүүд болон газрын тосны ирээдүй бүхий ордуудтай аль болох ойр байршуулах боломжийг судалж байж шийдвэрлэхээр тогтсон. ЗГ-ын 2014 оны 402-р тогтоолын дагуу газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг байгуулах асуудал чиг үүргийн дагуу Аж үйлдвэрийн яаманд шилжээд байна. Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлөөс Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийн чиглэлээр 2014 оны 3-р сарын 17-ны өдөр “ Стратегийн чухал ач холбогдолтой газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг дотоодын түүхий эдийг түшиглэн байгуулах” тухай Зөвлөмж гаргасан. Өнөөгийн байдлаар газрын тос боловсруулах, нүүрс хийжүүлэх, шингэрүүлэх болон биодизелийн үйлдвэр барих төсөл боловсруулж тусгай зөвшөөрөл авсан нийт 15 аж ахуйн нэгж байна. Жилд 2 сая тонн хүртэл газрын тос боловсруулах хүчин чадалтай үйлдвэрийг Говийн бүсэд, 300 мянган тонн хүртэл газрын тос боловсруулах хүчин чадалтай үйлдвэрийг Зүүн бүсэд байгуулах урьдчилсан ТЭЗҮ боловсруулах, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийхэд шаардлагатай зардлыг холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн хянаж, санхүүжүүлэх арга хэмжээ авах тухай Засгийн газрын 2015.03.23-ны өдрийн 113 дугаар тогтоол гарсан.</p>			
100.1.	Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамжийн тогтвортой байдлыг бий болгох	Автобензин, дизель түлшний компанийн болон улсын нөөц бүрдүүлэх механизмыг боловсронгуй болгоно.	ЗГ-ын 2012 оны 126 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортоор оруулж бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхэлж байгаа компанийн нөөц бүрдүүлэх журам"-ын дагуу жил бүр улсын болон компанийн нөөцийг тогтмол бүрдүүлэн ажиллаж байна. 2015 оны Газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөц бүрдүүлэх талаар авах арга	100		

			<p>хэмжээний тухай Засгийн газрын тогтоолын төслийг боловсруулж, Засгийн газрын 2015 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн 412 тоот тогтоолоор батлуулсан.</p> <p>2012 оны 11 дүгээр тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 70200 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоног;</p> <p>2013 оны 352 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 80480 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоног</p> <p>2014 оны 303 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 83350 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоног;</p> <p>2015 оны 412 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний компанийн нөөцийг 84720 тонн буюу 30 хоног, улсын нөөц 30 хоног, нийт 60 хоногийн хэрэглээтэй тэнцэх хэмжээнд хүргэхээр тогтоож, тогтоолын биелэлтийг тухай бүр хангуулан хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллаж байна</p>			
100.2.		<p>Улсын нөөцийн шатахуун хадгалах Улаанбаатар хот, Рашаант дах 45000м³ багтаамж бүхий агуулахын барилга угсралтын ажлыг дуусгаж хүлээн авна.</p>	<p>Монгол Улсын газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамжийг найдвартай, тасралтгүй болгох, үнийн өсөлтийг сааруулах зорилго бүхий УИХ-ын 2008 ооны 48 тоот “Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамжийг сайжруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүнийг нөөц хэлбэрээр байршуулах, нөөцийг хадгалахд нэмж шаардагдах сав барих ажлыг зохион байгуулах асуудал тусгагдсан. Үүнийг дагуу 2012 онд хуучнаар ЭБЭХЯ-аас газрын тосны нөөцийн агуулах барих ажлын худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж, 12.9 тэрбум төгрөгөөр гүйцэтгэхээр тендэр ирүүлсэн “Нефть Ойл” ХХК, “Дөтсайхан” ХХК, Кэй Эч Эн Ар ХХК, Красный Яр ХХК-иудын консерциумтай 12/58 тоот гэрээ байгуулан ажлыг эхлүүлсэн. “Нефть ойл” ХХК нь 2012 оны 9 дүгээр сараас эхлэн 5000 м³ багтаамжтай 9 ширхэг савны суурийн ажлыг эхлүүлсэн бөгөөд 2012 оны улсын төсөвт батлагдсан 750 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон. Барилга угсралтын ажлын график төлөвлөгөөний дагуу</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 2013 онд 16.770,0 сая төгрөг ✓ 2014 онд 4.380,0 сая төгрөгийн ажлыг тус тус гүйцэтгэж, санхүүжилтийг 2014 онд бүрэн олгохоор баталсан бөгөөд 2013 болон 2014 оны Төсвийн тухай хуулиар эдгээр эх үүсвэрийг батлаагүйгээс төслийн ажил зогсонги байдалд орсон. 	90		

			<p>Санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдэх үүднээс Засгийн газрын 2015 оны 119 дүгээр тогтоолоор Рашаант дах улсын нөөцийн агуулах төслийг концессоор хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Үүний дагуу “Эн Ти Ти групп” ХХК-д барилга угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгүүлэхээр шийдвэрлэж дараах ажлууд хийгдсэн. Үүнд: Засгийн газар болон “Эн Ти Ти групп” ХХК-ийн хооронд “Рашаант дахь улсын нөөцийн агуулах төслийг хэрэгжүүлэх концессын гэрээ”, “Нефть ойл” ХХК болон “Нэйшнл трейдинг энд транспорт групп” ХХК-ийн хооронд төлбөрийн гэрээг тус тус байгуулсан. Энэхүү ажлын хүрээнд газар эзэмших эрхийн гэрчилгээ, гэрээ, кадастрын зураг, ажлын зураг төсөл, техникийн нөхцлүүд, барилга угсралтын ажил эхлэх үргэлжлүүлэх зөвшөөрөл, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, хийгдсэн ажлын гүйцэтгэл ба санхүүжилтийн танилцуулга, барилга угсралтын ил, далд ажлын актууд, барилга угсралтын ажилд хэрэглэсэн түүхий эд, бараа материалын талаарх хөндлөнгийн шинжилгээний лабораторийн дүгнэлтүүд зэрэг холбогдох бичиг баримтуудыг “Эн Ти Ти групп” ХХК-д бүрэн гүйцэд шилжүүлэн өгсөн. Төслийг концесст шилжүүлэхээс өмнө хийгдсэн бэлтгэл ажлууд болон бодит хийгдсэн ажлуудтай холбогдон гарсан нийт бодит зардлыг тооцож шийдвэрлүүлсэн. Төслийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэнтэй холбоотойгоор зураг төслийн ажлын даалгавар боловсруулж . “Эн Ти Ти групп” ХХК-д хүргүүлсэн.</p>			
100.3.	ОХУ-аас бусад орноос импортлох авто бензин, дизель түлшний хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	ОХУ-аас худалдан авч буй газрын тосны бүтээгдэхүүний хамаарлыг бууруулах ажлын хүрээнд БНХАУ, БНСУ, Швейцарийн Ганвор компани зэрэг олон эх үүсвэрүүдтэй яриа хэлэлцээрийг явуулсан. Үүний үр дүнд БНХАУ-аас сард 10,000 тонн авах гэрээг НИК, Магнай Трейд, Шунхлай компаниуд БНХАУ-ын Чайна Ойл компанитай байгуулсан. Эхний бүтээгдэхүүн 4 сарын сүүлээр орж ирсэн. БНХАУ-аас авч буй бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсын жижиглэнгийн зах зээлд “Монгол-93” нэртэйгээр борлуулж эхэлсэн. Нийлүүлэлтийн эх үүсвэрийг төрөлжүүлэхээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүнд 2012 онд 92% байсан нийт импортод эзлэх ОХУ-ын хувийн жин 2013 онд 74% болж буурсан хэдий ч Монгол улсын Засгийн газар Роснефть компанитай урт хугацааны санамж бичиг байгуулснаас шалтгаалан уг үзүүлэлт 2014 онд 89%, 2015 оны эхний 9 сарын байдлаар 96%-д хүрч нэмэгдээд байна.	ОХУ-аас худалдан авч буй газрын тосны бүтээгдэхүүний хамаарлыг бууруулах ажлын хүрээнд БНХАУ, БНСУ, Швейцарийн Ганвор компани зэрэг олон эх үүсвэрүүдтэй яриа хэлэлцээрийг явуулсан. Үүний үр дүнд БНХАУ-аас сард 10,000 тонн авах гэрээг НИК, Магнай Трейд, Шунхлай компаниуд БНХАУ-ын Чайна Ойл компанитай байгуулсан. Эхний бүтээгдэхүүн 4 сарын сүүлээр орж ирсэн. БНХАУ-аас авч буй бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсын жижиглэнгийн зах зээлд “Монгол-93” нэртэйгээр борлуулж эхэлсэн. Нийлүүлэлтийн эх үүсвэрийг төрөлжүүлэхээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүнд 2012 онд 92% байсан нийт импортод эзлэх ОХУ-ын хувийн жин 2013 онд 74% болж буурсан хэдий ч Монгол улсын Засгийн газар Роснефть компанитай урт хугацааны санамж бичиг байгуулснаас шалтгаалан уг үзүүлэлт 2014 онд 89%, 2015 оны эхний 9 сарын байдлаар 96%-д хүрч нэмэгдээд байна.	100		

ГТБ-ний импорт, улсаар

хувийн жин

			Улс	2012	2013	2014	2015M9			
			БНСУ	2%	8%	4%	2%			
			БНХАУ	0%	5%	3%	2%			
			Литва	1%	1%	0%	0%			
			ОХУ	92%	74%	89%	96%			
			Бусад	6%	12%	4%	0%			
			<i>Эх сурвалж: Гаалийн Ерөнхий Газар</i>							
			<p>2015 оны 3 дугаар сард ОХУ-ын Москва хотноо Роснефть компанийн удирдлагатай уулзалт зохион байгуулж, тус компаниас нийлүүлэх үнэ болон хэмжээг тохиролцон 2015 оны гэрээг шинэчлэн байгуулсан. 2015 оны 11 дүгээр сарын байдлаар нийт 985,935.5 тонн бүтээгдэхүүн импортлосон ба сүүлийн 4 жилийн дунджаас харахад газрын тосны бүтээгдэхүүний импорт (2011 онтой харьцуулахад) 16,67 хувийн өсөлттэй байна. Төрлийн хувьд авч үзвэл 2015 оны 11 дүгээр сарын байдлаар нийт импортын:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 90-ээс доош октантай автобензин 6 хувь; ▪ 90-ээс дээш октантай автобензин 30 хувь; ▪ Дизелийн түлш 54 хувь; ▪ ТС-1 1 хувь; ▪ Бусад хий, тос, мазут 9 хувь эзэлж байна. <p>БНХАУ-ын “Чайна Ойл” компанитай гэрээ байгуулж 2013 оны 4 дүгээр сараас эхлэн сард 4-10 мянга хүртэл тонн бүтээгдэхүүн худалдан авч байгаа бол БНСУ-ын компаниудтай шатахуун худалдан авах талаар хэлэлцээр хийж байгаатай холбогдуулан БНХАУ-аар дайрах транзит тээвэрлэлтийг шийдвэрлэсэн. ОХУ-ын “Роснефть”, БНХАУ-ын “Чайна Ойл” компаниудаас худалдан авдаг шатахууны үнийг газрын тосны олон улсын биржийн үнэд суурилан тооцдог боллоо. Ингэснээр нийлүүлэгч талаас шалтгаалах үнийн өсөлтийг хязгаарлах, үнийг тогтвортой байлгах, үнийн таамаглал хийх боломж бүрдсэн.</p>							
101.1.	Шатахууны бөөний худалдаанд татварын хөнгөлөлт эдлүүлдэг тогтолцоог	Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын хүрээнд бөөний болон жижиглэнгийн худалдаанд татварыг	Засгийн газрын 2012 оны 134 дүгээр тогтоолоор уул уурхайн болон газрын тосны салбарын онцлогийг харгалзан газрын тосны бүтээгдэхүүний гааль, онцгой албан татварыг бөөний болон жижиглэнгийн борлуулалтын хувьд ялгавартай тогтоож байхаар шийдвэрлэсэн. Тус тогтоолын дагуу жижиглэнгийн үнийг тогтвортой байлгах, харин бөөний худалдаа нь зах зээлийн зарчмаар явах нөхцлийг бүрдүүлж өгсөн.					100		

өөрчилж,
жигжлэнгийн
үнийг
тогтворжуулах
бодлого барих

ялгавартай тогтоох эрх
зүйн орчин бүрдүүлнэ.

Шатахууны импортын татварыг хилийн үнийн бууралттай уялдуулан сэргээж, татварын зохицуулалтын орон зайг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд 2012 оны 10 сар, 2013 оны 7 сард тус тус газрын тосны бүтээгдэхүүний гаалийн болон онцгой албан татварыг нэмэгдүүлсэн бол хилийн үнийн өөрчлөлт, төгрөгийн ханш суларсантай уялдуулан 2015 оны 1 сарын 20-ны өдрөөс автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татварын хэмжээг УИХ-аас Засгийн газарт эрх олгосон дээд хэмжээ буюу 1тн А-80 автобензинд 250,000 төгрөг, 1тн АИ-92 автобензинд 259,000 төгрөг, 1тн дизелийн түлшинд 265,000 төгрөг болгож, татварыг нэмсэн. Түүнчлэн дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнэ буурсантай холбогдуулан 2015 оны 2 дугаар сараас эхлэн автобензин, дизель түлшний гаалийн албан татвар 1 хувь байсныг 5 хувь болгон нэмэгдүүлсэн. Мөн 2015 оны 11 дүгээр сараас автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татварыг тонн тутамд Сүхбаатар, Замын-Үүд, Алтанбулаг боомтуудаар А-80 болон Аи-92 автобензинд 400,000 төгрөг, дизель түлшинд 520,000 төгрөг, Эрэнцав боомтоор А-80 болон Аи-92 автобензинд 270,000 төгрөг, дизель түлшинд 290,000 төгрөгт хүргэн ногдуулсан.

Өмнө нь тогтоосон татварууд:

Татварын төрөл	2012.10.26	2012.12.23	2013.07.06	2013.12.07	2014.01.28	2015.01.19
Гаалийн татвар	0%	0%	3%	3%	1%	5%
АИ-80	Уул уурхай**	0	130,000	130,000	130,000	30,000
ОАТ*						
АИ-92 ОАТ*		0	0	0	0	259,000
Дизель	Уул уурхай**	0	109,000	189,000	109,000	30,000
ОАТ*						

Шатахууны одоо байгаа татварууд:

№	Бүтээг-дэхүүний төрөл	Гаалийн албан татвар	Онцгой албан татвар (ЗГ-ын 2015 оны 438 дугаар тогтоол)		Автобензин дизелийн түлшний албан татвар	НӨАТ
		(ЗГ-ын 2015 оны 65 дугаар тогтоол)	Сүх-баатар, Замын-Үүд, Алтан-булаг	Эрэнцав	Автобензин, дизелийн түлшний албан татварын тухай хууль	
1	90 хүртэл октантай авто-	5%	400,000	270,000	20350	10%

			бензин								
			2	90 болон түүнээс дээш октантай авто-бензин	400,000					270,000	25700
			3	Дизелийн түлш	520,000					390,000	2140
102.1	Төрөөс нүүрсний салбарт баримтлах бодлогыг тодорхойлох	Төрөөс нүүрсний салбарт баримтлах бодлогыг боловсруулж батлуулна.	"Нүүрс" хөтөлбөрийг ажлын хэсгийн гишүүд хурлаараа хэлэлцэж, хийх ажлын даалгаврын дагуу боловсруулж дуусгаад, нүүрсний уурхай эрхлэгч, хувийн хэвшил, боловсруулах үйлдвэр болон төрийн бус байгууллагад танилцуулснаар санал хүлээн авч тусган өөрчилсөн бөгөөд УУС-ын тушаалаар батлагдсан хавсралтын дагуу загварт оруулах ажил хийгдсэн. Төслийг 2015 оны 10 дугаар сарын 15 –ны өдөр Уул уурхайн Сайдын зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн бөгөөд яамдуудаас санал авахад бэлэн болгоод байна.				70				
102.2.		"Нүүрсний салбарыг хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө" батлан хэрэгжүүлнэ.	Япон Улсын Олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага JICA-ийн англи хэл дээр боловсруулсан "Нүүрсний салбарыг хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөөний судалгааны ажил"-ыг Уул уурхайн яам 2014 оны 3 дугаар сард хүлээн авсан бөгөөд JICA-д хүсэлт хүргүүлж, албан бус орчуулгыг хүлээн авсан. Энэхүү мастер төлөвлөгөөний судалгааны ажлыг Нүүрс хөтөлбөрийг боловсруулах ажилд ашиглаж байна.				50				
103.1.	Нүүрснээс хий, шингэн түлш гаргах ажлыг эрчимжүүлж, шатдаг занар, нүүрсний химийн үйлдвэрийг хөгжүүлэх судалгааг хийх	Нүүрс шингэрүүлэх үйлдвэрийн техник-эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулна.	Нүүрс хийжүүлэх чиглэлээр: Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2013 оны 10 дугаар сард БНХАУ-д хийсэн албан ёсны айлчлалын үеэр Уул уурхайн яам тус улсын Синопек групптэй хүрэн нүүрснээс шатдаг хийн түлш үйлдвэрлэх үйлдвэр байгуулахаар тохирсны дагуу МУ-ын Засгийн газрын 2014 оны 74 дүгээр тогтоолоор Уул уурхайн яамны дэргэд хүрэн нүүрсийг хийжүүлэх технологи нэвтрүүлэх төслийг хэрэгжүүлэх нэгж байгуулахаар шийдвэрлэж Уул уурхайн сайдын 57 дугаар тушаалаар төслийн нэгж байгуулагдсан. Засгийн газрын 2014 оны 104 тоот тогтоолыг боловсруулан батлуулж төслийн нэгжийн санхүүжилтийг шийдвэрлүүлэв. Төслийн нэгж нь Хятадын талын судалгааны багтай хамтран урьдчилсан ТЭЗҮ боловсруулж дууссан. Мөн Уул уурхайн яам, БНХАУ-ын Хөгжил, шинэчлэлийн хороотой "Нүүрсний гүн боловсруулалтыг эрчимжүүлэх салбарын хамтын ажиллагааны тухай" харилцан ойлголцлын санамж бичиг байгуулсан. Төслийн урьдчилсан ТЭЗҮ-ийг цааш үргэлжлүүлж, жилд 2 тэрбум шоо метр хүчин чадалтай үйлдвэрийг				100				

			<p>Багануурын уурхайн хүрэн нүүрсэн дээр төлөвлөж, төслийн эдийн засгийн үр ашгийг дээшлүүлэх, хөрөнгө оруулалтын хэмжээг багасгах боломжуудыг харьцуулсан судалгааг явуулж байна. Санамж бичгийн дагуу жилд 16 тэрбум шоо метр байгалийн хий үйлдвэрлэх үйлдвэр нь 5-8 жилд баригдах тул Уул уурхайн яам, төслийн нэгжээс УБ хотын гэр хорооллыг богино хугацаанд нүүрсний хийгээр хангаж, агаарын бохирдлыг дорвитой бууруулах “УБ хотын гэр хорооллыг хангах Нүүрсний хийн үйлдвэр” ба “УБ хотын Хийн хангамж” төслийг санаачилж, урьдчилсан ТЭЗҮ боловсруулан БНХАУ-ын хөнгөлөлттэй зээл болон буцалтгүй тусламжийн хүрээнд хэрэгжүүлэх хүсэлтийг Сангийн яаманд гаргасан. Ажлын үр дүнд, 2013 оны 03 сарын 30-нд баталсан БНХАУ-ын Засгийн Газраас Монгол Улсын Засгийн Газарт олгох 500 сая ам. долларын экспортын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төслийн хавсралтанд энэхүү төслийг оруулж, Монгол Улсын Засгийн Газрын 2015 оны 135-р тогтоолоор батлуулсан.</p> <p>Нүүрс шингэрүүлэх чиглэлээр: Үйлдвэр хөдөө аж ахуйн яаман /хуучин нэрээр/ дээр нүүрс шингэрүүлэх STL төслийн нэгж 2013 онд байгуулагдан ажиллаж байгаад Төрийн өмч давамгайлсан компани болсон бөгөөд компанийн удирдах зөвлөлд Түлшний бодлого зохицуулалтын газрын дарга ажиллаж байна. Нүүрс шингэрүүлж газрын тосны бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрлэл эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг “МАК Си Ти Эл” ХХК, “Багануур энерги корпорейшн” ХХК-д олгоод байна. Эдгээр аж ахуйн нэгжүүд тус бүртээ жилдээ 456 мянган тонн дизель түлш, 450 мянган тонн бензин, 100 мянган тонн шингэрүүлсэн хий үйлдвэрлэх хүчин чадалтай үйлдвэрүүдийг байгуулж, 2017-2018 ашиглалтанд оруулах урьдчилсан техник эдийн засгийн үндэслэлээ боловсруулж, Эрдэс баялагийн мэргэжлийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлж батлуулсан.</p> <p>Шатдаг занар: “Жени ойл шейл Монголиа” ХХК-тай 5 жилийн хугацаатай шатдаг занарын чиглэлээр суурь судалгаа хийх гэрээг 2013 оны 04 дугаар сарын 12-нд байгуулсан. 2012 онд Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яам (хуучнаар)-тай байгуулсан гэрээний дагуу судалгааны ажлууд хийгдсэн. тус компани 2013 оноос Төв, Булган, Дундговь аймгуудын 16 сумдын нутаг дэвсгэрт шатдаг занарын судалгааны гэрээг хэрэгжүүлж эхэлсэн ба өнгөрсөн хугацаанд геологи, геофизикийн ажлуудыг хийж гүйцэтгээд байна. Хайгуул судалгааны ажлын явцад зарим сумдын удирдлага болон орон нутгийн иргэдийн</p>			
--	--	--	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	--	--

			<p>эсэргүүцэлтэй тулгарч ажил зогссон. Үүний учир Уул уурхайн яам, Газрын тосны газар, Монголын занарын холбоо, "Жени ойл шейл монголиа" компани хамтран сумын удирдлага, орон нутгийн иргэдтэй шатдаг занарын талаар мэдээлэл, танилцуулга хийх уулзалтыг удаа дараа зохион байгуулсан хэдий ч судалгаа, өрөмдлөгийн ажлыг цааш нь үргэлжлүүлж чадаагүй байна. "Газрын тосны тухай" хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хэрэгжүүлэх хүрээнд Жени ойл компанийн Газрын тосны газартай байгуулсан шатдаг занарын судалгааны гэрээг шатдаг занарын эрлийн ажлын гэрээ болгож шинэчлэн байгуулсан.</p> <p>Нүүрс химийн үйлдвэрлэл: Уул уурхайн яам 2011 оноос эхлэн Монгол Улсын хүрэн нүүрс боловсруулж, хагас коксон утаагүй цэвэр түлш үйлдвэрлэх чиглэлээр Японы Шинэ эрчим хүчний байгууллага (NEDO)-тай хамтран судалгаа, туршилтыг ажлуудыг хийж гүйцэтгэж байна. Туршилт, судалгааны ажлууд амжилттай болсон төдийгүй улмаар хагас коксон шахмал түлшний үйлдвэрийн Техник эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж дуусгасан. Уул уурхайн яамнаас төслийн ажлыг эрчимжүүлэх үүднээс 2014 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдөр Японы МЕТ-ийн нүүрсний хэлтэст туршилтын үйлдвэрлэлийг барьж байгуулах хүсэлтээ хүргүүлсний дагуу 2014 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдөр Японы Шинэ эрчим хүчний байгууллага (NEDO)-аас Монгол Улсын хүрэн нүүрс боловсруулж, хагас коксон утаагүй цэвэр түлш үйлдвэрлэх туршилтын үйлдвэр Монгол улсад барьж байгуулах нээлттэй тендер зарлаад байна. Тендер амжилттай болсон тохиолдолд төслийн дараагийн ажил болох хагас коксон шахмал түлшний туршилтын үйлдвэрийн шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг Япон Улсаас нийлүүлэх ажил хийгдэх юм.</p>			
104.1.	Хийн түлшний аюулгүйн ажиллагааг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, хийн түлшний тээвэрлэлт, хадгалалт, түгээлт, борлуулалт зэрэг үйл	Хийн түлшний тээвэрлэлт, хадгалалт, түгээлт, борлуулалтад тавих стандарт, дүрэм, журмыг шинэчлэн боловсруулна.	Шингэрүүлсэн шатдаг хийн түлшний техник ашиглалт, аюулгүйн ажиллагааг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, хийн түлшний тээвэрлэлт, хадгалалт, түгээлт, борлуулалт, ашиглалт хэрэглээ зэрэг үйл ажиллагаанд тавих стандарт, нормыг сайжруулах төсөл боловсруулах Ажлын хэсгийг байгуулан ажилласан. Тус ажлын хэсгийн хүрээнд хий, хийн түлшний (байгалийн хий, шингэрүүлсэн хий, метан хий, синтетик хий, занарын хий, bluegas технологи г.м) салбарын үйл ажиллагааг зохицуулах эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох, нүүрсний давхрагын метан хий, нүүрсний уурхай ашиглалтын үед ялгарах метан хийн хайгуулын ажлыг эрчимжүүлэх санал боловсруулсан. Үүнтэй холбогдон Засгийн	90		

	ажиллагаанд тавих стандарт, нормыг сайжруулах		газрын 2014 оны 44 дүгээр тэмдэглэл гарсан. Ажлын хэсэг АНУ-ын NFPA-58 стандартыг орчуулан боловсруулж байна. Шингэн болон хийн түлшний технологийг хөгжүүлэх чиглэлээр Монгол Улсын Засгийн газраас шингэрүүлсэн шатдаг хийн агуулах, савны багтаамжийг нэмэгдүүлэх, ахуйн хэрэглээг өргөтгөх зорилгоор 2014 онд хувийн хэвшилд нийт 1,5 тэрбум төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн. 2015 онд нийт 42.570 мян.тн шингэрүүлсэн шатдаг хийн түлш (ШШХТ) импортлосон. 2014 оны ШШХТ-ний импортыг өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 6 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Эх үүсвэрээр нь авч үзвэл нийт импортын 84 хувийг ОХУ-аас, 8 хувийг БНСУ-аас, 8 хувийг Казахстан, үлдсэн 1 хувийг БНХАУ болон бусад улсаас импортлосон дүнтэй байна.			
7. Үйлчилгээний бизнесийг дэмжих чиглэлээр хэрэгжүүлэх бодлого						
106.2.	Аж үйлдвэрийн болон экологийн тэргүүлэх хөгжлийн бүсүүдийг тогтоож, хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан	Үйлдвэрүүдийг уялдаа холбоотойгоор, цогцоор нь байгуулах ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулна.	“Үйлдвэрүүдийг уялдаа холбоотойгоор, цогцоор нь байгуулах ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулна” гэсэн заалтын хэрэгжилтийг “Үйлдвэрүүдийг уялдаа холбоотойгоор цогцоор нь байгуулах ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж байна. Орд ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийг дээрх бодлоготой уялдуулж байна.” гэж тайлагнасныг “Үйлдвэрүүдийг уялдаа холбоотойгоор, цогцоор нь байгуулах ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулах ажлыг хуучнаар ҮХААЯ, одоо Аж үйлдвэрийн яам хариуцан ажиллаж байна. Хариуцсан яамнаас нь санал авах хүсэлт ирүүлээгүй.	/-/		
106.3.	хэрэгжүүлж эхлэх	Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төслийг боловсруулна.	Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төслийг барилга, хот байгуулалт, зам, тээвэр, бусад дэд бүтцийн асуудалтай уялдаатай боловсруулах ажлыг холбогдох яам, газруудтай хамтарсан Ажлын хэсгийн хүрээнд боловсруулж, холбогдох санал өгч ажилласан.	50		
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бодлого						
145.1.	“Ажилтай, орлоготой Монгол хүн” хөтөлбөр хэрэгжүүлж 150.000 хүний ажлын байр шинээр бий болгох	Бүтээмжтэй, тогтвортой ажлын байр бий болгоход салбарын оролцоог хангах замаар үйлдвэрлэлийн салбарт хөдөлмөр эрхлэлтийн өсөлтийг бий болгох төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	Салбарын мэргэжилтэй ажиллагсдын судалгааг гаргаж цаашид салбарт хэрэгцээтэй байгаа ажил, мэргэжлийн чиглэлийг тогтоох зорилгоор УУС-ын тушаалаар ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж судалгааг гаргасан, салбарын ажилтны хөдөлмөр эрхэлтийг нэмэгдүүлэхэд судалгаанд үндэслэн санал дүгнэлтийг хүргүүлж ХЯ-тай хамтран ажиллаж байна. Салбарын ажил мэргэжлийн ангилал, зэрэглэл, цалин хөлсний нормчлолыг шинэчлэн тогтоохоор Ажлын хэсэг ажиллаж байна. Ажлын хэсгээс холбогдох судалгаа мэдээллийг	100		

			хамааралтай ААН-үүдээс гаргуулан авч Хөдөлмөрийн яам болон төслийн судлагааны нэгжид хүргүүлсэн. Үүгээр яамны ажлын хэсгээс хийгдэх ажлууд бүрэн хийгдсэн болно. 2013 онд 35 уурхай, уулын үйлдвэр, 2014 онд 24 уурхай, уулын үйлдвэр ашиглалтад орж 2013 онд 988 хүн, 2014 онд 2531 хүнийг түр болон байнгын ажлын байраар хангасан байна.			
145.2		Түр ажилтныг байнгын ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгж, жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд дэмжлэг, урамшуулал олгоно.	Уул уурхайн сайдын тушаалаар батлагдсан шилдэг аж ахуйн нэгж шалгаруулах журмын дагуу жил бүрийн 12 дугаар сард салбарын тэргүүний аж ахуйн нэгж, байгууллагыг шалгаруулахдаа ажлын байрны талаарх асуудлыг нэг шалгуур үзүүлэлт болгон оруулж байна. Мөн бичил уурхай эрхлэгч-бүртгэгдээгүй нөхөрлөлүүд байгуулагдаж 2013-2014 онд 7753 хүнийг түр ажлын байраар хангасан.	100		
146.1.	Залуучууд болон 40-өөс дээш насны ажил олоход хүндрэлтэй байгаа иргэдийг ажлын байраар хангах	Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх замаар тэднийг бүтээмжтэй, тогтвортой ажлын байраар хангана.	Эдгээр хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх үүднээс Уул уурхайн сайдын тушаалаар Ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж, холбогдох яамд, төрийн байгууллагатай хамтран хүний нөөцийн чиглэлээр төрөлжүүлсэн судалгаа хийсэн бөгөөд түүний үндсэн дээр ажлын хэсгээс гарсан дүгнэлт, нэгдсэн судалгааны дагуу "Монгол Улсын геологи, уул уурхай, газрын тосны салбарын хүний нөөцийн өнөөгийн төлөв байдал" сэдэвт бие даасан товхимол ном хэвлүүлэн гаргасан. Уг номын Хөдөлмөрийн яам болон Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яаманд албан захидлын хамт хүргүүлж хамтран ажиллах санал тавьсан. Уг судалгааг хийснээр ажлын байртай холбоотой бусад хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх бодит үндэс суурь тавигдсан юм. Мөн ШУТИС-ын харъяа уул уурхайн салбарын сургуулиудтай боловсон хүчнийг бэлтгэх асуудлаар хамтран ажиллаж байна. Уул уурхайн яаманд хандсан иргэдийн хүсэлтийн дагуу салбарын компаниудад уламжлан ажлын байраар хангахад дэмжлэг үзүүлэн ажилласан. 2014 онд 15 залууг ОХУ болон БНХАУ-д бакалаврын, 10 хүнийг магистрын сургалтад хамруулахаар сонгон шалгаруулаад байна.	90		
146.2.		40-өөс дээш насны ажил олоход хүндрэлтэй иргэдийг хувиараа хөдөлмөр эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлж, тэднийг ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгжүүдэд дэмжихэд чиглэсэн	Эдгээр хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх үүднээс Уул уурхайн сайдын тушаалаар Ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж, холбогдох яамд, төрийн байгууллагатай хамтран хүний нөөцийн чиглэлээр төрөлжүүлсэн судалгаа хийсэн бөгөөд түүний үндсэн дээр ажлын хэсгээс гарсан дүгнэлт, нэгдсэн судалгааны дагуу "Монгол Улсын геологи, уул уурхай, газрын тосны салбарын хүний нөөцийн өнөөгийн төлөв байдал" сэдэвт бие даасан товхимол ном хэвлүүлэн гаргасан. Уг номын Хөдөлмөрийн яам болон Хүн амын хөгжил, нийгмийн	90		

		хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	хамгааллын яаманд албан захидлын хамт хүргүүлж хамтран ажиллах санал тавьсан. Уг судалгааг хийснээр ажлын байртай холбоотой бусад хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх бодит үндэс суурь тавигдсан юм. Мөн ШУТИС-ын харъяа уул уурхайн салбарын сургуулиудтай боловсон хүчнийг бэлтгэх асуудлаар хамтран ажиллаж байна. Уул уурхайн яаманд хандсан иргэдийн хүсэлтийн дагуу салбарын компаниудад уламжлан ажлын байраар хангахад дэмжлэг үзүүлэн ажиллаж байна.			
ХОЁР. ЭРҮҮЛ ЧИЙРЭГ МОНГОЛ ХҮН						
168.1	Монгол хүний эрүүл мэндийн эрсдэлийг бууруулах	Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, аюулгүй байдлын үндэсний зорилтыг тогтоож Монгол хүний эрүүл мэндийн аюулгүй байдлыг хангах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	Хөтөлбөрийг салбарын ажиллагсад болон яамны ажилтан, албан хаагчдын дунд тогтмол хэрэгжүүлэхээр зорилт тавин ажиллаж байна. Яамны ажилтан, албан хаагчдыг жил бүр эрүүл мэндийн нэгдсэн үзлэгт үнэ төлбөргүй хамруулах арга хэмжээг зохион байгуулж байна. Салбарын ажиллагсдын хувьд геологи, уул уурхай, газрын тосны салбарт ХДХВ/ДОХ/БЗДХ-аас сэргийлэх үйл ажиллагааг зохицуулах журам, салбар зөвлөлийн ажиллах дүрмийг тус тус боловсруулан батлуулж, Үе тэнгийн сургагч багш нарыг бэлтгэн уул уурхайн ААН-үүдэд ХДХВ/ДОХ-оос урьдчилан сэргийлэх сургалт, семинарыг зохион байгуулах чиглэлд төлөвлөгөө боловсруулан ажиллаж байна.	100		
ДӨРӨВ. АЮУЛГҮЙ ОРЧИНТОЙ МОНГОЛ ХҮН						
227.1.	Ногоон хөгжлийн үндсийг бүрдүүлэн, "Ногоон соёл иргэншил" үзэл баримтлал, хөтөлбөрийг боловсруулж, загваруудыг бий болгох	"Ногоон соёл иргэншил" хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлж эхэлнэ.	Ногоон соёл иргэншил" хөтөлбөр боловсруулах Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд орж, холбогдох асуудлаар санал өгч ажиллаж байна.	70		
229.1.	Хүний эрүүл мэнд, байгаль орчин, мал, амьтанд сөрөг нөлөө үзүүлэх цацраг идэвхит болон химийн	Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, хадгалах, устгах зохистой менежментийг бий болгон төвлөрсөн устгах байгууламжийг нийслэлийн орчимд	Үндсэн хэрэгжүүлэгч БОНХЯ-ны Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах хадгалах, устгах зохистой менежментийг бий болгох Ажлын хэсэгт орж ажиллаж холбогдох саналыг өгсөн. Мөн Байгаль орчин ногоон хөгжлийн сайдаас ирүүлсэн "Аюултай хог хаягдлын жагсаалт батлах тухай" Засгийн газрын тогтоолын төсөлд санал өгсөн. Чиг үүргийн дагуу БОНХАЖЯ хариуцан гүйцэтгэж байна.	50		

	хорт бодисын хэрэглээг багасгаж, онцгой хорт бодис худалдах, ашиглах, тээвэрлэх, хадгалах, импортлоход тавих хяналтыг хүчтэй болгох	аюулгүй байдлын шаардлага хангасан байрлалд байгуулна.				
235.1.	Уул уурхайн нөхөн сэргээлтэд “дүйцүүлэн хамгаалах” механизмыг нэвтрүүлэх	Уул уурхай, газрын тосны хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагаанд биологийн олон янз байдлыг боломжит өөр газарт дүйцүүлэн хамгаалах эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, хэрэгжүүлнэ.	Уул уурхай, газрын тосны хайгуул, олборлолтын үйл ажиллагаанд биологийн олон янз байдлыг боломжит өөр газарт дүйцүүлэн хамгаалах эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, хэрэгжүүлэх” асуудлыг хуучнаар БОНХЯ, одоо БОНХАЖ-ын яам хариуцан ажиллаж байна. Хариуцсан яамнаас нь санал авах хүсэлт ирүүлээгүй.	/-/		
235.2		Байгалийн нөөц ашиглах болон үйлдвэрлэлээс үзүүлэх хуримтлагдах нөлөөлөл, байгаль орчинд учруулсан хохирлын үнэлгээг бүс нутаг, сав газрын хэмжээнд хийж, хохирлыг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	Үндсэн хэрэгжүүлэгч БОНХЯ энэ тал дээр ажиллаж байгаа талаар мэдээлсэн. Эцсийн шийдвэр гараагүй байна.	/-/		
Гадаад харилцаа						
252.1.	Төрийн гадаад бодлого нэгдмэл байх, Засгийн газрын байгууллагууды н гадаад бодлого, гадаад	Яам, агентлаг, нутгийн захиргааны байгууллага гадаад улсын холбогдох байгууллагатай байгуулах гэрээ, хэлэлцээр, бусад баримт бичгийг Гадаад	Яамны удирдлагуудын гадаад томилолт болон Засгийн газар хоорондын комиссын хуралдаанд тус яамнаас оруулах саналуудыг боловсруулан Гадаад харилцааны яам болон бусад чиглэлийн яамдуудад саналыг тухай бүр явуулж ажилласан.	100		

	харилцаа харилцан зохицуулалттай байх зарчмыг хэрэгжүүлэх	харилцааны яам хянаж, зөвшөөрөл өгөх, бүртгэх харилцааг зохицуулж байгаа эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.				
253.8	ОХУ, БНХАУ болон гуравдагч хөрш улс, холбоодтой стратегийн болон иж бүрэн түншлэлийн харилцааг бататган бэхжүүлэх	Монгол Улс, БНСУ-ын хамтын ажиллагааны дунд хугацааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.	Монгол Улс, ОХУ-ын Засгийн газар хоорондын комиссын 17-р хуралдаан 2013 оны 11-р сард Москва хотноо зохион байгуулагдсан бөгөөд хамтын ажиллагааны хүрээнд геологи, уул уурхайн салбарын чиглэлийн асуудлуудаар саналыг оруулж, уул уурхайн яамны, Ашигт малтмалын газрын төлөөлөл оролцох бэлтгэл ажил ханган ажилласан. Уг хуралдаанаас гарсан шийдвэрийн дагуу Оросын Холбооны Улсын холбогдох байгууллагуудад хадгалагдаж байгаа Монгол Улсад хамааралтай тайлан мэдээллүүдийг судлах Ажлын хэсгийг Уул уурхайн сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 02 дугаар тушаалаар байгуулж ажилласан. “Зарубежгеология” НХН-ийн Ерөнхий захирал хатагтай Захарова-Гаврилова А.А, доктор Ю.Б.Мироновын хамт Монгол Улсад ажлын хийсэн. айлчлалы үеэр АМГ-ын Геологийн Албаны дарга болон УУЯ-ны төлөөлөлүүдтэй албан ёсны уулзалтыг зохион байгуулсан. ОХУ-ын Росатом Цөмийн Корпорацийн “Русбурмаш” нийгэмлэгийн “Цацраг идэвхит ашигт малтмал болон бусад төрлийн ашигт малтмалыг эрэх, хайх, олборлох ажлын сүүлийн үеийн ажил амжилт, инновацын тухай” сэдвээр хийх бэлтгэл ажлыг зохион байгуулж, хурлыг 2014 оны 3-р сарын 18-нд зохион байгуулсан. 17-р хуралдааны шийдвэрийн хэрэгжилтийг хангах ажлын хүрээнд Оросын талд байж болох 88 тайлангийн жагсаалтын нэрсийг урьдчилсан байдлаар гаргаад байна. Монгол Улс, БНСУ-ын хамтын ажиллагааны дунд хугацааны хөтөлбөрийн хүрээнд манай яам болон БНСУ-ын Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн корпораци хооронд уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд үүсэх сөрөг нөлөөллийн хяналтын технологи солилцох системийг бий болгож, харилцан ашигтай хамтран ажиллах тухай санамж бичгийг 2014 оны 7 дугаар сарын 28-ны өдөр байгуулан ажиллаж байна.	70		
Нийгмийн аюулгүй байдал						

264.19	Аюулгүй байдлыг хангах байгууллагын хүч хэрэгсэл, техник хангамжийг сайжруулж, хүний нөөцийн чадавхийг дээшлүүлэх	Төрийн нууцын бүртгэл хяналтын нэгдсэн системийг нэвтрүүлнэ.	Төрийн нууцын асуудлаар байгууллага яаманд дагаж мөрдүүлэхээр тусгайлсан журмын төслийг боловсруулж батлуулсан. Мөн Able программыг байгууллагын цахим үйл ажиллагаанд ашиглахаар худалдан авч, Тагнуулын ерөнхий газар, Үндэсний Дата төвтэй хамтран ажиллаж байна. Энэ ажлын хүрээнд холбогдох сургалт, танилцуулгыг эхлүүлсэн.	100		
265.5	Монгол Улсын эдийн засаг, байгаль экологийн аюулгүй байдлыг хангахад аюулгүй	Төрийн байгууллагуудын мэдээлэл солилцох зам сувгийг шуурхай болгох, хамтын ажиллагааны эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.	Засгийн газраас ирүүлсэн төрийн байгууллагуудын мэдээлэл солилцох, мэдээллийн ил тод байдлыг хангахтай холбоотой холбогдох журам, эрх зүйн актын төслүүдэд яамны саналыг нэгтгэн боловсруулж, тусгуулсан болно. ЗГХЭГ-аас мэдээлэл шуурхай солилцох албан бичгийн эргэлтийг сайжруулах программыг санал болгож суурилуулах нэгдсэн сүлжээнд холбогдсон.	100		
265.6	байдлыг хангах байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж, бодлогын шийдвэр гаргахад мэдээллийн бодит дэмжлэг үзүүлэх, аливаа сөрөг нөлөөлөл, үйл ажиллагаатай тэмцэх ажлыг идэвхжүүлэхэд чиглэсэн цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Улс орны аюулгүй байдал, эдийн засагт ач холбогдол бүхий төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, гадаад улс оронтой гэрээ, хэлцэл байгуулахад ТЕГ-аас санал авч, харгалзан үздэг зарчмыг хэрэгжүүлнэ.	Улс орны аюулгүй байдал, эдийн засгийн ач холбогдол бүхий төсөл, хөтөлбөр, олон улсын гэрээ, хэлцлийн асуудлаар аливаа шийдвэр гаргахад өмнө бүх талаас нь асуудлыг судлах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ, Тагнуулын ерөнхий газар, Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөл зэрэг байгууллагад танилцуулан, санал зөвлөмжийг тогтмол авч ажиллаж байна.	100		
267.7.	үйл ажиллагаатай тэмцэх ажлыг идэвхжүүлэхэд чиглэсэн цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	"Бага оврын сансрын холбооны хиймэл дагуул" төсөл хэрэгжүүлнэ. БХЗГ	Геологи, хайгуулын тандан судалгааны бага оврын хиймэл дагуул хөөргөх талаар Мэдээлэл технологи, шуудан харилцааны газартай Ажлын хэсгийн түвшинд хамтран ажиллаж байна. Хиймэл дагуулын чиглэлээр уул уурхайн яамнаас 1 мэргэжилтэнг БНХАУ-д сургалтад хамруулсан. Бага оврын хиймэл дагуул хөөргөх ажлыг чиг үүргийн дагуу Мэдээлэл технологи, шуудан харилцааны газар хариуцан бэлтгэл ажлыг ханган хэрэгжүүлж байна.	50		
ТАВ. ЭРХ ЧӨЛӨӨТЭЙ МОНГОЛ ХҮН						
274.2	Төр засгийг иргэдэд нээлттэй, тунгалаг болгох	Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг	- Засгийн газрын 2014 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн 402 дугаар тогтоолын 10 дугаар хавсралтаар "Уул уурхайн яамны үйл ажиллагааны стратеги, бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөрийг батлуулсан. "Уул уурхайн яамны үйл ажиллагааны стратеги,	100		

	цогц арга хэмжээ авах	УИХ-аар батлуулж, Засгийн газрын агентлагийг байгуулах, өөрчлөн байгуулах асуудлыг шийдвэрлэж, байршлыг тогтоон ажиллуулна.	бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр"-тэй уялдуулан яамны зохион байгуулалтын нэгжүүдийн үйл ажиллагааны стратегийг Төрийн нарийн бичгийн даргын 2015 оны 05 дугаар сарын 22-ны өдрийн 75 дугаар тушаалын хавсралтаар батлан мөрдөн ажиллаж байна. Засгийн газрын 2014 оны 382 дугаар тогтоолоор батлагдсан Уул уурхайн яамны бүтэц орон тооны хүрээнд тус яам нь 5 газар, 4 хэлтэс 66 орон тоотойгоор үйл ажиллагаа явуулж байна. Төрийн нарийн бичгийн даргын 2015 оны 08 дугаар тушаалаар Уул уурхайн яамны зохион байгуулалтын нэгжийн орон тоо, ажлын байрны жагсаалтыг батлан ажлын байрны тодорхойлолтыг шинэчлэн боловсруулж ажиллаж байна.			
274.4		Засгийн газрын агентлагийн үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр, зохион байгуулалтын бүтцийн ерөнхий загвар болон агентлаг бүрийн орон тооны дээд хязгаарыг баталж, мөрдүүлнэ.	Засгийн газрын 2014 оны 387 дугаар тогтоолоор Ашигт малтмалын газар болон Газрын тосны газрын орон тооны хязгаарыг шинэчлэн баталж Уул уурхайн сайдын 2015 оны 04 дүгээр сарын 03-ны өдрийн 70 дугаар тушаалаар Газрын тосны газрын газрын үйл ажиллагааны стратеги, бүтцийн өөрчлөлийн хөтөлбөрийг, Уул уурхайн сайдын 2015 оны 06 дугаар 17-ны өдрийн 110 дугаар тушаалаар Ашигт малтмалын газрын үйл ажиллагааны стратеги, бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөрийг батлан хэрэгжүүлж байна.	100		
274.5		Засгийн газраас байгуулсан хороо, зөвлөл, ажлын албадыг өөрчлөн зохион байгуулж ажиллуулна.	Засгийн газрын 2013.03.02-ны өдрийн 69 дүгээр тогтоолоор байгуулагдсан Гадаад худалдааг хөнгөвчлөх үндэсний цахим нэг цонхны системийг бий болгох ажлыг удирдах хороо, 2013.12.21-ний өдрийн 425 дугаар тогтоолоор батлагдсан Эрүүл мэндийн Үндэсний зөвлөл, Жендэрийн үндэсний хороо, Хүний эрхийн комисс-т тус тус УУЯ оролцон ажиллаж байна.	100		
274.6		Засгийн газрын бүтэц, бүрэлдэхүүн өөрчлөгдсөнтэй холбогдуулж сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагыг байгуулах, өөрчлөн зохион байгуулах асуудлыг шийдвэрлэнэ.	Засгийн газрын 2014 оны 387 дугаар тогтоолоор Ашигт малтмалын газар болон Газрын тосны газрын орон тооны хязгаарт багтаан Ашигт малтмалын газар болон Газрын тосны газрын бүтэц орон тоог Уул уурхайн сайдын тушаалаар тасгийг татан буулгаж хэлтсийн зохион байгуулалтад оруулж бүтцийн схемийг шинэчлэн баталж хүргүүлсэн	100		
274.8		Төрийн байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний эрх зүйн орчныг боловсронгуй	ЗГ-ын 2013 оны 322 дугаар тогтоолоор баталсан "Захиргааны байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний нийтлэг журам"-ын 5.13, 22 дахь заалтын дагуу "Уул уурхайн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний зорилт, арга хэмжээнд хяналт-шинжилгээ	100		

		болгох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэн, хяналт-шинжилгээ үнэлгээний чадавхийг сайжруулна.	хийх, үр дүнг үнэлэх журам"-ыг батлуулан мөрдөж ажиллахын зэрэгцээ, ЗГХЭГ, ҮАГ-аас өгсөн зөвлөмж, дээд байгууллагын тогтоол шийдвэр, бодлогын баримт бичгүүдийн хэрэгжилт удаашралтай шийдвэр, заалтын хэрэгжилтийг бүрэн хангуулах ажлын хүрээнд сайдын 2014 оны 109, 2015 оны 123 дугаар тушаалаар яамны гүйцэтгэл сайжруулах төлөвлөгөөг тус тус батлуулж ажилласан. ЗГХЭГ-аас жил бүр зохион байгуулдаг "Төлөвлөлт, Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний уялдаа холбоо" сэдэвт семинарт оролцож, "Салбарын болон салбар хоорондын ХШҮ-нд тулгарч байгаа асуудал"-аар илтгэл тавьж оролцохын зэрэгцээ хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний аргачлал, үр дүнг сайжруулах, дүрэм журмыг боловсронгуй болгох талаар санал солилцож ажилласан. 2015 оны 11 сарын 26 өдөр УИХ-аас Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийг баталсан бөгөөд энэхүү хуулийн дөрөвдүгээр бүлэгт Бодлогын баримт бичгүүдэд хяналт шинжилгээ үнэлгээ хийх, түүний үр дүнд суурилж нэмэлт өөрчлөлт оруулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн. 2015 оны 6 дугаар сард ЗГХЭГ, Сангийн яамнаас хамтран зохион байгуулсан хэлэлцүүлэг, семинарт оролцож уг хуулийн төсөлд санал өгч ажилласан.			
277.2	Зөвшөөрөл, лицензийн тоог эрс цөөлж, зөвшөөрөл, лиценз авдаг олон шат, дамжлагыг энгийн хэлбэрт оруулах	Зөвшөөрөл, лицензийн тоог нэмэгдүүлэхгүй байх, олгох журам, шат, дамжлагыг хялбаршуулж энгийн болгох үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах, байнгын хяналт тавих чиг үүрэг бүхий Засгийн газрын комиссыг байгуулж ажиллуулна.	Тусгай зөвшөөрөл олголт, сунгалтын шат дамжлагыг хялбаршуулж, яамны угтах ажилтнаар дамжуулан иргэд, байгууллагын хүсэлтийг хүлээн авч хуульд заасан хугацаанд холбогдох газар, хэлтсээр шийдвэрлүүлэн ажиллаж байна. Газрын тосны бүтээгдэхүүний тусгай зөвшөөрөл олгох явцыг өргөдөл хүлээн авсан өдрөөс эхлэн тус яамны ХШҮДАГ дотоод хяналт тавин ажиллаж байна.	100		
277.3		Зөвшөөрөл, лицензийн электрон нэгдсэн портал хуудас нээж ажиллуулна.	Газрын тостой холбогдсон үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн бүртгэлийн жагсаалт, үйлдвэрлэлийн зориулалттай тэсэлгээний ажил хийх, тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл импортлох, худалдах, үйлдвэрлэх хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлийн судалгааг тухай бүр шинэчлэн яамны www.mtm.gov.mn цахим хуудсанд тогтмол байршуулж ажиллаж байна.	100		

277.5		Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд төрийн захиргааны байгууллага, нутгийн өөрөө удирдах болон нутгийн захиргааны байгууллага аж ахуйн аливаа үйл ажиллагаатай холбогдсон зөвшөөрөл, лиценз, эрх олгох, бүртгэл явуулах, төлбөр, хураамж авч байгаа байдалд тогтмол хяналт тавьж, зөрчлийг арилгуулж байна.	Орон нутагт ажиллах яамны ажилтнуудын томилолтын удирдмжид энэ талаар заалт оруулж, тусгайлсан ажлын нэг үзүүлэлт болгож байгаагаас гадна бизнес эрхлэгчидтэй уулзах бүртээ энэ тухай асуудлыг ярилцаж байна. Одоогоор энэ төрлийн аливаа зөрчил илрээгүй болно.	100		
278.1	Нэг цонхны үйлчилгээг нэвтрүүлснээр иргэн зөвхөн нэг цонхоор, нийтийн нэг албан хаагчтай харьцах зарчмыг тогтоож, бусад шат дамжлагад төрийн байгууллагууд хоорондоо харьцах замаар иргэдэд үйлчлэх	Төрийн үйлчилгээнд цахим программ хангамж бүхий нээлттэй үйлчилгээг нэвтрүүлж, иргэдээс байгууллага, албан хаагчдад хандаж тавьсан хүсэлт, саналыг хүлээн авсан ажилтан өөрөө хариуцан бусад төрийн байгууллага, ажилтантай цахим шуудангаар хууль тогтоомжийн дагуу харилцаж хариу авч, хүсэлт гаргасан иргэнд үйлчилдэг тогтолцоонд шилжин хэрэгжүүлнэ.	Шинэчлэгдэж буй вэб хуудсандаа иргэдээс санал, хүсэлт авах булан хийж өгсөн байгаа. Одоогийн байдлаар 11-11 төвөөр дамжуулан иргэдтэй харилцаж байна. Угтах үйлчилгээний ажилтны орон тоог бий болгох нэг цонхоор харилцдаг зарчимд шилжүүлсэн гадны байгууллага иргэдээс тухайн ажилтантай шууд харьцдаг мэдээлэл зөвөлгөө авдаг болсон. 264373 дугаарын утсыг нээж ажилуулсан.	100		
278.2		Засгийн газар, яам, Засгийн газрын агентлаг, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар, төсөвт байгууллага бүр иргэдийн хүсэлт, санал, гомдлыг хүлээн авах	Уул уурхайн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2013 оны 58 дугаар тушаалаар "Уул уурхайн яамны нэг цэгийн үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг зохицуулах журам"-ыг батлан Нэг цэгийн үйлчилгээ буюу Угтах үйлчилгээний ажилтныг томилон ажиллуулж байна. Байгуулагдсан өдрөөсөө эхлэн өнөөг хүртэл давхардсан тоогоор нийт 4492 иргэн аж ахуйн нэгж байгууллагад үйлчилгээ үзүүлсэн байна.	100		

		“Нэг цонхны үйлчилгээ”-г нэвтрүүлэн хариу өгдөг журамд бүрэн шилжинэ.				
278.4		Төрийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн дэвшилтэт хэлбэрийг нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд үйлчилгээ үзүүлж байгаа “НЦҮ”-ний ажилтнууд яам, агентлагийн холбогдох мэдээллийн сан болон улсын бүртгэлийн байгууллагын дундын өгөгдлийн сангийн мэдээллийг ашиглан үйлчилгээ үзүүлэх боломжийг судалж, нэвтрүүлж эхэлнэ.	Төрийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор цахим мэдээллийн самбарыг ажиллуулж байна. Уг мэдээллийн самбарт Уул уухархайн яамны мэдээлэл болон тус яамнаас олгогдож буй тусгай зөвшөөрөл хариуцах эзэн гэх мэт олон төрлийн мэдээллүүдийг оруулж өгсөн. Угтах үйлчилгээний ажилтанд яамнаас ирдэг, ААНБ, ТББ мэргэжлийн холбоодод хүргэх мэдээллийг төвлөрүүлсэн дотоод сүлжээгээр өгөгдлийн сан үүсгэсэн.	90		
278.5		Цахим гарын үсэг, цахим иргэний үнэмлэхийг ашиглан үзүүлэх үйлчилгээг нэвтрүүлж шат дамжлагыг цөөлөх, хялбарчлах арга хэмжээ авна.	Үйлчилгээндээ цахим гарын үсэг, цахим иргэний үнэмлэх ашиглах боломжийг судалж угтах үйлчилгээг нэвтрүүлэн шат дамжлагыг бууруулаж ажиллаж байна.	70		
281.1	Мэдээллийн технологийг ашиглан цаасаар үйлддэг шат дамжлагыг 50 хувиар бууруулах	Орчин үеийн шинэ технологи болох Үүлэн тооцооллыг /Клауд компьютеринг/ нэвтрүүлж, цахим-оффисын орчин бүрдүүлнэ.	И-оффисын клауд системийг нэвтрүүлж и-оффисын хүрээнд бичиг хэрэг, архивын, цаг бүртгэлийн программуудыг шинээр боловсруулсан.	100		
283.1	“Цахим засаглал” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	Төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүртээмжтэй хүргэх зорилгоор Цахим засаглал, Цахим эрүүл мэнд төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.	Цахим засаглалын хүрээнд иргэдэд хүргэх мэдээллийг илүү ойлгомжтой, ил тод болгох зорилгоор вэб хуудсаа шинэчилсэн. Мөн 11-11 төвөөр дамжуулан өргөдөл гомдол санал хүсэлт, шүүмжлэлийг хүлээн авч мэргэжилтнүүдээс хариу авч шийдвэрлэн ажиллаж хэвшсэн. 11-11 төвийн холбоосыг Web хуудсандаа байршуулсан. Цахим архив, бичиг	100		

			хэрэг, шагналын программыг ашиглалтанд оруулсан.			
283.4		Төрийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа бүх шатны байгууллагуудын сүлжээнд мэдээллийн аюулгүй байдлын төхөөрөмж суурилуулна.	Кибер аюулгүй байдлын газраас зохион байгуулсан сургалтанд хамрагдаж мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах ажлын хүрээнд интернэтийн хурдыг 6Mgb болгон сайжруулан дотоод сүлжээг шинээр зохион байгуулж cisco firewall router (5510)-ийг төхөөрөмжийг суурилуулсан.	90		
283.5		Төрийн бүх шатны байгууллага, түүний салбар нэгжүүдэд иргэний цахим үнэмлэх уншигч, тоног төхөөрөмж суурилуулж, программ хангамж нэвтрүүлнэ.	Яамны удирдлага, ажилтнуудтай уулзах иргэдийн цахим үнэмлэхийг сканер төхөөрөмжөөр бүртгэж ажиллаж байна.	70		
283.6		Засгийн газрын энтерпрайз архитектур боловсруулж, нэвтрүүлнэ.	ЗГ-аас нэвтрүүлсэн, яамд хоорондын бичиг хэргийг сайжруулах ажлын хүрээнд албан бичиг хэрэг хөтлөлтийн программыг суурилуулж нэвтрүүлсэн.	90		
284.1	Авлига, хүнд сурталтай хийх тэмцэлд эрс шинэчлэл гаргах	Авлигын тухай, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийг төрийн захиргааны байгууллага бүр ажиллагсаддаа сурталчилж ажиллана.	2015 оны 1 дүгээр сард Авлигын эсрэг хууль болон Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, УИХ-ын Хууль зүйн Байнгын хорооны 2012 оны 5 дугаар тогтоолоор батлагдсан журмаар сургалтыг зохион байгуулж, “Хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлэг”, “Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах журам”-ыг хэрэгжүүлж ажиллах талаар зөвлөгөө өгч мэргэжил арга зүйн туслалцаа үзүүлж ажилласан. Яаманд шинээр ажилд орж байгаа албан хаагчдад тогтмол сургалт явуулж хэвшсэн. “Авлигын эсрэг хамтдаа” самбарыг яаманд ажиллуулж “Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль” болон Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хорооны 5 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах журам”, бусад хууль тогтоомжууд болон сурталчилгааны бусад гарын авлага материалыг байршуулсан.	100		

284.2		Иргэдэд үйлчилдэг байгууллага, албан тушаалтан, ажилтны овог нэр, хариуцсан ажлын чиг үүрэг (тусгай зөвшөөрөл, лиценз, тэтгэвэр, халамж, татвар), ажиллах цаг, уг ажилтай холбоотой хууль тогтоомж, журам, дүрмийн талаархи мэдээллийг иргэдэд нээлттэй байрлуулдаг болно.	Уул уурхайн яам Угтах үйлчилгээний ажилтныг 2013 оноос эхлэн тусгайлан томилж ажиллуулан иргэд, байгууллага, ААН-үүдэд байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой болон геологи, уул уурхай, газрын тосны салбарын хэмжээн дэх мэдээ мэдээллээр түргэн шуурхай үйлчилж ажиллаж байна. Түүнчлэн Угтах үйлчилгээний ажилтнаар дамжуулан яамны олгодог тусгай зөвшөөрлүүд болон бусад салбарын хэмжээн дэх хууль тогтоомж, журам дүрмийн талаарх мэдээллийг өгөхөөс гадна электрон өнгөт дэлгэцээр дамжуулан шаардлагатай бүх мэдээллийг нээлттэй түргэн шуурхай өгч байна. Мөн web site дээр байршуулж ажиллаж байна.	100		
284.3		Засгийн газар иргэдээ сонсдог “222” арга хэмжээг сар бүр, “11 11” төвийг байнга ажиллуулж, тэдний саналыг сонсож, холбогдох арга хэмжээ авч ажиллана.	11-11 төвд ирж буй иргэдийн саналын хариуг 7 хоног тутамд холбогдох мэргэжилтнүүдээс авч, хариу илгээж байна. 7 хоног тутам 11-11 төвд ирсэн саналуудын тайланг гаргаж байна.	100		
284.4		Яамдын ажлын уялдаа холбоог сайжруулах, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх зорилгоор сар бүрийн эцэст “Хариуцлага, Хэрэгжилт, Хяналт” арга хэмжээг зохион байгуулж хэвшүүлнэ.	ЗГХЭГ-тай хамтран сар бүрийн сүүлийн долоо хоногт "ХХХ" теле хурлыг тогтмол зохион байгуулж байна. Байнгын хийж хэвшсэн.	100		
284.5		Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг холбогдох хууль тогтоомж, журмын дагуу гаргаж тайлагнах үйл ажиллагааг хэвшүүлнэ.	УИХ-ын Хууль зүйн Байнгын хорооны 2012 оны 5 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг бүртгэх, хянах, хадгалах журам”-ын дагуу 2014 оны “Албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг”-ийг Уул уурхайн яамны албан хаагчдаас цахимаар болон цаасаар хүлээн авч хянаж бүртгэн хадгалж байна. Албан тушаалтнуудын хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлэг болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг цахим хэлбэрээр 100 хувь хүлээн авч бүртгэх баталгаажуулах мэдээлэх ажил хэвшсэн. 2015 оны Авлигаас урьдчилан сэргийлэх үйл	100		

			ажиллагааны үнэлгээ 63.2 оноотой ба өмнөх жилээс 2,6 оноогоор ахисан үзүүлэлттэй байна. Яамдуудаас 9-р байранд орсон байна.			
284.6		Иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээний шат дамжлагыг багасгах зорилгоор холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журамд өөрчлөлт оруулан боловсронгуй болгоно.	Уул уурхайн яамнаас "Нэг цэгийн үйлчилгээгээр дамжуулан иргэн, ААН, байгууллагад хууль тогтоомжид заагдсан эрх үүргийн дагуу холбогдох үйлчилгээ үзүүлэх, төрийн үйлчилгээний ил тод байдлыг хангах, мэдээ, мэдээллийг шуурхай хүргэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах зорилгоор "Нэг цэгийн үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг зохицуулах журам"-ыг ТНБД-ын тушаалаар батлуулан хэрэгжүүлж ажилласан. Мөн харъяа 2 агентлагийн хэмжээнд мөрдөгдөж буй зарим төрлийн үйлчилгээний журмыг /Тусгай зөвшөөрлийн өргөдөл хүлээн авах бүртгэх/ шинэчлэн батлуулахад арга зүйн зөвлөгөө, зөвлөмж өгч хяналтыг тавьж ажиллаж байна.	100		
284.7		Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд нийтийн үйлчилгээг гэрээний үндсэн дээр хувийн байгууллагаар дамжуулан иргэдэд хүргэх ажлыг эхлүүлнэ.	УИХ-аас баталсан Төрөөс эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлогын баримт бичигт энэ тухай тусгайлсан зүйл тусгасан.	90		
302.1	Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлэх ажлыг бодитойгоор хэрэгжүүлэх	Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллагад шилжүүлэхтэй холбогдуулан холбогдох хууль тогтоомж, шийдвэрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, Засгийн газрын агентлаг, улсын төсөвт болон аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрыг өөрчлөн байгуулах зэрэг асуудлыг цогц байдлаар судалж шийдвэрлэнэ.	Эрдэс баялгын мэргэжлийн зөвлөлийн дүрмийг УУС-ын 2012 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдрийн 91 дүгээр тушаалаар шинэчлэн батлуулсан.	100		
305.1	Салбарын мэргэшсэн хяналтын байгууллага бий	Мэргэжлийн хяналтын байгууллагыг өөрчлөн зохион байгуулахтай холбогдуулан хяналт	Салбарын мэргэшсэн хяналтын байгууллага бий болгох. Мэргэжлийн хяналтын байгууллагыг өөрчлөн зохион байгуулахтай холбогдуулан хяналт шалгалтын хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай төслийг 2014	90		

	болгох	шалгалтын хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай төсөл боловсруулж, хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.	оны 2 дугаар сарын 14-ны 1/376 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн, БОНХЯ, МХЕГ, Хуулийн төсөл боловсруулсан ажлын хэсэгтэй уулзалтууд хийж шадар сайд, ерөнхий сайдад танилцуулан саналыг тусгуулсан. УИХ-ын чуулганаар Хяналтын тухай хуулийн төслийг өргөн барьсныг буцаасан бөгөөд Төрийн байгуулалтын байнгийн хороон дээр төслийг дахин боловсруулах үед УУЯ-ны саналыг тусгуулж, НИТХ-аас зохион байгуулсан, "Хяналтын тухай" хуулийн төслийн хэлэлцүүлэгт оролцож ажилласан.			
305.2		Хяналт, шалгалтын зориулалттай лабораторийг материалын лаборатори болгон бэхжүүлэх арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.	Салбарын хяналтыг яаманд хамааруулах асуудал шийдэгдээгүй байна. Хяналтын тухай хуулийн төсөл УИХ-аар хэлэлцэгдэх шатандаа явж байгаа бөгөөд уг хууль батлагдсанаар Салбарын хяналтын асуудал бүрэн шийдэгдэх юм. Газрын тосны чанарын хяналтын лабораторийг уул уурхайн лабораторитой нэгтгэх асуудлаар УУС-ын тушаалаар байгуулсан Ажлын хэсэг томилогдон ажиллаж байна.	70		
305.3		Төвсийн ерөнхийлөн захирагчийн дотоод аудитор, хяналт шалгалтын улсын байцаагчдыг сургаж, мэргэшүүлнэ.	Сангийн яам, Японы JICA ОУ-ын байгууллагаас хамтран зохион байгуулсан "Дотоод аудитын сургагч багш бэлтгэх" сургалт, ЭЗХЯ-наас зохион байгуулсан "Төв орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн институцийн бүтэц, чадавхи" сэдэвт сургалт хэлэлцүүлэг, Сангийн Яамнаас зохион байгуулсан "Улсын салбарын дотоод аудитын тогтолцоо" сэдэвт сургалт семинар, "Мянганы хөгжлийн зорилтуудаас тогтвортой хөгжлийн зорилтуудад шилжих явцыг удирдан зохицуулах нь" сэдэвт санал авах хэлэлцүүлэг, Байгаль орчин ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яамнаас зохион байгуулсан "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө" сэдэвт хэлэлцүүлэг, Сангийн яам, Дэлхийн банк, IRIMongolia-аас зохион байгуулсан "Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн төслүүдийн хэрэгжилтэд хийх үр дүнд суурилсан хяналт-шинжилгээ ба үнэлгээний чадавхийг дээшлүүлэх нь" сургалт, Ерөнхийлөгчийн тамгийн газар, Сангийн яам, Үндэсний аудитын газраас Төрийн ордонд зохион байгуулсан Шилэн дансны тухай хуулийн хэлэлцүүлэгт ахлах мэргэжилтэн, мэргэжилтнүүдийг хамруулж ажиллав. Дотоод аудитын дүрэм батлах тухай Засгийн Газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолын хүрээнд санхүүгийн дотоод аудит хариуцсан мэргэжилтнүүдэд санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын /ахлах/ байцаагчийн эрх олгуулахаар СЯ-нд холбогдох материалыг хүргүүлж ажилласан.	100		

305.4		Салбарын хяналтын байцаагчдыг хариуцсан асуудлын чиглэлээр давтан сургаж, мэргэшүүлнэ.	Салбарын хяналтыг яаманд хамааруулах асуудал шийдэгдээгүй байна. Хяналтын тухай хуулийн төсөл УИХ-аар хэлэлцэгдэх шатандаа явж байгаа бөгөөд уг хууль батлагдсанаар салбарын хяналтын асуудал бүрэн шийдэгдэх юм. Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор дотоод аудитын дүрэм батлагдсантай холбогдуулан Санхүүгийн хяналтын улсын байцаагч томилогдох эрх зүйн орчин бүрдсэн. Сангийн сайдын 2016 оны 37 дугаар тушаалаар санхүүгийн хяналтын улсын /ахлах/ байцаагч нарын эрх олгогдсон.	70		
ХЭРЭГЖИЛТИЙН НИЙТ ДУНДАЖ /%-аар/				90,4		

УУЛ УУРХАЙН ЯАМ